

Andreï Makine

Dincolo de frontiere

BIBLIOTECA POLIROM

Andreï Makine

Dincolo de frontiere

Traducere din limba franceză şi note
de Daniel Nicolescu

POLIROM
2020

POLIROM | Ne veți citi și mâine!

Andreï Makine, *Au-delà des frontières*

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700505
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-9718-2
ISBN PDF: 978-973-46-9719-9
ISBN print: 978-973-46-8151-8

Coperta: Radu Răileanu
Foto copertă: © Raggedstonedesign/Dreamstime.com

ANDREÏ MAKINE (n. 1957, Siberia) se numără printre cei mai apreciaţi scriitori francezi contemporani, după succesul răsunător al *Testamentului francez* (1995), distins cu Prix Goncourt, Prix Médicis şi Prix Goncourt des Lycéens. Scrise într-un stil sobru şi evocator inconfundabil, romanele sale au încîntat publicul cititor, fiind traduse în peste patruzeci de limbi. La Editura Polirom au mai apărut: *Iubirea omenească*, *Pe vremea fluviului Amur*, *Testamentul francez*, *Crima Olgăi Arbelina*, *Pămîntul şi cerul lui Jacques Dorme*, *Femeia care aştepta*, *Recviem pentru Est*, *Viaţa unui bărbat necunoscut*, *Cartea scurtelor iubiri eterne*, *O femeie iubită*, *Patria locotenentului Schreiber*, *Arhipelagul altei vieţi*.

I

Marea Strămutare

Cei doi bărbați urcă separat la bord – funcționarii de la serviciul de Protocol fac tot ce le stă în putință ca să-i împiedice să se întâlnească. Doi foști președinți! Destul de scunzi, își mobilizează rămășițele de îndrăzneală într-o caraghioasă strădanie de solemnitate, de măreţie.

Tom își amintește vag de mandatele lor. Cel dintâi a fost părăsit de nevastă, al doilea – în loc să se ocupe de treburile statului – o ștergea noapte de noapte, pe un scuter, la amantă... E greu să-ți imaginezi toate zbenguielile astea de la Palatul Élysée, ținând seamă de tot ce s-a întâmplat după aceea. Pulverizarea Europei, războaie civile, sălbăticirea lumii.

Cei doi cumetri par niște adolescenți îmbătrâniți, haini. „Cum de îndrăznesc să mă alunge?", se întreabă fiecare dintre ei, încredințat că tovarășul lui și-a binemeritat exilul.

Surghiunul îi privește pe o sumedenie de oameni. Populația franceză a scăzut la jumătate și nu mai numără decât treizeci de milioane de persoane. Această diminuare a căpătat și un nume: Marea Strămutare.

În lunile precedente, orb și cu ambele picioare în ghips, Tom primea veștile grație unui străvechi tranzistor: în cutare zi, plecarea de la Toulon a patruzeci de mii de persoane, îmbarcarea, la Marsilia, a altor șaptezeci de mii, după încă o zi...

Acum, după ce și-a redobândit vederea, privește Marea Strămutare pe tabletă. Militarii călăuzesc gloata spre pacheboturi, o stăpânire lipsită de orice dorință de răzbunare și, dacă se iscă vreo încăierare, restabilesc ordinea pe dată. În noianul de expulzați, un gros-plan surprinde o expresie mânioasă, o gură schimonosită de-o înjurătură: intenția regizorului e să filmeze fără sonor, așa încât atenția se îndreaptă către mimică și priviri, cătrănite sau cuprinse de furie.

Emisiunea nu are nimic dintr-un reportaj realizat la cald. E mai degrabă un documentar care lămurește motivele acestui exod silit. Sunt date în reluare secvențe de arhivă: inundarea Europei cu migranți, mass-media predicând ospitalitatea și toleranța, politicienii estimând numărul de nou-veniți de care ar avea nevoie Bătrânul Continent – cincizeci de milioane, o sută de milioane, trei sute de milioane... Slujbașii antirasismului tună și fulgeră împotriva „ideilor râncede" ale celor care se cramponează de propria identitate. O voce discordantă – tânăra care, pe un platou de televiziune, susține că, pentru a integra această maree umană, s-ar cuveni construite milioane de apartamente și create tot atâtea locuri de muncă, și asta într-o țară aflată în faliment! O avalanşă de acuzaţii îi acoperă vorbele. Se evocă bogăţia oferită de diversitatea culturală, virtuţile amestecului rasial...

Tom îşi aminteşte de răsturnarea produsă pe vremea când era copil, în jurul anului 2015. Gesturile zilnice cele mai banale deveniseră pe-atunci primejdioase. Coborârea la metrou, urcarea într-un tren, mersul la cinematograf, toate se petreceau în prezenţa unor oameni înarmaţi. Una dintre mătuşile lui a fost doborâtă în mijlocul unei librării, iar o colegă de-a tatălui său, pe terasa unei cafenele…

Anii adolescenţei îi lăsaseră senzaţia de smuceală, de goană cu capul înainte. Atentatele nu mai mirau pe nimeni. Guvernul se agăţa de pârghiile unei puteri ale cărei curele de transmisie păreau retezate. Într-o bună zi, a fost incendiat Palatul de Justiţie – de către activiştii unei mişcări sociale aliate cu grupurile comunitare. „Lupta de clasă s-a alăturat luptei de rasă“, cum judicios a formulat un ziarist.

Prea tânăr ca să fie implicat în războiul civil, Tom îl trăia ca pe-o iluzie optică. Deşi canalele de presă trâmbiţau binefacerile traiului împreună şi ale diversităţii, el nu reţinea decât scenele reale: la ieşirea dintr-un supermarket zăceau femeia aceea şi bebeluşul ei – cu beregatele tăiate –, iar sângele li se amestecase într-o băltoacă de lapte scurs dintr-o sticlă…

Mijind ochii, încearcă să găsească o amintire mai puţin cumplită… La liceul lui, nişte afişe explicau cum să te aperi de un atac terorist: nişte omuleţi arătau gestul salvator. Cu o cariocă, un elev îi înzestrase cu nişte apendice sexuale proeminente şi le scrisese nişte replici de tot hazul. Unul dintre ei, sărind pe o bombă, zbiera: „O să mă rup în figuri!“. Directorul a dispus scoaterea acestui material didactic denaturat…

Tom redeschide ochii: reportajul despre Marea Strămutare arată un grup de oameni care gesticulează şi, în ciuda absenţei sonorului, se poate bănui că-i muştruluiesc pe militari. Unul dintre provocatori agită un desen: un soldat burzuluit calcă în picioare cuvântul „Republică“. E vorba de nişte caricaturişti, moştenitori ai unei redacţii cândva mitraliate. În ce an să fi fost? Avuseseră loc atâtea masacre între timp. Părinţii lui vorbiseră adesea despre cazul respectiv şi, copil fiind, Tom ţinuse minte numele „Charlie“ afişat pe fereastra de la bucătărie. Respectiva baie de sânge i-a insinuat în mintea încă necoaptă o idee tulburătoare: atunci când pomeneai anumite subiecte, îţi primejduiai cariera sau chiar viaţa! De-atunci, caricaturile înfăţişau un dumnezeu al cărui crucifix era exhibat de către toţi credincioşii…

Existenţa cenzurii, în patria lui profund ataşată libertăţii de expresie, nu i-a dat deloc pace. Anumite tabuuri ocroteau o populaţie sau alta în funcţie de culoarea pielii, de obiceiurile sexuale sau de origini. Toate astea i se păreau nedrepte! Maică-sa ştiuse să-i potolească indignarea juvenilă: „Cuvintele interzise sunt ca o apă care dă în clocot. Degeaba potriveşti capacul deasupra, oala tot o să explodeze…“.

Cu gândul la această fierbere sub presiune, îşi dădea seama că, pe măsură ce apăsai capacul, ideile ajungeau la paroxism. Ziarele celebrau paradisul amestecului rasial, în vreme ce numeroase site-uri de pe Internet denunţau invazia africană, substituirea popoarelor, integrismul exterminator…

În ce moment anume se revărsase apa din oală? În ziua când îi atacaseră facultatea, la Saint-Denis, cu aruncătoare de grenade? Ori două luni mai târziu, când a ars Biblioteca naţională – „acest templu al cărţilor nelegiuite“, după cum răcneau autorii atentatelor?

Întrerupându-şi studiile din pricina turbulenţelor, avea să se înregimenteze de partea celor care se străduiau să repună pe picioare această ţară şubrezită. Atunci, întâlnind-o pe Christelle, şi-a dat seama cât de tare se înşela.

Ziaristă pariziană, cu şase ani mai în vârstă, îl trezise pe adolescentul aproape nevinovat care era, atât din punct de vedere sexual, cât şi politic. Islamul invadator şi periculos? Câtuşi de puţin! explica ea. O reacţie firească a popoarelor în faţa imperialismului americano-sionist! Năvala migratoare ce devastează Europa? Nu, doar previzibila întoarcere a biciului spre foştii colonizatori! Neputinţa de a clădi o civilizaţie viabilă din această amestecătură multietnică? Dimpotrivă, era creuzetul unei epoci noi, matricea unui om care se va dezbăra de himerele naţionaliste.

Trupul lui Christelle era validarea vie a acestui discurs: felul în care-şi arcuia şoldurile când se oferea să fie luată pe la spate şi, mai convingătoare încă, în desfătările felaţiei.

Originar din Roubaix, nu avea decât douăzeci şi trei de ani, puţină experienţă în ale dragostei, şi încă şi mai puţină în privinţa Parisului. Christelle îi era ghid, dascăl, cea dintâi amantă adevărată. Îl învăţa terminologia antirasistă, frazeologia drepturilor omului, vocabularul multiculturalismului. Atunci când, între aceste cuvinte şi realitate, se căsca o prăpastie, Christelle i se împotrivea cu trupul ei longilin şi foarte bine antrenat sexual.

De altfel, Tom era copleşit mai degrabă de această gramatică a ideilor decât de plăcerile trupeşti: stăpânea limbajul Binelui!

Într-o zi, acest jargon şi-a vădit limitele... La grădiniţa Petite Arche, din Créteil, s-au tras focuri de armă. Prin repetiţie, astfel de asasinate deveniseră aproape banale, iar acum, noutatea ţinea de modul de operare. Teroriştii filmau masacrul, îi interpelau pe copii înainte să-i ucidă, ba chiar le puneau o mitralieră în mână, făcându-i asasini fără voia lor. Anumite secvenţe, reluate pe Net, erau insuportabile. O fetiţă şterge sângele de pe obrazul colegului său mort. O educatoare se agită ca să protejeze un grup de copii şi, cu beregata tăiată, rămâne o clipă în genunchi după care se prăbuşeşte. Un puşti îi întinde teroristului o jucărie de pluş şi primeşte o rafală direct în faţă...

Gramatica învăţată de la Christelle, cea care putea îndreptăţi totul, s-a făcut ţăndări. „Nu! N-au nici o scuză! striga Tom. Trebuie împuşcaţi! Până la unul!“ Christelle i-a răspuns cu dispreţ: „Nimeni nu cere împuşcarea soldaţilor israelieni care ucid nevinovaţi. Cine le-a impus oare acestor tineri musulmani legea talionului? Cine? De altfel, părinţii n-aveau decât să-şi trimită odraslele la o şcoală non-comunitară...“.

Discuţia a derapat. „Un copil nu are religie, nu!“, urla el. Christelle, mai pricepută la dialectică, pomenea conflicte „în care confesiunea musulmană era condamnată *de facto*“. Vocile li se amestecau într-o zarvă din ce în ce mai

înverşunată, însă, dintr-odată, Tom a amuţit: Christelle îi zâmbea nelămurit, cu ochii pe jumătate închişi – era una dintre acele chemări care îi poticneau respiraţia cu un val fierbinte de dorinţă. „Bine, fie, a şoptit ea. Vorbim mai târziu. Hai încoace!"

I-a făcut pe voie, cu acea grabă obişnuită care o făcea să rânjească, i s-a strecurat între coapse, de parcă ar fi vrut să-şi găsească adăpost... Niciodată nu s-a urât mai tare decât după această partidă de sex. Chipul lui Christelle i s-a arătat din profil: asprimea superioară a cuiva care are mereu dreptate.

Cu toate astea, şi ea a căzut în capcană, împinsă de violenţa Istoriei. Clădirile ziarului la care lucra au suferit un atac şi, în două minute, ardeau ca nişte torţe. Supravieţuitorii au primit adăpost într-o redacţie asociată care, la rândul ei, avea să fie incendiată... Gramatica lor ţesută din minciuni şi care ţinuse atâta amar de vreme Franţa în captivitate se preschimba în scrum.

De-acum, lui Tom i se arăta o Christelle debusolată, măcinată de o dezamăgire de copil răsfăţat. Și împiedicată la vorbă, fiind privată de propria gramatică: „Acest guvern de stân... stânga ne consideră islamo-stân... stângiști!".

Se simțea tentat să-i spună că foștii ei protejați erau aceia care incendiau și ucideau și că, tot ridicând în slăvi „diversitatea", dăduseră țara pe mâna hoardelor barbare. Și că...

Dar ce rost avea s-o mâhnească? Războiul era dezlănțuit, făcând zadarnice aceste dezbateri intelectuale. Anumite cartiere din Paris și mai multe orașe, printre care și urbea sa natală, Roubaix, trăiau sub șaria. Guvernul se străduia să dea o iluzie de activitate și a considerat chiar utilă înăsprirea legii împotriva insultelor rasiste. *Le Monde* și *Libération*, găzduite în clădirile jurnalului *National-hebdo*, îl acuzau pe Putin că provocase, cu ajutorul unei echipe de trolli, destrămarea Uniunii Europene...

Nu, asta era una dintre glumele pe care i le îndruga unul dintre prietenii lui din copilărie, Gérard. Putin plecase de la putere cu ani buni în urmă. Dar asta e... Era nevoie și de bancuri ca să poți îndura toropeala verii la vreme de război, cu urechea ciulită la împușcături și nările zgândărite de duhoarea persistentă a cadavrelor.

Oala a sărit, prin urmare, în aer.

Într-o seară, întorcându-se de la Gérard, Tom s-a aventurat până în centrul orașului. Prezența posturilor de control era mai puțin uimitoare decât dispariția copacilor – singurul mijloc de încălzire și de pregătire a hranei. A fost nevoit să-și prezinte actele de patru ori. Combatanții puteau anevoie fi categorisiți. Salafiști? Membri ai vreunei alianțe comunitare? Agenți ai vreunei miliții private? Cu o oră înainte să se dea stingerea, a iuțit pasul și, mergând pe lângă palatul Luvru, a alunecat pe niște cioburi – țăndări din piramida distrusă de o bombă... În spatele Operei, transformată în buncăr, pietrele din pavaj i-au plecat din nou de sub picioare – nu mai era vorba de sticlă, ci de o dâră cleioasă a cărei duhoare i-a urcat un nod în gât. Privirea lui îngrozită a surprins un trup cu țeasta fărâmată! Pășea prin resturi de creier...

În acea clipă l-a orbit o explozie, aruncându-l spre caroseria carbonizată a

unui autobuz turistic.

De ce aleseseră o țintă atât de neînsemnată precum acest pieton singuratic? Fără îndoială, un obuz rătăcit, cum se întâmpla adesea în gherila asta bramburită, lipsită de strategie ori linie de front. Când și-a recăpătat cunoștința, la spitalul Saint-Louis, care era pe jumătate distrus, Tom și-a dat seama că e aproape orb și cu ambele picioare rupte.

Până la urmă, Gérard i-a spus adevărul. Christelle, pusă la curent cu ce se întâmplase, a exclamat: „S-o fac pe infirmiera? S-avem pardon!“.

Tom s-a dus cu gândul la sinucidere și probabil că ar fi trecut și la fapte dacă un chirurg din unitatea militară ce avea în grijă spitalul n-ar fi izbutit o ultimă operație disperată, care să-i redea vederea.

La început, urmărea evenimentele grație unui vechi tranzistor și, în acest fel, într-o seară, pe o lungă listă de victime decorate postum, a auzit numele lui Gérard și a plâns pentru întâia oară cu ochii care își recăpătaseră vederea.

Șederea în spital îl făcuse să rateze lansarea a ceea ce avea să se numească Marea Strămutare. Armata preluase puterea, îi arestase pe cei care semănau dezordine și, fără să-și plece urechea la zbieretele celor care dădeau lecții, a impus o măsură simplă și radicală: milioane de oameni aveau să fie expulzați în Africa, mai precis în Libia.

Protestele n-au durat prea mult – claritatea hotărârii își afla corespondentul în viteza cu care era executată și, mai ales, într-un principiu aproape dat uitării: bunul-simț. Fluxul de migranți care refuzaseră asimilarea avea să se întoarcă la punctul de origine. Iar pentru „elita“ care distrusese Libia, între altele, acest exil devenea o pedeapsă cât se poate de meritată și, în ultimă instanță, îngăduitoare.

Întors în garsoniera lui de pe rue Blanche, Tom trăia mulțumită unei speranțe stăruitoare: să audă, la interfon, vocea lui Christelle...

Reportajul despre Marea Strămutare a pus capăt acestui vis.

A înregistrat documentarul și, acum, îl urmărește de mai multe ori pe zi. În mulțimea îngrămădită pe pasarele sunt mulți africani și femei cu văl pe chip, dar negri și arabi se află și printre cei care nu sunt expulzați și care aparțin unităților de jandarmerie. Nu, exodul e departe de a fi exclusiv „etnic“! Francezii de „viță“ sunt majoritari. Tom recunoaște vedete de televiziune, mai mulți patroni de presă, deputați, miniștri, pe cei care au stârnit războaiele din Orientul Mijlociu, intelectuali-vedetă – pot fi văzuți cum împing un orator pe un butoi gol. Redacțiile ziarelor care au sprijinit masacrele se amestecă într-un șuvoi sporovăitor și furios. Camera de luat vederi arată mai multe notabilități religioase și conducători de ONG-uri imigraționiste. Cei doi foşti preşedinţi trec însoţiţi de curtenii lor răsfiraţi...

Viitorul acestor proscrişi este anunţat de către generalul care conduce operaţiunea: „În Africa, îşi vor construi ce societate doresc. Nu va fi, însă, societatea noastră!“. Iar atunci când un jurnalist îl întreabă ce fel de ţară va fi reclădită în Franţa, ţâşneşte răspunsul: „Ţara în care nu vei mai ucide!“. O tristeţe

copleşitoare îi împietreşte chipul. Acest om, Guy Lentz, şi-a pierdut copiii în masacrul de la Petite Arche…

De fiecare dată, Tom zăboveşte asupra acestei secvenţe. În mulţimea de expulzaţi, surprinde o privire care pare să-l urmărească pe furiş – Christelle! Mutra ei vădeşte o asprime vicleană: aerul cuiva care a minţit cu asupra de măsură şi care-i urăşte pe cei cărora nu li se va mai putea exploata naivitatea. Lângă ea, individul acela cu blugi jerpeliţi, pe nume Serge. Tom a fost mereu convins că se culca cu el. Acum, nu mai avea importanţă. Îi sare în ochi o evidenţă tristă şi eliberatoare: „De fapt, nu m-a iubit niciodată“.

Vântul ridică filele manuscrisului aşezat pe masă, pe terasa de la Royal Ornano. Pagina de titlu zburătăceşte spre trotuar şi mă reped să pun mâna pe ea, de parcă ar fi putut s-o citească vreun trecător. *Marea Strămutare*, text scris de Vivien de Lynden…

Mi-a fost trimis de mama lui. Îmi solicita sfatul printr-o cerere de felul celor pe care orice scriitor le primește și cărora evită să le răspundă. Formularea unor obiecții te expune unei noi scrisori în care autorul își va pleda cauza. Lăudarea textului te obligă, în schimb, să-i găsești o editură.

M-a îndemnat spre lectură o anume densitate misterioasă pe care teancul de pagini, doar vreo sută la număr, părea s-o ascundă. Dar și izul trecător pe care l-am adulmecat răsfoindu-le, și pe care nu mă simțeam în stare să-l identific. Trebuia să mă fi născut în această Europă veche, să-mi fi petrecut copilăria într-o casă în care succesiunea generațiilor, legătura cărților, înaintarea anotimpurilor să creeze un parfum fin și vetust pe care un venetic să-l poată percepe – dar nu și recunoaște între două bătăi ale inimii. O anume Gaia de Lynden, așezată la un birou îmbrăcat în piele, în fața unei grădini cu arbori desfrunziți, băga într-un plic manuscrisul fiului ei… Nu, nu puteam „citi“ efemera aromă care s-a înălțat din plic.

Primele capitole m-au convins că autorul era nepublicabil – ceea ce mă îmboldea să-i iau apărarea acestui tânăr *desperado*, să-i răspund, ori mai degrabă să-i scriu câteva vorbe mamei lui, fiindcă mi se părea prea delicat să mă despovărez de manuscris încredințându-l unui editor: l-aș fi trădat pe cutezătorul care se avânta în luptă fără armură.

Marea Strămutare surprinsese cum se cuvine aerul epocii. Atentatele strecurate din ce în ce mai des în existența cotidiană – greve, alegeri, campionate de fotbal. O stare de spirit confuză, isterică sau apatică, primejdia, uneori materializată printr-un tânăr de la periferie înarmat cu o bombă, alteori dematerializată

într-un halo de forțe oculte care-l manipulau pe acest amărât fanatizat. Presentimentul sfârșitului de lume. Lynden vorbea despre toate astea ca despre o evidență. Mă întrebam dacă nu cumva fusese el însuși victima unui atentat – asta i-ar fi explicat amărăciunea și ar fi justificat medierea înduioșătoare pe care o operase mama lui. Nu, nu puteam zvârli manuscrisul în necruțătorul malaxor editorial.

Marea Strămutare, un roman de Vivien de Lynden. Răsfoiesc mental primele capitole: imigranții, asociațiile antirasiste, mass-media, elitele, finanțiștii puși pe jaf, intelectualii belicoși, toți – expulzați în Libia, în compania celor doi foști președinți, înconjurați de cei pe care Lynden îi numește „people“, gânditori telegenici, starlete neroade, fotbaliști miliardari… Această castă frivolă stă alături de femei acoperite cu văluri și de bărboși, printre care s-au amestecat și promotori ai multiculturalismului, acest talmeș-balmeș obsesiv care a coabitat mereu, îndărătul „frunților gânditoare“, cu revendicările etniciste cele mai sfruntate. Ce librar ar îndrăzni oare să etaleze în vitrină acest volum? Și care critic s-ar încumeta să-i semnaleze apariția?

Și, de altfel, cine este acest Vivien de Lynden? O rămurică sfrijită dintr-un arbore genealogic pipernicit? Ar putea fi o scuză: un tânăr aristocrat tulburat de incandescența Istoriei, „o ultimă mlădiță“ captivă într-un blazon prăfuit. Idei delirante? Dar, înainte de împuşcăturile dintr-o şcoală din Toulouse, cine n-ar fi considerat delirantă uciderea unor copii, de la o distanţă de doi paşi?

Acest argument nu e de luat în seamă, ştiu. Lynden e prea radical, chiar dacă o grămadă de francezi „ar visa să-i zboare peste graniţe pe aceşti *bobos*[1] şi pe protejaţii lor“, aşa cum se afirmă în romanul lui.

Editarea *Marii Strămutări* e o cale de-a te face detestat de toată lumea. Albii, negrii, antisemiţii (generalul care conduce operaţiunea este aşkenaz), rasiştii – fiindcă mulţi negri şi arabi nu sunt expulzaţi, catolicii (un grup de episcopi zace în cala unui feribot), feminiştii (cartea promovează un mod de viaţă tradiţional), „creativii“ – arta contemporană („care nu face doi bani“, în opinia lui Tom) nu mai este subvenţionată, ziariştii, politicienii, deputaţii europeni…

Bun, e vorba despre o antiutopie-pamflet, de acelaşi tip ca romanul *Anul 2440* al lui Louis-Sébastien Mercier, ori ca *Napus, molima anului 2227* al lui Léon Daudet, ce povestea despre o depopulare bruscă. De altfel, termenele viitorului utopic sunt din ce în ce mai apropiate. În 1770, Mercier imagina o lume aflată la o distanţă de peste şase secole. *Napus* al lui Daudet, publicat în 1927, făcea un salt de trei sute de ani. Cititorii lui Orwell, în schimb, n-au avut de aşteptat decât treizeci şi cinci de ani – în 1984, imperiul totalitar era pe cale să se destrame…

Acesta este modul în care critica ar trebui să analizeze *Marea Strămutare* – subversiv, precum toate romanele de anticipaţie. Mercier, în *2440*, înfăţişa un Versailles în ruină, o viziune a cărei cutezanţă, în vremea lui Ludovic al XV-lea, nu era tocmai lipsită de importanţă!

Am reuşit să-mi bag în cap că textul lui Lynden va rezista persecuţiei ideologice. Cea de-a doua parte se deschide asupra unei Franţe înzdrăvenite, în care o femeie, plecând spre serviciu, îi spune odraslei sale: „Să laşi cheia sub preş, ne-am înţeles?". O, vremea binecuvântată a cheilor lăsate sub preş!

Acest Lynden nu este decât un tânăr visător, dezorientat de timpurile noastre catastrofale. O biată luntre umană prinsă în furtună. De altfel, o mai fi publicat ceva? Îmi deschid laptopul, sperând să descopăr, pe Wikipedia, un profil mai puţin scorţos decât al naratorului. De genul – parizian obişnuit, cu studii la liceul Henri-IV, cu un tată funcţionar de rang înalt şi mamă casnică…

N-am găsit nici un articol, dar, plimbat de la un site la altul, am desluşit liniile generale: Vivien de Lynden, de douăzeci şi şapte de ani, familie înrudită cu o ramură nobiliară flamandă, studii secundare la Bruxelles, literaturi clasice la Sorbona… Un volum de poeme, publicat în regie proprie: *Puţinele făpturi ce merită iubite*. Un titlu foarte frumos! Singurul ecou – această împunsătură pe un forum al Médiapart: „Noii reacţionari s-au apucat de versuri". Graţie acestei ironii dau de un fragment din poemul incriminat, „Mântuitorul", aşteptându-mă la nişte strofe aflate la jumătatea drumului între Péguy şi Brasillach – cu vitralii şi canalii, heralzi şi scalzi… Ei bine, nu!

Noian de venetici şi târfe în neştire
Îmi forfoteau în drum, hliziţi nevoie mare,
Îmi coboram spre ei privirile amare,
Lumii de-aici să-i aflu incertă izbăvire.

Deodată, dintr-o crâşmă cu firmă cam bizară,
Ecou din alte vremi – *Dulcea Franţă*,
Ieşi încet bărbatul de rară eleganţă,
Iar lumea fu salvată de aspra lui ţigară.

Iluzia era prea ispititoare: un tânăr poet pe care o mamă devotată voia să-l ajute să devină celebru… Ca să nu mai zic că am pus „în neștire“ în locul unui cuvânt mult mai spurcat. Ar trebui să i se spună acestei Gaia de Lynden că, dacă fiul ei va continua pe acelaşi drum, nu va fi nicicând în stare să scrie o carte demnă de acest nume!

Şi *Marea Strămutare*? Cronica asta scrâşnită, scrisă de copilul rătăcit al unui veac haotic? Eroii aceia înrăiţi şi traumatizaţi, şi cele câteva clipe de graţie păstrate într-un catren, şi abisul unei nopţi de nesomn, şi jocurile noastre caraghioase pe buza prăpastiei, şi visul unei vieţi după moarte, năzuinţa de a te trezi din nou în tristeţea acestor străzi, în melancolia apăsătoare a unei promisiuni de iubire, vremelnică precum acea femeie în trecere căreia îi surprind o clipă de intimitate, o femeie căreia ar trebui să-i povestesc despre această carte unică, salutară, inexistentă şi pe care Lynden se străduieşte s-o scrie ca să răscumpere lumea noastră cufundată în ipocrizie şi în urât.

…Cu mai bine de douăzeci de ani în urmă, asistasem la eşecul unei reîntemeieri a omenescului: o mişcare spirituală ale cărei ecouri aproape că s-au pierdut, fiindcă adepţii ei duceau o viaţă aparent obişnuită. Între ei, îşi spuneau *digger*-i: cei care sapă, care scormonesc dincolo de minciunile societăţii. Le-am vizitat asociaţiile – în Australia, în Africa, în Tibet – care vesteau ce ar fi putut deveni planeta noastră. Le-am păstrat o amintire prea puţin teoretică, deşi activităţile le fuseseră alimentate de filosofia lui Théodore Godbarsky. Îmi amintesc un vânt însorit la poalele munţilor Gawler, în sudul Australiei, parcelarea unui fost zăcământ minier şi o echipă care-şi pune în funcţiune

instalaţiile – începutul unei aventuri în care toţi iau viaţa de la capăt uitând de frică, de setea de înavuţire, de moarte.

Am citit mai multe cărţi referitoare la *Alternaştere*, aşa cum o numesc *digger*-ii, la luptele şi înfrângerile lor. Aceasta e motivul pentru care textul lui Lynden mă emoţionează. Înverșunat, paseist şi futurist, respinge societatea în care oamenii se sfâşie între ei pentru o sferă de ţărână din ce în ce mai restrânsă. Aş putea găsi, printre ultimii *digger*-i, un tipograf cu care să intru în legătură şi care să scoată un tiraj confidenţial, îndestulător pentru orgoliul autorului.

Însă, întâi de toate, să vedem acele capitole postapocaliptice în care visează la cea mai bună dintre lumile posibile.

1. Cuvânt-valiză care contractă termenii *bo*urgeois-*bo*hème (burghez-boem).

…În Libia, Marea Strămutare şi-a arătat până la urmă roadele. După o perioadă de anarhie şi de zvârcoliri politice, s-a instalat pacea şi o viaţă cu molcomeală mediteraneeană. Exilaţii au izbutit să se reconvertească. Un fost ministru de Finanţe, condamnat pentru corupţie în Franţa, a întemeiat o bancă de întrajutorare agricolă – culturile destinate alimentaţiei reprezintă o prioritate, iar acest domeniu atrage mulţi tineri, mai ales pe artiştii sezonieri. La Benghazi, distrus cândva de trupele NATO, guvernul a deschis o universitate unde un gânditor parizian şi-a citit conferinţa inaugurală „Rolul meu în victoria primăverilor arabe". Huiduit, individul a ales un subiect mai realist: „Responsabilitatea intelectualilor în războaiele umanitare"… Politicienii, această camarilă arogantă şi neproductivă, au descoperit bucuria muncii adevărate – renaşterea căilor de transport şi a reţelelor electrice, producţia curentă de bunuri de consum, construcţia de locuinţe. Nu s-au izbit decât de două dezertări: un fost prim-ministru şi un fost primar al Parisului au fugit spre Spania. Prinşi de un trib tuareg, au fost eliberaţi în schimbul a trei bidoane cu ulei de măsline. Iar expresivitatea cu care se reconstruiau destinele în această nouă Libie a produs şi un alt efect benefic: cei doi fugari au creat un studio cinematografic şi au lansat un serial picaresc, ce a devenit repede de referinţă, *Apartamentul catalan*…

Ziariştii, altădată subvenţionaţi ca să răspândească greţoasa corectitudine politică, izbutiseră să se tămăduiască. *Le Monde*, rebotezat *Gloria Mundi*, a ajuns, spre uimirea generală, un excelent ziar de informare. Colaboratorii aveau ochii cât cepele – într-atât erau de uimiţi că nu mai trebuie să facă propaganda cotidiană. *Libération,* fidel spiritului său şaizecioptist, chinuit-poznaş, şi-a găsit un nume foarte „cool": *Libyeration*[1]… Iar *L'Obs*[2] a avut un succes şi mai răsunător. Săptămânalul s-a scindat în două: un magazin erotic, *Obsession*, şi o revistă umoristică, *Oups!*. A existat chiar și cazul unui critic literar care s-a angajat ca măturător într-un hipodrom, pe ţărmul golfului Sirta…

În fine, metamorfoza cea mai uluitoare a fost cea care a schimbat radical viaţa celor doi preşedinţi. Consoartele îi părăsiseră, ademenite de cinema – două roluri de neuitat în *Apartamentul catalan*: dansatoare din buric la teatrul de varietăţi din Tripoli. Soţii părăsiţi şi-au depăşit supărarea căsătorindu-se cu femei din partea locului, a căror voluptate orientală a domolit ambiţiile arzătoare ale acestor perdanţi. Cel dintâi şi-a deschis o ceasornicărie pentru Rolex (iar limbuţia lui a pătruns în folclorul local: „Vreţi să vă spun preţul acestui ceas? Ei bine, o să vi-l spun, adevăratul preţ e…"). Cel de-al doilea, ales primar în Murzuk (douăsprezece mii de locuitori), a promis populaţiei de-acolo o „administraţie normală". Aceste opţiuni corespondeau perfect cu anvergura intelectuală a fiecăruia dintre ei…

Oftez cu un soi de uşurare amestecată cu dezamăgire. Textul se transformă într-o farsă romantică, sporindu-şi şansele să păcălească cenzura. Dar…

În Franţa a fost reclădită „ţara reală“, „patria istorică“. O tânără mamă se duce să-şi ia copilul de la şcoală şi se bucură că nu se mai întâlneşte cu mămicile „provenite din diversitate“, cărora trebuia să le îndure „miasmele“. Un băieţel blond se întoarce de la ora de gimnastică, seara, şi nu se mai teme că va fi agresat de „lepădăturile etnice“. Un cuplu se instalează într-un imobil, eliberat datorită Marii Strămutări, şi este mirat să vadă o uşă blindată – o măsură de siguranță de-acum inutilă. Deputaţii, dând uitării lamentabilele lor manevre politicianiste, fac auzite cuvinte ieşite din uz: „onoare“, „datorie patriotică“, „identitate franceză“… Un preot vorbeşte despre predecesorul său, căruia teroriştii i-au tăiat cândva gâtul: „Sângele lui a spălat două veacuri şi jumătate de sacrilegii!“. Lumea se roagă mult în această Franţă reclădită – există o scenă care pune în evidenţă frumuseţea unei tinere cu păr bălai, aureolat de slavă, cu ochii ridicaţi spre chipul îndurerat al Maicii Domnului. Un tânăr o contemplă pe delicata făptură aflată în rugăciune şi nu-şi poate stăpâni o lacrimă ce i se rostogoleşte pe obraz…

Bun… Cinstit să fiu, preferam dezordinea veselă din noua Libie. Da, mă vedeam mai degrabă într-un bar rău famat din portul Zuara decât în transă mistică, sub clopotul îngheţat al unui naos.

Cu toate astea, mărturisesc, schimbarea e stupefiantă! O piruetă în stil franţuzesc: ironie ucigătoare, gradul doi cu diez, absenţa pornirilor moralizatoare – fiindcă adversarii sunt în remiză. Libia renăscută, mirosind a nisip cald. Dulcea Franţă şi plictisul pe care-l resimţi în compania acestei fiice mai mari a Bisericii. Bună treabă, Lynden!

Mi-au mai rămas trei file de citit, dar mi-a pierit cheful. Credeam că am dat peste un tânăr autor eroic, care mărşăluieşte cu pas hotărât ca să prevină inchiziţia. Însă eroul s-a fofilat, evadând în romanesc, în sarcasm, în badinaj antiutopic. Douăzeci şi şapte de ani, să fie asta vârsta la care-ţi pierzi idealurile de tinereţe?

N-o să mă-ncerce nici un strop de remuşcare dacă îi voi trimite doamnei de Lynden un răspuns de eschivă: „Un profesionist al lumii editoriale va şti mai bine decât mine să evalueze şansele acestui roman, prin urmare…“. Azi, fiind invitat la o „gustărică de seară“, voi întâlni, fără doar şi poate, un editor căruia să-i încredinţez povara acestui manuscris…

În metrou, mă întreb dacă nu cumva, printre călători, s-ar găsi cineva căruia… nu, nu să-i placă textul, ci, măcar, să nu-i displacă prea tare. Cartierul este „multicultural“, un „amalgam“ pe care intelectualii îl ridică în slăvi, dar unde nu vor veni nicicând să locuiască.

Zâmbesc, dându-mi seama că vorbesc precum Tom din *Marea Strămutare*. Totuşi, acea subţire sută de pagini îşi păstrează ciudata densitate – întipărită, ai zice, în înseşi literele sale. Poate că Gaia de Lynden, mamă iubitoare, întrezărise în ele durerea pe care dimensiunea satirică m-a împiedicat s-o văd?

1. Joc de cuvinte bazat pe paronimia între Lybie (Libia, în fr.) şi prima parte din cuvântul Libération (Eliberare).
2. Denumire, începând din 2014, a săptămânalului *Le Nouvel Observateur*.

Conversaţiile de la „gustărica de seară“ intră în rezonanţă cu *Marea Strămutare,* aşa cum se întâmplă adesea atunci când o carte pe care tocmai am citit-o ne impune urzeala propriului timp şi ritmul frazelor sale.

Vreo treizeci de persoane se înghesuie deja în salonul vastului apartament din rue Bellechasse, iar altele continuă să sosească. Un autor de „non-ficţiune romanţată“ explică urgenţa întoarcerii la real (ah, dac-ar putea măcar să definească acest faimos „real“!), interlocutoarea lui îşi dă cu părerea, încercând simultan să prindă un mic rulou cu somon din farfuria pe care o ţine pe genunchi. Un bărbat, încă tânăr, dar cu o ditamai burta ciudat de asimetrică, se bagă într-un trio de femei: „Nu, Laurence, populismul e un fenomen mondial!“.

Pe balcon, câţiva fumători discută despre necesitatea deschiderii unor centre de primire a migranţilor. Un algerian cu păr coliliu şi privire tristă (este prezentat ca fiind „musulman moderat“) li se alătură în momentul în care unul dintre ei exclamă: „Dar şi nişte centre de deradicalizare!“. Coincidenţa iscă o stânjeneală pe care oamenii încearcă s-o alunge vorbind despre papă, care, spălând picioarele imigranţilor, oferă o adevărată pildă. Bărbatul cu burta pe stânga (jurnalist de televiziune) mă abordează cu o bunăvoinţă paternă (e de vârsta fiului meu): „Aşadar, ce ne pregătiţi?“. „Musulmanul moderat“, cu o sticlă în mână, propune să ne umple paharele, ceea ce mă scuteşte de un răspuns. În timp ce bea, tânărul burtos înlănţuie cu mâna o femeie a cărei faţă, cu pielea întinsă chirugical, rămâne încremenită, în ciuda ironiei care-i iese pe gură: „Vai, Loïc, seducător ca întotdeauna!“. Gânguritul lor îi îndepărtează de noi.

„Întrebarea despre «ce ne pregătiţi» îmi e pusă şi mie, spune «moderatul», cu surâsul lui trist. Dacă ar fi pusă unui şofer de autobuz, ar părea trăsnită, nu-i aşa?“

A publicat o carte despre femeia în Orient, de unde i se şi trage

calificativul de „musulman moderat". „Înainte vreme, eram doar arabul de serviciu. A deveni «moderat» bănuiesc că trebuie să fie o promovare."

În jurul nostru, vocile se înfierbântă: „căderea" Alepului, masacrele pe care le va comite „regimul", „rebelii" şi „lupta lor pentru democraţie". Numele „grupurilor de oponenți", rostite stâlcit de către un conviv, îl fac pe algerian să zâmbească: „Tocmai a spus un cuvânt foarte deocheat în arabă". Îl întreb dacă e invitat să comenteze aceste războaie în care petrolul e amestecat cu sânge. Răspunsul mă surprinde: „Am fost invitat ca să le aprob minciunile? Am şaizeci şi doi de ani – îndeajuns ca să ştiu că ticăloşiile care au fost săvârşite vor fi plătite acum, în timpul vieţii. Iar pedeapsa este urâţenia. Priviţi-i pe toţi cât sunt de urâţi!".

Aşa e, o puternică senzaţie de dizarmonie se răspândea din acele guri schimonosite de ipocrizia reciprocă, din ochii care se uitau îm poncişat, precum ai copiilor prinşi cu mâţa-n sac... Cred că ştiu de undeva grimasele astea! Da, de la Lynden, care descria un cocktail unde răcneau viitorii candidaţi la Marea Strămutare.

Prin mulţime, burtosul de Loïc îl cheamă pe algerian: „Kader, vorbim despre tine. Poţi veni o clipă?". Soseşte un cuplu, care ne copleșește cu îmbrăţişări. „Am tulit-o, şopteşte algerianul. Vă rog să-mi acoperiţi retragerea!"

Expresia, cu aer de „comando militar", mă amuză, iau poziţie de drepţi, în timp ce el se strecoară spre ieşire. I-aş urma exemplul, însă o doamnă mă întreabă cu un aer conspirativ: „La ce scrieţi în momentul de faţă?".

M-ascultă într-o doară, intervenind şi în alte conversaţii, vorbind răstit, în contrast cu trupul său plăpând. Se proclamă „necesitatea absolută de blocare a tot ceea ce înseamnă *fake news*"...

Și eu care trăgeam nădejde să pun mâna aici pe-un editor pentru cartea lui Lynden! Mă resemnez, mulțumindu-mă să observ cu datașare falsitatea a tot ce se află în jur. Acest papă care sărută picioarele migranților (de ce nu picioarele cerșetorilor care zac, cu miile, la umbra bisericilor sale?). Și-apoi, porecla asta de „moderat" cu care s-a pricopsit un om căruia i s-a dat de înțeles că scopul lui suprem este integrarea... Dar unde să te

integrezi? În acest cerc de *bobos*, atât de ferit de tulburări exterioare?

Loïc povestește că, atunci când un pictor transgender dorește să protesteze împotriva „întoarcerii la o ordine morală“, adaugă în pigmenți câte ceva din materia menstruației sale și din sperma partenerului / partenerei. Un artist moscovit își explică „performance-ul“: în pielea goală, întins sub o placă de beton (din polistiren), denunță atingerile la libertatea artiștilor din Rusia... Îmi vin în minte niște statistici: la fiecare două zile, un țăran francez se sinucide, sub povara datoriilor. Și șaptezeci și cinci de mii de femei sunt violate anual în această țară. Opt pe oră!

Discuțiile își urmează făgașul, într-o direcție clar jalonată. Nu lipsește nimic din vocabularul specific: antirasism, toleranță, migranți, trai comun, multiculturalism, artă contemporană, omogenitate... Se simte, totuși, o evidentă oboseală verbală, o îndoială dureroasă, teama față de o iminentă mistificare, față de o vinovăție ce va fi curând dată în vileag. Lynden vorbește despre asta în manuscris: „gurile și gazetele psalmodiază mantre umaniste, dar creierele știu că tot mai puțini naivi se lasă trași pe sfoară. Istovirea limbajului...“

Fug de-acolo, făcând slalom printre invitați. Mă urmărește o replică ivită din corul lor: o recepție, oferită de un mecena plin de bani, pe insula San Giorgio, și lista celor care au fost primiți. Numele norocoșilor sunt emise cu un oftat preorgasmic. Această lume micuță care se pretinde atât de egalitaristă este, de fapt, foarte ierarhizată – invitații de pe rue Bellechasse vădesc o gelozie acidă față de aleșii din San Giorgio, așa cum alții ar visa să se afle în acest salon.

Acasă, citesc ultimele pagini ale lui Lynden, cele pe care, mai adineaori, le neglijasem.

...De-acum, lui Tom îi era limpede: oricare va fi calea pe care avea s-o apuce omenirea, aceasta ducea într-o fundătură. Revoluții, contrarevoluții, miraje liberale, restricții retrograde, activism sau imobilism, nimic din toate astea nu promitea o schimbare la față a vieții. Înainte de Marea Strămutare, societatea occidentală funcționa ca o fermă unde erau crescuți cetățeni castrați prin asentimentul celor timorați. Noua societate libiană, de un arhaism pitoresc, putea exista doar autarhic, altminteri fiind devorată de o modernitate

nemiloasă. În privința fiicei mai mari a Bisericii, adică Franța reclădită pe soclul virtuților sale iluzorii, aceasta ascunde în pântecul ei cauza viitorului său deces: sastiseala produsă de o existență ritualizată, devitalizată. Tom suferea de pe urma acestor greutăți întâmpinate de oameni, mai mult decât din pricina rănilor sale de altădată... S-a dus în Libia și, la Sabha, în muzeul din localitate, a avut această revelație: o pânză modestă, intitulată *La Qibla*, înfățișa un deșert, cufundat într-un amurg violet, unde fiecare fir de nisip răspândea frumusețe. Se distingea anevoie imaginea mititică a unui bătrân care se ruga, se putea bănui că ținea ochii închiși. Departe, pe fundalul acestei imensități cosmice, se profila o caravană care se pierdea în umbra munților... Tom a rămas o bună bucată de vreme în fața peisajului. Adevărul pe care îl căutase cu atâta îndârjire se afla acolo – independent de Istorie, de ferocitatea oamenilor, de marile idei mereu însetate de sânge. Independent chiar față de religie. Adevărul devenea absolut mulțumită acestui asfințit și tăcerii bătrânului, grație privirii sale, lăuntrice, de sub pleoapele lăsate...

Părăsind Libia, Tom își spunea că nu va mai izbuti nicicând să trăiască acea plenitudine eliberatoare, descoperită în pânza *La Qibla*. Gândea astfel în ziua aceea senină de sfârșit de toamnă, în același an, al doisprezecelea după Marea Strămutare. Ocolind Église de la Sainte-Trinité, a evitat mulțimea care ocupa piața. Toți se grăbeau să ajungă la liturghie în această nouă Franță... Tom se pregătea s-o apuce prin pasajul care, în spatele bisericii, ducea spre rue Blanche, strada „lui“, când silueta unei doamne vârstnice, îmbrăcată în negru, i-a atras atenția: aceasta a ezitat să înfrunte aglomerația și apoi, descurajată, a continuat să meargă agale. Tom s-a oprit. Ceea ce i se arăta privirii avea o simplitate desăvârșită: caldarâmul acoperit cu frunze uscate pe care vântul luminos le flutura domol, pietrele ostenite ale absidelor, crengile dezgolite ale unei grădini îndărătul unor zăbrele, liniștea ferită de circulația mașinilor, tipică unui oraș de provincie. Și femeia căreia i-a întâlnit privirea și care era parte din această clipă însorită... Dintr-odată, ecoul orgilor, vătuit de ziduri, a vibrat prin aer și a trezit imaginea interiorului plin de credincioși și slava sonoră care se rostogolea prin naosul năzuind spre lumină veșnică. În mod ciudat, beatitudinea lui, perfect acordată, a părut zadarnică. Eternitatea sălăşluia în reflexul luminos de pe frunzele arămii, în linişte unei grădini de decembrie, în lentoarea cu care această necunoscută a împărtășit, fugar, viața unui necunoscut. Viața „mea“, și-a spus Tom.

A însoțit-o cu privirea până la colțul străzii și, continuându-și drumul, s-a gândit că aceste minute dăduseră glas singurei credințe pe care n-o tăgăduia: tăcerea din *La Qibla* și lumina acestei clipe de decembrie, în spate la Église de la Sainte-Trinité.

Acesta era drumul pe care se putea ajunge la adevărata Mare Strămutare.

Mi-a venit în minte numele unuia dintre *digger*-i, întâlnit în Australia: în cărţile sale, făcuse pe vremuri cronica aventurii lor uimitoare şi tragice... Se ocupa de publicaţiile mişcării lor.

Gabriel Osmonde.

II

În lumea lui Osmonde

Mă încearcă vinovăţia unei reîntâlniri din interes: în lipsa obligaţiei de a „parca“ textul lui Lynden, nu m-aş fi întors probabil niciodată la Gabriel Osmonde.

Locuiește pe rue de Belsunce, în „bârlogul“ lui, de fapt un duplex special: la parter, un birou, o bucătărie, un duș și o baie de serviciu; la subsol, o încăpere spațioasă și bizară, unde un șemineu se află alături de o baie, despărțită printr-un paravan de scândurele. La șaptezeci și trei de ani, meditează în fața focului, având pe pereți fotografii ale unor femei.

„Nu trebuie să mă anunțaţi că veniți, mi-a spus el mereu. Dacă se simte miros de trabuc prin geamul de la subsol, înseamnă că sunt acasă…“

Mă aplec asupra chepengului zăbrelit, aflat la nivelul trotuarului: acreala unei havane îmi înțeapă nările.

L-am întâlnit cu mai bine de treizeci de ani în urmă. Într-o seară, fără să ne știm, am interpretat un rol cavaleresc și zadarnic, pe rue des Petits-Hôtels. O tânără prostituată (româncă?), bătută de un bărbat, a scăpat un țipăt, ca o văicăreală de copil… Pe-atunci locuiam în cartierul acela, iar Osmonde tocmai ieșea dintr-o cabină telefonică (încă mai existau pe vremea aceea). L-am alungat pe individ – un bărbat micuț și oacheș, care se uita pieziș. A apărut o madamă, cu poncho negru, care vorbea două limbi: cu noi – o franceză împiedicată, dar mieroasă, și o șuierare viperină adresată codoșului, într-o limbă mai rară decât româna. Am preferat să socotim incidentul închis și, de altfel, ce-am mai fi putut face? Să-l dăm pe individ pe mâna poliției? S-o salvăm pe fată luând-o de nevastă? Când dădeam să plecăm, și-a ridicat capul, iar ceea ce ne-a fost dat să vedem ne-a smuls o exclamație de uluire. Era un chip de o perfecțiune fără cusur! Un fir de sânge îi brăzda conturul fin al buzelor. Năucit, Osmonde a şoptit: „N-aş îndrăzni nici măcar s-o ating! Şi totuşi…“.

Acest „şi totuşi“ condensa întreaga esenţă a vieţii sale.

Cel mai uşor ar fi fost să vezi în el un bărbat cu succes la femei, aerul lui de amant latino îl îndrituia perfect. În fotografiile agăţate în „bârlog“ era când tânăr, când bătrân, imaginile nu urmau o cronologie. O poză, inundată de soare, avea următoarea legendă: „Pearl Beach, iunie 1992“. Iarnă australiană, o femeie înaintând spre ocean cu un zâmbet îngâmfat... În perioada aceea făcea „trade-marketing“ pentru utilaje miniere. Instantaneul alăturat fusese luat noaptea: el, în smoching, stând ciucit pe marginea unei piscine și o femeie ieșită din apă căreia lumina flash-ului îi albise sânii și îi înroșise ochii. Sicilia, vara lui 1988. „Eram reprezentantul viticultorilor locali“, îmi povestea el... Precum și acea femeie dormind goală într-un hamac – a cărui plasă conferea dosului ei un aspect gastronomic. „Se petrecea în Columbia. Eram șeful unei prăvălii specializate în vânzări de unelte pentru autoapărare...“

După isprava noastră din rue des Petits-Hôtels, Osmonde și-a continuat traiectoria neobișnuită: extracție minieră, viticultură, publicitate, lanț hotelier, închiriere de automobile de lux, distribuție de produse digitale, brokeraj...

Credeam că le întâlnește pe acele femei în cursul activităților sale. Situația fusese însă, întotdeauna, exact pe dos. Ca să dezvolte o relație, adesea foarte scurtă, își schimba profesia și țara. Cariera lui, plină de schimbări bruște, se lăsa călăuzită doar de pasiune – cu un gust cam amar, fiindcă pasiunea nu supraviețuia posesiei, adevăratul extaz fiind în gestul vânătorului care-și ține respirația când ochește prada. Se putea îndrăgosti de o marcă de parfum, dacă distribuția acestuia era asigurată de o femeie pe care o plăcea. Manager de produs, statistician, director de promovare sau de marketing... Unul dintre patronii lui, un negustor de alcool din Argentina, care nu voia să-l piardă, a exclamat într-o bună zi: „Bine, o să pun o actriță de filme porno îndărătul fiecărei sticle!“. O înțepătură nedreaptă, pentru că, odată cu vârsta, Gabriel nu mai umbla doar după cuceriri.

Ce anume aflase de la *digger*-i? În una dintre cărțile întemeietoare ale comunității, *Cele trei nașteri ale noastre* de Théodore Godbarsky (Godb, cum îi spuneau ei), Osmonde a citit, într-o zi, acest fragment:

Prima noastră naștere, cea biologică, este aceea a unui conglomerat de celule, capabil să se reproducă și condamnat să dispară în douăzeci sau treizeci de mii de zile. Cea de-a doua naștere, socială, urmează după Prima: foarte tânărul animal începe să existe pentru ceilalți. Fie că traseul lui va fi modest sau măreț, moartea îl va izbi tot după douăzeci sau treizeci de mii de zile. E soarta nefericită de care ne agățăm, mânați de cele două argumente ale vieții – frica de moarte și putința de a juisa. Intersecția celor două este orgasmul: în el, plăcerea se întâlnește cu perpetuarea genetică și ne alimentează combativitatea care ne îngăduie să înfruntăm absurdul – ani îndelungați de dresaj școlar, chinuitorul jug profesional, bătrânețea, decesul. Acest elan vital nu este îndeajuns. O dovedește frecvența sinuciderilor: ca să omoare omul social în care a fost transformat și din pricina căruia suferă, omul își ucide propria făptură biologică...

Dacă volumul lui Godb n-ar fi însemnat decât această constatare a grabnicei noastre distrugeri, Osmonde l-ar fi nesocotit – o havană şi un trup de femeie compensau această scurtă tragicomedie. Însă, acolo unde cititorul aştepta o făgăduinţă mistică din lumea cealaltă, era înfăţişată o viziune cu totul altfel. Odată depăşite cele două naşteri ale noastre, cea biologică şi cea socială, viaţa se deschidea către cea de-a Treia, petrecută nu într-o tulbure viaţă de după moarte, ci în sânul vieţii de zi cu zi.

Osmonde a rămas neîncrezător, pornit să stivuiască această nouă viziune printre ispitirile ezoterice ale tinereţii sale, teorii din care răzbatea scânteierea mântuirii şi care-i strecurau credinciosului o întreagă harababură de formule magice inutile în existenţa sa de zi cu zi. Godbarsky, însă, vorbea despre o viaţă cât se poate de reală, de crudă, de senzuală, în care subterfugiile spiritualiste nu-şi aveau o clipă locul. Să refuzi acest pariu însemna să mori înainte de soroc!

În capitolul intitulat *Campionul absolut al celei de-a Doua naşteri*, Osmonde a întâlnit un bărbat al cărui destin amintea de al său.

1922, Smirna, sfârşitul unui periplu al disperării: revoluţia rusă, războiul civil, înfrângerea Gărzii albe, ale cărei ultime rămăşiţe eşuaseră în Turcia. Mă pregăteam să părăsesc un spital din Smirna, chiar în ziua când turcii au săvârşit nişte masacre cumplite – mii de locuitori hăcuiţi, sugrumaţi, violaţi... Făcusem deja rost de acte false şi, cu valiza în mână, străbăteam oraşul înecat în sânge...

Brusc, un ţipăt mai cumplit decât avusesem vreodată prilejul să aud. Am vrut să trec mai departe, dar m-am ruşinat şi m-am simţit obligat să deschid acea poartă... Un adolescent încerca să scape de un ucigaş care se delecta prelungind execuţia: străbătea curtea şi, din când în când, lovea cu sabia la câţiva centimetri de tânărul martir care fugea dintr-un colţ în altul. În cele din urmă, băiatul s-a lipit de un zid, schimonosit de groază, dar începând să se resemneze... Am strigat două sau trei vorbe turceşti pe care le ştiam, ca să-mi arăt intenţiile paşnice. Soldatul a făcut un pas spre mine, sabia a sclipit... N-aveam drept pavăză decât o valijoară – tăişul a despicat-o şi i s-a oprit în pielea de pe spate. Mi-am tras cu furie bagajul, cu arma înfiptă în mijlocul lui. Turcul a ţâşnit, dar instinctul meu de ofiţer de cavalerie m-a ajutat să recuperez sabia şi să-l izbesc pe bărbat sub genunchi. A zbierat şi, împleticindu-se, s-a prăbuşit lângă zidul unde stătea levantinul meu îngrozit... Ne-am luat tălpăşiţa, am izbutit să ne îmbarcăm pe mare şi, în timpul călătoriei, am aflat că adolescentul se numea Aristotel – nu degeaba avea origini greceşti –, iar apropiaţii lui fuseseră ucişi. Avea rubedenii în Argentina, s-a dus acolo, a făcut afaceri rodnice şi a devenit celebrul Aristotel Onassis... Îmbătrânind, ne-am păstrat câte un reflex din această primă întâlnire: el, copilul însetat de viaţă, eu, tânăr ofiţer atins de melancolia unei vieţi ce-mi părea deja prea lungă. Când îl înmuia alcoolul, se-apuca să-mi mulţumească pentru că îl salvasem. Îi descurajam efuziunile pomenindu-i de mica mea valiză despicată în două.

Omul e prea faimos ca să mai trebuiască să-i istorisesc viaţa. Succesul unui tânăr surghiunit care a început prin a vinde chibrituri la Buenos Aires. Îşi rostea crezul fără falsă modestie: „Unii vor câte ceva din tot. Alţii, totul din câte ceva. Eu vreau totul din toate!“. Acest „totul din toate“ devenea din ce în ce mai vast, planetar: vapoare, insule, pieţe de mărfuri, porturi, femei – puzderie de femei splendide. Acumularea, în sine, nu-i mai ajungea, avea nevoie de o punere în scenă, de spectacol. Îi trebuia o divă? A mers şi mai departe: a răpit-o de sub nasul unui soţ nedumerit şi a târât-o pe un iaht, precum un pirat. Îmi povestea asta cu rânjetul lui crud. Eu îi desluşeam însă, în surdină, vocea de adolescent speriat.

Într-o seară, la Genova, eram singuri la el pe vas. Portul şi-a deşertat vacarmul, apoi zarva a slăbit. Pălăvrăgeam, aşezaţi la barul de pe iaht, eu lungit pe o canapea, el aşezat pe un scăunel îmbrăcat în piele. Dintr-odată, s-a ridicat, a luat de pe un raft o fotografie înrămată (era Maria Callas), a privit-o şi a pus-o jos, întorcând-o spre perete... „Am... iubit-o. Ori, mai degrabă, mă simţeam obligat s-o iubesc. Ţie pot să-ţi spun. Fiindcă mi-ai salvat viaţa. Ştiu, ştiu, valijoara ta despicată în două... Nu, ascultă-mă! Am... niciodată n-am iubit-o pe femeia aceea.“

A tăcut de parcă ar fi fost o revelaţie până şi pentru el. Apoi, scuturându-se, a încercat să alunge acest aer de gravitate. „Uite taburetul ăsta. Ghici de unde-i provine pielea? Poftim? Piele de broască-ţestoasă? Nu, e ceva şi mai rar. Prepuţuri de balenă! Un freudist serios ar citi aici nevoia de a-mi sodomiza oaspeţii, fără deosebire de sex. Iar aici, priveşte, o altă dovadă a firii mele nesăţioase...“ A deschis o uşă de sticlă îndărătul barului. Faţetele unor borcane

de cristal scânteiau dinăuntru.

„Şaisprezece feluri de caviar! Până şi la curtea ţarului nu existau decât douăsprezece. Da, şaisprezece, adică toate felurile care există în lume!“ A scos două borcane, a luat din fiecare câte o linguriţă de caviar şi le-a degustat ca un cunoscător. Chipul i-a rămas posac.

„Şi ştii care-i cel mai bun? Cega din Marea Caspică? Nu, există ceva şi mai bun... Nişte sardele fripte într-un sat muntenegrean, pe ţărmul mării. Femeia care le vindea fusese surprinsă de o ploaie torenţială. Nu foarte tânără, rămăsese văduvă după un bărbat căzut în război... Rochia neagră, spălăcită, scotea în relief un bust generos şi nişte coapse ample. O pescărească zdravană, ce să mai... Ei bine, nicicând n-am dorit atât o femeie. Ca să-i înşfac sânii uzi de sub pânza întunecată, mi-aş fi dat iahtul, cu tot cu caviar şi cu prostiile alea de prepuţuri! Era mai mult decât o poftă trupească. M-am îndrăgostit de rochia ei, şi de fumul grătarului, şi de ploaia care ţârâia peste foc... Trupul femeii transmitea acelei seri un ritm care făcea toate aceste detalii neasemuite şi adevărate. Chema frumuseţea...“

S-a întrerupt, cu privirea pierdută într-o zi ploioasă din trecutul lui. Apoi a răsunat un râs surd, uşor strepezit.

„În vreme ce trupul lui Jackie cheamă diamante, ha-ha-ha! Nu ştiu ce găsea la ea bietul Kennedy. Fese fleşcăite, picioare fără relief, sâni ioc. Ziarele ziceau că, prin mijlocirea lui Jackie, regulam Statele Unite, care-mi fuseseră mereu duşmănoase. Dar, de fapt, Jackie trebuia să fie a mea ca să dovedesc că totul era lipsit de însemnătate. Insulele pe care le cumpăram, Callas, pe care într-o zi am înghesuit-o în loja ei de divă, sau Jackie asta... Izbânzi de o sută de mii de carate într-un bâlci al deşertăciunilor!“

Privirea i-a devenit rece, cu o sclipire nemiloasă.

„Jackie a descoperit un şpil ca să-mi umfle banii. Comandă folosind contul meu douăsprezece rochii foarte scumpe, păstrează una, iar pe celelalte le returnează cerând înapoi bani cash. Şmecheră nevoie mare, nu? M-am întrebat adesea ce era în mintea ei când îmi făcea câte-o felaţie. Fără doar şi poate, în închipuire, mă considera un ţap bătrân, un grecotei împuţit. În public, ştiam să părem îndrăgostiţi, dar, de fapt, ne detestam... La Dallas, în momentul atentatului, a încercat să fugă, să încalece spătarul banchetei din maşină. S-a văzut în toate pozele. Chiar înainte, însă, se apucase să adune ţăndările din craniul lui Kennedy, de parcă ar fi vrut să-i asambleze ţeasta la loc. Cred că, inconştient, se străduia să restabilească situaţia care făcea din ea prima doamnă a planetei... Când o să dau ortul popii, o să înhaţe cât mai mult din grămada de aur de sub cadavrul meu...“

Vocea i-a răsunat cu timbrul de-altădată, cel al unui adolescent zvârlit în iureşul lumii:

„Mă întorc adesea cu gândul la muntenegreanca aceea. Ştiu că, dacă şi-ar fi deschis braţele pentru mine, n-ar fi cerut nimic în schimb. Avea deja totul: ploaia aceea, focul, freamătul valurilor... Am plecat cu avionul meu privat şi am dormit într-un palat din Trieste, pleoştit ca un câine bătut. Fiindcă eram marele Onassis, silit să iubească simbolurile lacome ale comediei umane şi nu femeile cu chipuri

frumoase şi ostenite, cu trupuri zdravene şi mărinimoase, zăbavnice precum o mare adormită... Voiam totul din toate şi cred că am reuşit, atât cât îi stă unui om în putinţă. Atâta doar că, acum, îmi dau seama că totul înseamnă nimic. Şi că adevăratul tot se află în acea pescărească, în rochia ei spălăcită, în mireasma de cimbru de pe grătarul ei, în acea clipă venită dintr-o altfel de viaţă, dumnezeiască, şi pe care eu am ratat-o".

S-a rotit spre mine, m-a apucat de umăr, vorbind cu o patimă pe care, îndeobşte, intonaţia lui dezabuzată o ascundea.

„Mi s-a întâmplat să sufăr atât de mult, încât ajungeam să regret că scăpasem de războinicul turc. Apoi mă cuprindea bucuria: seara aceea ploioasă, îmi ziceam, continuă să existe în mine, voi putea locui în ea până la moarte. Şi chiar după... Departe de măreţele ruine în care se preschimbă cele mai frumoase izbânzi ale mele."

Din ultima parte a vieţii sale, rămâne imaginea unui milionar care bătea-n lung şi-n lat una dintre insulele sale, însoţit de o corcitură de câine. O boală degenerativă îl silea să-şi lipească pleoapele cu hârtie adezivă, ca să-şi poată ţine ochii deschişi. Trist sfârşit! Totuşi, în decursul acestor ani, bucuria pomenită la Genova devenise dimensiunea cea mai statornică – graţie lumii descoperite într-o zi ploioasă într-un sat muntenegrean. Înlăuntrul ei îşi trăia cea mai frumoasă parte a ultimilor săi ani – noua lui naştere. Cea de-a Treia.

O dimensiune de o alteritate radicală. Alternaştere.

Destinul lui Aristotel Onassis a fost exemplar. Forţa biologică a Primei sale naşteri fusese considerabil sporită de primejdia mortală de care se izbise în Smirna. Această vaccinare conferă celor rămaşi teferi o vitalitate mult peste medie. Onassis a ştiut să-şi exploateze cea de-a Doua naştere: ascensiunea stratosferică pe care i-o cunoaştem şi care, printr-o supremă acrobaţie, îşi îngăduia luxul autopersiflării (chestia cu prepuţurile de balenă, bunăoară). Un campion absolut, care cucerea trofeele cele mai râvnite: bani, putere, faimă, femei.

Şi, deodată, o fractură, o dimensiune tulburătoare, fiindcă priveliştea care i se arăta era nespus de umilă: o necunoscută în faţa unui grătar din care se ridica o aromă de cimbru, o seară ceţoasă, şoaptele valurilor. A fost convins că renaşte, ezitând doar să creadă că noua lui naştere va putea să dureze..

Acreala trabucului, deasupra chepengului, se întrepătrunde cu mirosul pavajului scăldat de ploaie. Numele lui Osmonde, pe interfon, este ilizibil, găsesc tasta cea bună din memorie.

La el în „bârlog“, la subsol, căldura jarului e amestecată cu fumul trabucului Gran Corona. Îmi toarnă cafea, se aşază la loc în faţa unui televizor unde poate fi văzută o tânără – brunetă, cu ochi vioi, piele foarte deschisă, nişte sâni frumoşi care se lasă ghiciţi prin bluză. Osmonde exclamă:

— Cum de-ndrăznesc s-o pună pe o asemenea femeie să se prostitueze?

Aceasta pare să recite o lecţie: „Locuinţe sociale... Taxă pe locuinţele vacante...“ După această secvenţă, urmează un subiect mai personal: ea, cu un buchet în mână, în piaţa din faţa unei biserici. Aerul ei voluptuos contrastează cu fizicul „logodnicului“ său – un individ ofilit, cu o ţeastă pleşuvă de papagal bătrân. Vocea din off anunţă că s-a făcut vinovat de hărţuire sexuală faţă de colegii săi...

Osmonde îşi întoarce spre mine mutra arătoasă şi impozantă, pe care ochii întunecaţi, de actor tragic, sunt înconjuraţi de riduri picturale.

— Sub Ludovic al XV-lea, ar fi fost soţia unui făurar de treabă sau o curtezană de dragul căreia însuşi regele ar fi perpelit în proţap o pulpă de miel. Sub Ludovic-Filip – o George Sand adunând între coapse o liotă de poeţi. Cu un secol în urmă, o Mata Hari sau o Carolina Otero. Pe vremuri, când eram tânăr... În preajma casei bunicilor mei, lângă Foggia, era un stejar mândru, ne-am fi întins sub frunzişul lui, am fi făcut dragoste şi, pe urmă... doar umbră şi soare peste pleoapele noastre...

Respiră anevoie şi zgomotos, ca un fumător înrăit.

— Azi, iacătă c-a ajuns ministresă! Considerată prea ţâţoasă, nu-l găseşte decât pe păcăliciul ăsta cu care să se mărite. Şi-şi prostituează frumuseţea în activităţi „progresiste“. Viaţa, puicuţa

mea, n-are decât treizeci de mii de zile! Şi jumate, adică partea cea mai frumoasă, ţi-ai petrecut-o vorbind despre „locuinţele sociale“ unde turma ta de credincioşi merge să înfulece, să se uite la meciuri, să se reguleze, să primească alocaţii… Păi, ăsta-i rostul vieţii? Du-te la Foggia, culcă-te sub un stejar şi uită de tot restul. Fiindcă restul e moarte!

Cuvintele îi răbufnesc în accese de tuse şi în nori de fum expiraţi cu brutalitate.

Am mai fost şi până acum martor al unor asemenea porniri de furie: unei femei care se lăsa copleşită de absurdul lumii din jur, Gabriel îi prevestea o soartă luminoasă. Cu nişte ani în urmă, îl surprinsesem uitându-se la o emisiune la care participa o femeie-politician – o mulatră căreia pielea întunecată îi sublinia frumuseţea. În cursul unei manifestaţii, fusese tratată drept maimuţă şi i se aruncaseră banane. A urmat o psihodramă foarte pariziană, cu zbierete ofensate de protest şi vorbe ipocrite de compasiune… Osmonde a urmărit relatarea de la televizor şi a avut o reacţie explozivă.

— I-ai văzut linia coapselor? Dar sânii? Ce naiba caută în guvernul ăsta de pitici de grădină? Ministrul Justiţiei! Ar trebui să-i lase baltă şi s-o tundă în Caraibi. O stea prinsă într-o plasă de ţânţari, parfumul algelor, acel trup iluminat de dragoste… Ah, cum aş fi iubit-o! Și chiar dacă ar trebui să trudească rulând havane pe coapsele ei bogate, ar fi mai de înțeles decât să mucezească printre pricolicii ăia parizieni!

Odinioară, aceste ieșiri vitejești sunau adecvat. Acum, le declamă dintr-un soi de obișnuință a trupului, căreia nu-i corespunde nimic în ursuzenia cu care gândește.

Îl interpelez cu voce scăzută:

— Gabriel, aș vrea să-ți vorbesc despre un manuscris pe care l-am primit. *Marea Strămutare…*

Un hârâit din bronhii îi precedă cuvintele:

— Nepublicabil. L-am citit, acum mai bine de-un an…

Încurcat, bălmăjesc:

— Stai așa, poate că nu-i vorba despre același autor. Textul mi-a fost trimis de maică-sa.

Osmonde scutură din cap, sigur pe el.

— Lynden a venit la mine și, preț de câteva luni, m-am străduit

să-l… Să-l „deradicalizez“, ca să mă exprim precum ideologii noștri. De fapt, am vrut să fie puțin *digger*…

Vocea i se sugrumă, accesul de tuse îl încovoaie, în timp ce mâna îi bâjbâie după trabucul care i-a scăpat sub fotoliu. Îi arăt ceașca cu un rest de ceai.

— Îți mai fac unul?

Încuviințează excesiv de recunoscător și, printre rafale de tuse, îi scapă un geamăt…

Pe ecran, se vede un bărbat mai în vârstă, bine legat. Vocea din off explică: „Mii de procese-verbale… Cruzimea loviturilor pe care le îndurau femeile… Pornirea lui spre sodomie…“. Apoi totul pare că se fâsâie într-un caz clasat: bateri și dezbateri, rușinea, banii, timpul irosit pentru o atât de omenească mârșăvie și, desigur, strigătele oțărâte ale bocitoarelor mediatice, toate de o neprihănire morală pe care, desigur, n-ai fi putut-o bănui.

Osmonde bea o gură de ceai, apoi trage în piept fumul cu încântarea unui bolnav care simte cum se tămăduiește.

— Mereu același joc al împreunării și vânătorii, spune el, privindu-l pe învinuit cum iese de la tribunal. Atât doar că ăsta e un jucător și un vânător de excepție…

Îi prind vorbele din zbor, ca să mă pot întoarce la *Marea Strămutare*:

— Lynden vorbește despre asta în carte – competiția biologică și socială. Cum e, deci, tânărul nostru autor?

La interfon se aude deodată un țârâit stins.

— Scuze, am o vizită. Nu, nu e o nouă cucerire, din păcate… Revino mâine, o să-ți povestesc despre Lynden, acest apărător al unei țări care nu mai există.

La intrare stă un bărbat cu un tub lung pentru transportul hărților.

Când ies, observ că firma „tipograf-editor“ încă se mai află deasupra ferestrelor de la „bârlog“. În mod ciudat, mă gândesc pentru prima oară cu adevărat la femeia care mi-a trimis manuscrisul *Marii Strămutări*, mama autorului, Gaia de Lynden, cea care probabil așteaptă, de trei săptămâni de-acum, un răspuns de la mine.

— Cum să ți-l descriu pe tânărul Lynden? Hai să zicem… Da, Toulouse-Lautrec pe blond! Scund, plăpând și dotat cu o ditamai gheata ortopedică…

Osmonde zvârle în foc o mână de ace de pin, leac care îi mai domolește tusea. Aș vrea să-l aud vorbind mai degrabă despre manuscris.

— Dar, Gabriel, ideile lui cum sunt? Marea Strămutare? Chiar crede în ea?

Osmonde își aprinde un trabuc, capul îi e învăluit de fum.

— Ideile? Sunt tot de pe vremea lui Lautrec. Decadența unui Occident compromis de metisajul care îi macină înaltele virtuți. Visul Europei medievale: sacrosanctele, imuabilele ierarhii, de la simplul pălmaş la rege…

— Și, desigur, revoluția de la 1789 care a năruit tot acest splendid edificiu.

— Nu, băiatul e mai subtil. Într-o zi, în nu știu ce carte străveche, mi-a arătat imaginea unui „prelat de curte" – o aschimodie efeminată, cu picioarele trase în ciorapi de mătase și descoperite până în zona genitală, cu perucă pudrată. Ai fi zis că e un travestit. O fată bisericească! Acest tânăr prelat îl dezgusta pe Lynden mai mult decât traficul cu cele sfinte sau decât desfrâul papal. În opinia lui, degradarea era mult anterioară revoluționarilor francezi la 1789.

— Textul lui mai denunță și plutocrația…

— E, în egală măsură, și o viziune foarte „Belle Époque". Forța capitalului, cu precădere cel evreiesc, și lupta de clasă care ascunde înfruntarea între arieni și semiți. Cei dintâi fiind întruparea elevației spirituale, iar ceilalți reprezentând chiverniseala, complotul, profitul material cel mai abject. Era greu să-i ții piept – îi cita din memorie pe toți iudeofobii, de la Proudhon la Toussenel. Am fost nevoit să găsesc o chichiță ca să-l scap de demonii interiori. Exemple concrete…

Osmonde începe să respire sacadat și, ca să evite un acces de tuse, mai aruncă în foc un pumn de ace de pin.

— În clădirea în care locuia, pe rue Blanche, avea cabinet un dentist, un oarecare Cohen. Prietenii lui Lynden, cei mai mulți dintre ei tineri identitari, nu se înțelegeau sub nici o formă, așa încât ura față de doctor îi reconcilia. Nu săreau gardul, cea mai cutezătoare acțiune a lor era lipirea unor mici afișe de genul: „Sunt evreu, dar mă tratez!“. Într-o zi, Lynden s-a apucat să-l ia în zeflemea pe „acest Cohen, specialist în proteze dentare, cum îi spune și numele[1]“. Cred că am reacționat cum se cuvine: „Gândește-te la câte carii a tratat omul ăsta în timp ce prietenii dumitale deplângeau decadența franceză“. A recunoscut că argumentul era acceptabil…

— Doar nu asta l-a făcut să-și schimbe părerile?

— Nu, ți-am mai spus, fundamentul lui ideatic era foarte rigid. Lobby, inchiziție mediatică și judiciară, SUA – acest golem călăuzit de Wall Street… Lynden și-a convins prietenii să nu-l mai sâcâie pe dentist, dar fundamentul nu putea fi negociat. Furia lui se îndrepta, între altele, asupra politicienilor care participau la întrunirile organizate de CRIF[2], sperietoarea prietenilor lui. I-am vorbit așa cum ar fi făcut-o un *digger*: „Care-i media de vârstă la seratele astea comunitare?“. A părut descumpănit: „Păi… Nu știu… Șaizeci de ani, cred…“. Am continuat: „Viața noastră are douăzeci sau treizeci de mii de zile, prin urmare le mai rămân câteva mii de zile să-și stoarcă creierii în aşa fel încât să-i aducă pe niște politicaştri pe drumul cel drept. Te tentează? Nu? Și-atunci, la ce bun să-ți irosești puținele rezerve de viață ca să denunți tot circul ăsta?“. Lynden, năucit, mi-a spus că nu-și închipuise vreodată că existența noastră era atât de scurtă… I-am arătat poza aceea de-acolo, din dreapta șemineului.

O femeie – fotografiată în contre-jour –, un profil născut de vertijul meridional.

— E… Ida. Ida Ray.

Mă feresc să-l descos, pentru că soarta acestor *digger*-i, după înfrângere, a însemnat adesea exil sau moarte.

— Dispărută în Indonezia, în timpul represiunii dezlănțuite împotriva mișcării noastre.

Strânge din pleoape, dar ochii par să-i păstreze un licăr de

soare.

— Lynden nu cunoștea decât pluralul: creștini, musulmani, albi, negri, homosexuali, heterosexuali... Iar aici a văzut fotografia asta, o femeie unică pentru mine, fiindcă... o iubisem, și care întâmplător era evreică, dar, mai presus de orice, o *digger*.

Interfonul țârâie, Osmonde se duce să deschidă ușa. Precum în ajun, un bărbat vârstnic pătrunde în „bârlog“. Pe masa cea mare, în încăperea de la parter, desfășoară o hartă pe care recunosc profilul unor munți. Osmonde mă roagă să mă întorc cât de curând.

— Înainte să plec..., șoptește el și nu știu dacă se referă la o călătorie sau la înrăutățirea bolii.

1. Numele Cohen poate fi pronunțat în franceză *con*, care înseamnă „tâmpit“.
2. Conseil Représentatif des Institutions Juives de France – Consiliul Reprezentanților Instituțiilor Evreiești din Franța.

Când mă întorc la el, găsesc totul în neorânduială, ca înaintea unei plecări. Două rucsacuri stingheresc intrarea şi, la subsol, e deschisă o uşă spre o încăpere al cărei rost nu-l cunosc. Osmonde împătureşte o haină, închide o valiză, împinge o mobilă. Are un aer hotărât, întinerit, pregătit de plecare.

Mă grăbesc să-l întreb:

— Bun, şi lui Lynden ce-i spun? Pentru un scriitor aflat la începuturi, aşteptarea verdictului e un chin…

Osmonde îmi oferă un fotoliu, se aşază şi el în mijlocul harababurii, îşi freacă fruntea. Pare deja plecat.

— Fii atent… Spune-i că a depăşit faza acestui text. Prima versiune denunţa „înlocuirea dolicocefalilor cu negroizi“. A trecut peste această pornire. Mulţumită „exemplelor mele concrete“. Ne-am întâlnit într-o zi aproape de un liceu – o gloată de fii de *bobos* fumau aşezaţi pe caldarâmul slinos, ascultând rap pe telefoanele mobile, şi băleau sărutându-se. Bine hrăniţi, spurcaţi la vorbă, cu trupuri putregăite care încercaseră deja totul fără să iubească. Acest mucegai avea să infesteze presa, învăţământul, partidele politice… I-am spus lui Lynden: „Priveşte-i pe albii ăştia tineri. Vor gândi corect, se vor hrăni bio, se vor reproduce între ei, vor încuviinţa bombardamentele democratice. De ce-ar fi vinovaţi negrii şi arabii, pe care îi urâţi atât, pentru tembelismul acestor puşti răzgâiaţi?“. Reacţia lui m-a tulburat: abia-şi ţinea plânsul. Visurile despre dulcea lui Franţă erau pline de flamuri, flori de crin şi chipuri alese privind spre regatul ceresc. Or, acolo, se lăfăia o biomasă albă, flască şi sastisită, complet lipsită de duh şi care, prin urâţenia ei, contrazicea toate lucrurile în care credea…

Sunt şocat de imaginea „biomasei“, dar se cuvine să mă întorc la manuscris şi la posibilul său răspuns.

— Gabriel, ţi se pare că romanul e prea pesimist? Sau chiar nihilist? Am dreptate?

— Nu, ceea ce spune nu e chiar exagerat. Viitorul va fi şi mai

sumbru! Dar nu în plan rasial, acolo unde junele nostru Lynden a făcut o fixaţie. În privinţa asta, desigur, se înşală. Fiindcă rasele s-au amestecat dintotdeauna, ceea ce a fost în folosul nostru, pentru că am evitat declinul genomului. De altfel, tovarăşii lui Lynden, aidoma tuturor tinerilor uşor frustraţi, probabil că vizionează o sumedenie de site-uri erotice pe Internet, cu filme în care femei albe şi-o trag cu negri şi negresele, cu albi. Combinaţia e anecdotică, dar grăitoare – dorinţa trupească stă mai presus de prejudecăţile rasiale…

— Da, s-ar putea… Numai că viziunea lui despre omenire nu e tocmai duioasă, ca să mă exprim delicat! O turmă deopotrivă agresivă, plină de sine şi autodistructivă…

— În privinţa asta nu se-nşală cu totul, omenirea e pe cale să distrugă Pământul. Lynden îi trimite pe *bobos* în Africa, pe care o socoteşte nesfârşită. Dacă îi dăm însă deoparte suprafaţa aproape nelocuibilă, Sahara, Kalahari, Namib, Bangwelo, rămâne un biet petic ameninţat de înaintarea deşertului şi de demografie: o sută de milioane în 1900, două sute cincizeci în 1950, un miliard şi jumătate în 2020, trei miliarde în 2060. Occidentalii se distrează cu inseminările lor artificiale, în vreme ce miliardele astea vor doar să nu moară de foame.

— Doar n-o să-i spun doamnei de Lynden că fiul ei a tras nişte concluzii prea blânde…

— Ba da, asta ar trebui să-i explici. Lynden e înspăimântat de propriile profeţii. Aşa încât îmblânzeşte mesajul. Războiul civil pe care îl prevesteşte în Franţa se rezumă la câteva încăierări. Iar Marea Strămutare, exilul acela libian, te duce cu gândul la o tabără de vacanţă. Aşa încât, cu toate miliardele astea de înfometaţi şi de fanatizaţi, în curând s-ar putea să-i citim romanul ca pe o povestioară de Crăciun.

— Simte nevoia să creadă că lumea încă poate fi salvată!

Gabriel scoate un râs înfundat.

— Dar lumea merită oare aşa ceva? Ultima tentativă a fost iniţiată de *digger*-i: transcenderea mâzgii umane care proliferează, înghite natura, înmulţeşte războaiele şi se recompune potrivit aceluiaşi scenariu: înfulecă, ucide, se delectează, se reproduce, poluează, moare. *Digger*-ii propuneau o ruptură. O Alternaştere…

— Oamenii nu caută o ruptură, Gabriel! Vor doar să consume mai mult, să-şi pună odraslele mult mai aproape de troaca cu mâncare şi să moară mult mai târziu!

— *Digger*-ii le propuneau mai mult decât acest „mai mult“. Le ofereau tot! Hai să vezi maşinăria care produce acest tot…

Mergem spre încăperea pe care o zărisem îndărătul unei uşi îndeobşte închise. Rafturi, pline de DVD-uri, de jur împrejurul unei canapele cu aspect medical. Un agregat electronic te trimite cu gândul la un atelier de reparaţii.

— Îţi aminteşti şedinţele de metapraxie? Am recuperat maşinăria asta dintr-o fundaţie, în Hamburg. Tehnica nu e dintre cele mai recente, dar reprezintă o metodă de impuls transcranian, mai evoluată decât pe vremuri, când trebuia să-ţi pui o cască de scafandru. Aşadar, care este acel „tot“ pe care-l alegi?

Îi spun că sunt prea bătrân ca să îndur emoţiile extreme care constituie ţelul acestei simulări.

— Nu te silesc, dar există secvenţe în decursul cărora ai putea avea parte de întâlniri surprinzătoare. Ce zici?

Ca să nu-l dezamăgesc, mă întind pe canapea şi îmi pun o cască alcătuită dintr-o reţea de receptori. Osmonde conectează aparatele şi-mi strecoară în mână un mic întrerupător, conectat la acest straniu dispozitiv.

— Pentru cazul în care impactul psihic ţi s-ar părea prea violent…, mă previne el.

Partea din fund a încăperii e invadată de un crepuscul cald, care desfăşoară priveliştea unui ţărm unde înaintează, cu pas obosit, un călător. Ca şi el – care se identifică din ce în ce mai puternic cu mine – zăresc văpaia unui foc, apoi o femeie aşezată pe jos. Mă vede şi privirea ei reflectă noua mea identitate: un aventurier istovit, lipsit de dragoste. Complicitatea dintre noi e imediată. Necunoscuta acceptă o înghiţitură de whisky din plosca mea, râdem, mă apucă de mână, mă duce spre malul apei… Dezbrăcaţi, ne îmbrăţişăm în apă, mă încurc între zvelteţea trupului ei şi tulpinile algelor – coapsele ei mă strâng odată cu talurile acelea prelungi şi lunecoase…

Apăs pe întrerupător. Intensitatea senzaţiilor mă face să gâfâi. Adevărată mai presus de real, această chintesenţă existenţială

adună în sine o plăcere prea intensă, pe care simt că nu pot s-o îndur.

Ne întoarcem lângă şemineu – eu, tulburat de noua viaţă care-mi fusese grefată, Osmonde, ciudat de absent.

— Ideea era limpede, mi-a spus el. Fiindcă teama de a da greş îl transformă pe om în prădător – să-i oferim deci tot, la prima solicitare! Să-l facem rege, sfânt, erotoman, războinic… Şi să-şi trăiască această condiţie cu o putere de percepţie supraomenească!

Îşi aprinde din nou trabucul, dispărând într-un nor de fum.

— Bun, să ne întoarcem la Lynden! Într-o zi l-am pus să experimenteze metapraxia. Nu ştiu ce vedenie în carne şi oase şi-a oferit graţie acestei realităţi paralele. În orice caz, n-a mai vrut să repete, spunându-mi că, dacă nu-şi găseşte o femeie în stare să-l iubească, va avea mereu la îndemână „metapraxia săracului“ – adică site-urile porno. Pentru un şchiop ca el, acest supermarket cu fantasme era soluţia ideală.

— Şi, de-atunci… A mai continuat să vină la dumneata?

— Nu… Poate că s-a îndrăgostit şi s-a preschimbat într-un husar fercheş. Într-o seară, ducându-mă la el, i-am văzut trupa de „husari“. Niște tineri sinceri, dar încâlciţi în propriile fobii. Idealiști în înțelesul rău al cuvântului: prea multe idei, prea puțină experiență de viață. Imigrația îi scotea din minți: masculi din sud, păroși și coioși, colonizau Europa și călăreau blonde arătoase, în mod sigur ariene. Nici una dintre aceste fete n-ar fi avut orgasm auzind de bătălia de la Poitiers sau de încoronările de la Reims. Și cu atât mai puțin în brațele unui „husar“, alb, dar sfrijit. Șocul sexual al civilizațiilor…

— Și-atunci, de ce n-a vrut să mai încerce o dată metapraxia?

— Familia lui deținea, în Flandra, lângă Bruges, un mic palat pe care a trebuit să-l vândă. Vivien avea treisprezece ani când mama lui l-a dus acolo pentru ultima oară – în scopul recuperării unui tablou. O locuință străveche, cețurile iernii, un drumeag mărginit de arbori bătrâni, amintirea orelor care se scurgeau prin încăperile unde simțea că e încă prezent. A zărit pe chipul mamei sale reflexul aceleiași durate din afara timpului…

— Și care-i legătura cu metapraxia, Gabriel?

— M-a întrebat dacă tehnica asta a noastră l-ar putea face să

retrăiască acele clipe. Asemenea unui *digger*, presimțea de pe-atunci Alternașterea…

— Și dumneata ce i-ai spus?

— Adevărul. Dimensiunea despre care vorbea nu putea fi modelizată.

Osmonde se ridică în picioare ca să ațâțe focul și începe să vorbească mai repede, de parcă fi vrut să evite un refuz.

— Am primit, cu o lună în urmă, o scrisoare de la o confrerie care izbutise să supraviețuiască – în Abhazia, în Caucaz. Bărbatul pe care l-ai văzut deunăzi era de-acolo. O confrerie e mult spus. Trei sau patru *digger*-i care scăpaseră de prigoană. Mâine plec, așa că, dacă n-ai nimic împotrivă… Poftim, am întocmit o procură care te face stăpân peste bârlog. Există riscul ca voiajul meu să fie fără întoarcere…

Că să risipească tonul acesta definitiv, îmi zâmbește.

— Va trebui să te-nvăț două sau trei chestii ca să te descurci cu treburile curente. Dar și cum funcționează metapraxia, în cazul în care ai chef să-ți schimbi destinul. În primul rând, însă, să nu uiți să-i răspunzi lui Lynden!

III

Gaia de Lynden

A doua zi, îi trimit Gaiei de Lynden un mesaj pe telefonul mobil și primesc rapid răspuns – va putea veni la Paris duminica viitoare. Întâlnirea e stabilită: ora șaisprezece, la braseria Cheval noir, la doi pași de locuința lui Osmonde. Îi voi prezenta „referatul de lectură“ și mă voi întoarce în bârlog, unde am început deja să-mi aduc lucrurile. Trebuia oricum să mă mut: prietenul care-mi închiriase apartamentul, pe rue Roi-d’Alger, se întoarce acasă după paisprezece ani petrecuți în Ruanda.

„Spune-i că fiu-său a depășit faza acelui roman…“, m-a sfătuit Osmonde. Ca să nu rănesc o mamă, aveam să formulez altfel, insinuând în același timp că băiatul ei, din pricina ideilor retrograde și a vigilenței cenzorilor, are slabe speranțe să fie publicat.

Îmi închipui cum o să fie dialogul nostru, în care voi înainta ca pe sârmă.

„L-am citit şi răscitit. E pasionant! (nu, s-ar cuveni un calificativ mai neutru: atrăgător). Da, e un roman atrăgător şi derutant.“

Replica Gaiei de Lynden ar putea fi: „Aş fi mai critică decât dumneavoastră…“. În ciuda acestui aer de severitate, i s-ar putea citi pe chip bucuria – orgoliul unei lupoaice în faţa primelor tumbe ale puiului ei, micul lup în vârstă de douăzeci şi şapte de ani… Voi continua apoi expunerea.

„Fiul dumneavoastră scrie fără să-şi pună vesta antiglonţ. Mai vedem şi altceva decât precauţiile corectitudinii politice…“

„Ştiţi, e de-abia la-nceput… Şi-a căutat propriul drum. Ori, mai degrabă, propria voce. Chiar credeţi că ar putea fi… o carte?“

„De ce nu? Dacă Vivien ar fi de acord cu nişte modificări, pe ici, pe colo…“

Genele i-ar fi prinse de un tremur, „lupoaica“ va mirosi primejdia.

„În opinia dumneavoastră, există pasaje care ar trebui scoase? Multe?“

„Nu… În ansamblu, rezistă. Ba chiar are câteva adevărate găselniţe. «Apocalipsa noastră cu discount»! Sau aceasta: «Antirasiştii sunt nişte zootehnişti, vor să amestece popoarele aşa cum sunt încrucişate rasele bovine». De altfel, fiul dumneavoastră are dreptate să denunţe baliverna aia cu bărbăţia victimelor unui atentat. Cretinii de psihologi îi explică unui biet infirm cum «să se controleze». E culmea ipocriziei! Vivien are dreptate să dea în vileag acest discurs consolator care îi protejează pe adevăraţii vinovaţi.“

Ea ar zâmbi, dezarmată de aceste vorbe măgulitoare, iar mie mi-ar fi jenă să nu îndrăznesc să-i spun de-a dreptul că, după părerea mea, textul nu va fi nicicând acceptat. Va trebui să înaintez în etape, drămuind litotele şi eufemismele.

„În schimb, vedeţi dumneavoastră, ceea ce nu prea reprezintă o izbândă e portretul politicienilor. În această privinţă, textul fiului dumneavoastră cam alunecă în mascaradă…“

Vocea ei ar răsuna mai înfundat: „Şi cabotinii ăştia nu vi se par de tot râsul?“.

„Ba da… numai că nu e altceva decât un «name dropping», un procedeu la modă: se citează nume reale, e stârnit interesul cititorului, dar…“

„Însă nimănui înainte de Vivien nu i-a venit ideea să expedieze toată şleahta asta de imbecili şi de mincinoşi în Libia!“

Aş fi iritat de argumentele ei anevoie de contrazis.

„Da, poate. Numai că textul, aşa cum e în clipa de faţă, va fi rău primit de toată lumea. Cei de stânga îi vor acuza rasismul, dreapta se va arăta jignită de băşcălia la adresa Franţei catolice. Ca să nu mai spun că aşa ceva nu se cade scris, citez: «Hidoşenia acestei noi populaţii ne face să ne îndoim de gustul estetic al unui eventual Demiurg… Mutrele lor, buhăite şi unsuroase, încremenite în resentiment şi în certitudinea că albii trebuie să fie încercaţi de o vină ce nu poate fi ispăşită». E o caricatură! Nu toţi africanii sunt aşa… “

Ea ar riposta:

„Nici albii nu sunt cruţaţi…“.

„Şi încă cum! Fiul dumneavoastră îi consideră degeneraţi!

Blegi, cu blugi zdrenţuiţi, cu priviri lunecoase, cu păr subţire şi slinos, aceşti adolescenţi bătrâni, emasculaţi de atâta corectitudine politică, citesc *Libération* turnând în ei cafele ce seamănă cu zeama unor ţigări ţinute la macerat. Fals! Genul ăsta de şaizecioptişti, aflat pe cale de dispariţie, devine dintr-odată aproape simpatic. Ar trebui declaraţi specie protejată şi expusă la Muzeul Omului, lângă neandertalieni…“

Ea ar răspunde printr-un surâs resemnat, iar eu aş lansa o argumentaţie sociologică: analiza pe care o propune fiul ei e tipică pentru un tineret identitar marginalizat – a nu ştiu câta întrupare a „husarilor“ – care nu încetează să jongleze cu concepte învechite, deşi poporul a aceptat deja, de voie, de nevoie, această lume nouă, pestriţă, omnivoră.

Pregătesc, din prudenţă, o serie de argumente mai literare: această *Mare Strămutare* futuristă a fost precedată de un val de utopii, distopii, ucronii şi alte minunăţii SF. Romanele de anticipaţie au fost populate nu doar de trans-umani şi de extratereştri cotropitori, ci şi de alţi invadatori – imigranţii care inundă bătrânul continent şi musulmanii care reclădesc, în Europa, vastul lor califat. În vreme ce albii, sleiţi şi resemnaţi, deghizează violul la care a fost supusă ţara lor într-un ghiveci multicultural.

În timpul nopţii, mă trezeşte o imagine: un tânăr şchiop însoţit de mama lui, o femeie uscată, cu priviri neliniştite. Acestor două făpturi le voi reteza orice speranţă. Sunt năucit de amintirea acelei *La Qibla* – nesfârşitul violet al nisipurilor, un bătrân care se roagă sub primele licăriri ale stelelor. Şi, la celălalt capăt al universului, această zi de decembrie, soarele, grilajul unei grădini desfrunzite îndărătul unei biserici, o necunoscută cernită care calcă peste aşternutul de frunze. Două clipe a căror frumuseţe nu mi-o pot explica.

Boulevard de Magenta este când orbit de soare, când umbrit de un crepuscul ploios. Deschid uşa braseriei Cheval noir şi o spărtură luminoasă, printre nori, mă face să clipesc din ochi atunci când încerc s-o descopăr pe Gaia de Lynden printre clienţi.

Mi-o închipuisem timidă şi de modă veche, o siluetă uscăţivă, androgină, cu nimic ieşită din comun… Singura femeie asemănătoare e acea cvadragenară brunetă foarte slabă, cu telefonul mobil la ureche. Celelalte cliente sunt prea tinere sau prea vârstnice. Precum aceasta – statură impunătoare, păr cărunt argintiu. Mă îndepărtez, îmi aleg un loc… Şi-atunci îmi adresează un gest vag, aşa cum i-ai face unui apropiat căruia nu i se mai zăreşte chipul îndărătul geamului unui vagon. Nu, mama lui Vivien nu poate avea nici vârsta asta, nici o asemenea corpolenţă şi nici nu poate purta un asemenea taior gros de lână…

Îmi întorc faţa, dar vocea ei, nehotărâtă, mă cheamă: „Sunt Gaia de Lynden". Îmi ascund cu greu stupoarea. O plenitudine trupească rară pe care taiorul o scoate în evidenţă, trădând bogăţia sânilor, lăţimea coapselor. Prost machiată sau muiată de ploaie. Fără impermeabil ori umbrelă.

Mă prefac nepăsător („Ah, vremea asta pariziană! Locuiţi la… La Bruxelles. Acolo e un aer mult mai bun decât aici…"), dar situaţia e anapoda: trebuie să stric cheful unei mame venite să audă laude pe care speră să le transmită fiului ei. Scot manuscrisul şi, deodată, văd cum i se crispează buzele, lăsându-i pe chip aerul stupid al unui căscat abia reţinut.

Descumpănit, inversez ordinea argumentelor pe care le pregătisem şi încep evocând duiumul actual de povestiri despre apocalipsă: acele cărţi sau filme în care hoarde de înfometaţi năvălesc, precum stolurile de lăcuste, asupra bătrânei Europe ai cărei locuitori sunt cu precădere preocupaţi de sexul îngerilor. Da, de „gender"-ul îngerilor!

În timp ce comentez textul, privirea mea completează

portretul femeii care mă ascultă vizibil încordată: în ciuda părului grizonant, trăsăturile ei păstrează un ecou tineresc care se potriveşte ca nuca-n perete cu rotunjimile de femeie matură. Ţinuta ei, vag solemnă, trimite la Rubens – acele trupuri debordând de vitalitate, chipurile de zeiţe sau de regine…

— Nu trebuie văzut doar ca un text de anticipaţie…

Spune asta chiar în clipa când căutam o frază pe care aş fi vrut s-o citez. S-ar cuveni să-i răspund, pentru că, altfel, discuţia se va împotmoli, un autor şi, mai ales, apropiaţii lui, sunt gata să apere orice virgulă, o ştiu din experienţă.

— Aveţi dreptate, însă aşa va fi judecat: încă o distopie postapocaliptică… Această *Mare Strămutare* vine prea târziu, i-au luat-o înainte alte cărţi… Ceea ce scrie fiul dumneavoastră e lesne de caricaturizat şi, prin urmare, de condamnat: rasism, antifeminism, teze conspiraţioniste…

Înşirui reproşurile găsite.

Vorbele Gaiei de Lynden se fac auzite prin scurte intermitenţe sonore.

— Nu ştiu cum să vă explic, dar… Vivien voia… să arate că adevărata „strămutare“ este cu totul alta decât această expulzare în Libia…

Ca să evit o nouă sesiune de comentarii, introduc manuscrisul în plic, i-l aşez în faţă…

Gestul ei are o precipitare disperată: scoate dinăuntru vreo zece pagini, ia din geantă nişte ochelari, care-i dau un aer cam grotesc.

— Aş vrea să vă citesc asta…

Încuviinţez, aruncând un ochi spre ceasul de la mână:

— Bine, însă voi fi nevoit să vă părăsesc curând…

Citeşte împiedicat, stânjenită că mă reţine.

Eternitatea sălăşluia în reflexul luminos de pe frunzele arămii, în liniştea unei grădini în decembrie, în lentoarea cu care această femeie necunoscută a împărtăşit, preţ de o clipă, viaţa unui trecător, „viaţa mea“, şi-a spus Tom… Singura credinţă pe care nu o punea la îndoială…

Înţelesul acestor pagini mi-e desluşit nu atât de lectură, cât de faţa ei. Trăsăturile sale („groteşti“) au căpătat o armonie ciudată,

incluzând până şi uşoara pâclă care-i abureşte ochelarii.

Ideea ce-mi tot scăpa devine limpede. Vivien descrie singura lume care merită să existe! Restul e de prisos: tumoarea canceroasă a societăţilor noastre, războaiele, sărbătorile noastre, lăcomia caraghioasă cu care agonisim… Adevărata lui carte începe cu doar câteva pagini înainte de sfârşit! E un val care aduce noian de rămăşiţe – spuma piere, lăsând în urmă o fărâmă de chihlimbar care luceşte în soare. Imaginea e prea frumoasă, aşa că prefer să enunţ o platitudine:

— Problema e că, înainte să izbutească această „strămutare“ existenţială, a fost nevoie să plaseze undeva apocalipsa care ne pândeşte…

Aparent, cuvintele mele nu au legătură cu ceea ce vede ea în text. Continui şi mai convingător:

— Soluţia, pentru fiul dumneavoastră, ar fi să nu se mai cufunde în analize rasiale şi sociale. Istoria noastră va fi mereu aceea a unor canibali, câtă vreme omul nu va pricepe cum se cuvine adevăratul înţeles al „strămutării“. Vivien l-a priceput şi s-ar fi cuvenit să vorbească mai mult despre el!

Tace, privindu-mă ţintă, iar partea de jos a feţei îi este din nou mişcată de un început de grimasă, ca un zâmbet poticnit.

— Nu… nu. Nu mai e… cu putinţă.

Spune asta strângând manuscrisul de parcă ar fi vrut să-l ocrotească.

— De ce? Fiul dumneavoastră a reuşit ce era mai greu, depăşind ura de clasă şi pe cea rasială, care sfâşie omenirea. A întrezărit calea mântuirii, drumul spre legătura fraternă dintre oameni. Ar trebui doar să meargă mai departe!

Vorbele ei au o sonoritate pe care încearcă s-o estompeze:

— S-ar fi cuvenit… să vă spun din vreme… Da, ar fi trebuit să pomenesc în scrisoare. Vivien… a murit.

Tot ce-mi închipuisem gândindu-mă la acest copil al vremii sale, şchiop, trufaş, înduioșător, mâhnit, jalnic în elanurile lui trupeşti, nebun în setea lui după ideal, totul dispare, nelăsând în urmă decât pe această femeie care se agaţă de manuscris ca de un colac de salvare şi pe mine, strivit de propria-mi greşeală. Am întârziat să-i răspund acestui tânăr poet, din delăsare, din lene… Şi s-a sinucis! Dispariţia lui face profund derizorii dezbaterile care-i răscoleau pamfletul şi caraghioasele dispute politice care sfâşie omenirea aflată pe buza prăpastiei.

Nişte mici tresăriri trădează pe faţa Gaiei o răbufnire de suferinţă. Ne privim ţintă, într-o complicitate bizară, conştienţi că trebuie să ne ferim de lacrimi cu orice chip, în cafeneaua asta înţesată de lume.

Îngaim, pe un ton pocăit:

— Nu v-am putut răspunde mai devreme. Voiam să-i vorbesc despre manuscris unei… vechi cunoştinţe, un om care ar fi putut, de altfel… Dacă mi-ar fi trecut prin cap…

Se grăbeşte să mă dezvinovăţească:

— N-aveţi nici o vină! E fără legătură cu cartea. A fost trădat. De prietena… de o prietenă a lui… Mulţumesc pentru timpul pe care mi l-aţi… acordat.

Cu o răsucire chinuită de femeie planturoasă, se ridică şi, din greşeală, îşi răstoarnă geanta. Pe pardoseală se împrăştie întreg rezumatul unei vieţi personale: chei, bilete de tren, o pudrieră, un elastic de prins părul… Stând pe vine, pun mâna şi pe o cutie cu medicamente – numele lor îmi aminteşte vag o scenă de film. O recuperează cu un aer vinovat, lacrimile îi spală şi ce-i mai rămăsese din fard…

Plecăm sub privirile amuzate ale clienţilor – felul în care arătă nu poate să nu atragă atenţia.

Îmi vin în minte tot soiul de fraze banale: „Îmi pare rău că nu pot… Sper sincer că…“. Dintr-odată, mă eliberează cu nişte vorbe

şoptite:

— Plec să caut un hotel. Mulţumesc încă o dată… Bună seara.

După vreo zece paşi, întorc capul: Gaia de Lynden merge prin ploaie şi, trecând aproape pe lumina roşie a semaforului, e claxonată nervos… În cap mi se înlănţuie nişte imagini, dintr-odată foarte puternice: medicamentele căzute din poşetă, aerul ei absent şi amintirea pe care mi-a trezit-o un film – nişte pastile pe care o femeie le ia cu pumnul. Barbi… tol sau tal? Un nume de păpuşă dat unui somn nesfârşit.

Traversând intersecţia, o ajung din urmă, aşteptându-mă să zăresc un chip schimonosit de durere. Faţa îi este însă aproape senină, în ciuda urmelor întunecate de sub ochi.

De-acum, se află departe de noaptea asta de toamnă, de oamenii care se grăbesc către Gara de Nord, de mine… Libertatea pe care o întrezăresc în ea îmi taie respirația. Schițează un surâs: „Ah… dumneavoastră eraţi?“.

Caut o cale de a mă despărți de ea fără să mă simt vinovat.

— Voiam doar să vă spun că hotelurile de pe-aici nu sunt toate foarte… Mă rog, cam multe droguri și… prostituție.

Încuviințează din cap:

— Pentru o noapte, merge…

Ploaia răpăie din ce în ce mai puternic și, cu o ultimă încercare de a drege lucrurile, șoptesc:

— Nici măcar n-aveți umbrelă…

Buzele i se-ncrețesc de suferință.

— Am uitat-o în tren… O primisem de la Vivien. Când am împlinit cincizeci de ani… Mă puteți lăsa. Nu-mi trebuie nimic.

Pot să plec, femeia asta m-a despovărat de orice remușcare. Ce mă ține în loc e ciudățenia ei, impresia că nu mai participă la micile noastre jocuri omenești.

— Faceți cum doriți, Gaia (mă surprind spunându-i pe numele mic). Însă trebuie să vă adăpostiți. Haideți să bem un ceai. Vă hotărâți după aceea…

Când îi apuc brațul, ating o făptură inanimată. Apoi, corpul i se trezește, stânjenit de preaplinul său… După o sută de metri, pe rue de Belzunce, deschid ușa bârlogului lui Osmonde.

Dacă ar fi fost vorba de o locuință ordonată, Gaia s-ar fi simțit stânjenită. Însă plecarea lui Gabriel și apoi stabilirea mea aici au făcut din acest duplex la subsol un fel de tabără de nomazi, ticsită cu genți și haine. La parter, sunt depozitate la intrare stive de cărți și, în pivnița amenajată, patul meu stă lipit de șemineu. Apartamentul unui om singuratic, unde alt om, nici el prea sociabil, se află în cantonament.

Se apucă, mecanic, să pună ordine în acest haos, cercetează încăperea de la subsol, deschide chepengul ca să alunge mirosul de trabuc...

Urc în bucătărie să pregătesc un ceai și, de sus, aud un zgomot de pahar spart. Cobor: Gaia stă încremenită între un dulap și etajera unde Osmonde își păstrează whisky-ul. Blocată între cele două piese de mobilier, a răsturnat un pahar. Mă grăbesc s-o liniștesc:

— Nu-i nimic! O să mătur...

Necazul ei e acest trup amplu, prins în capcană în mod caraghios. Se așază, cu coatele pe genunchi, vrând parcă să se facă mică. Printre buze i se prelinge o frântură de melodie – mai exact niște vorbe amestecate cu un plâns fără lacrimi.

Împing patul, arunc în șemineu o lădiță de lemn și câteva buturugi pe care Gabriel le depozitează într-un ungher. Cu voce scăzută ca să n-o sperii, o poftesc să vină lângă foc... Acest moment îmi amintește de viața *digger*-ilor care descindeau într-un spațiu nelocuit – o uzină veche, o fermă părăsită – și-l reînviau.

Poate să se ridice și să plece în orice clipă. S-o rețin aici? Să-i propovăduiesc bucuria de a trăi? Să anunț poliția? Astfel de gesturi sunt ușor de împlinit doar în filme și în romane. În realitate, ar trebui... da, nişte lucruri simple.

— Ştiţi, Gaia, mi-e tare foame. Dumneavoastră?

Mă priveşte fix, fără să priceapă.

— Am… mâncat azi-dimineaţă… După aceea… nu mi-a mai stat gândul.

Îi vorbesc blând, ca unui somnambul cocoţat pe culmea unui acoperiş.

— Sper că frigiderul n-a fost scos din priză. Să vedem ce-am putea găsi…

Urcăm în bucătărie, la parter, şi pun pe masă proviziile lui Osmonde.

— Prin urmare… Avem un boţ de brânză, probabil că asta i-au adus din Caucaz. Şi aici nişte carne afumată, foarte condimentată, cred. Măsline, roşii… Şi vinul tot de-acolo e, nu ştiu dacă-i bun. O pungă de orez… Uitaţi, în timp ce pregătesc cina, dacă doriţi să vă împrospătaţi… Da, acolo se află, la capătul culoarului.

Îşi recuperează geanta lăsată la intrare, şovăie – mi-e chiar teamă să n-o ia la sănătoasa pe stradă. Nu, cu o lentoare de om absent se întoarce spre coridor şi o înştiinţez cât se poate de neutru: prosoapele sunt în dulap, în dreapta…

Clipele se domolesc, ritmate de ploaia dindărătul obloanelor, de trosnetul focului. Momentul de faţă face tot restul ireal. Întâlnirea noastră, manuscrisul, umbra unui tânăr visător care voia să salveze lumea… Toate astea n-au nici o legătură cu ce facem aici, în bârlogul lui Osmonde.

Gaia se întoarce – şi-a scos taiorul şi se înconvoaie uşor, ca toate femeile cu sâni plini. Aici, la parter, e răcoare, nu există nici o altă sursă de încălzire în afara şemineului de la subsol. Dintr-un rucsac, scot un pulover lăbărţat de prea multe spălări.

— Nu arată prea bine, dar, veţi vedea, ţine straşnic de cald…

Veşmântul ăsta lălâu îi ascunde silueta. În timpul mesei, aceeaşi modulare: clipocitul ploii, vacarmul îndepărtat de pe boulevard de Magenta, trosnetul – câteodată – al unui vreasc în şemineu. Şi viaţa noastră care pare să şovăie la o răscruce, atât de aproape de un alt timp, de o altă consistenţă a clipelor.

Coborâm la subsol şi, poate, căldura focului e cea care ne aduce la realitate. Gaia pare neliniştită, de parcă ar trebui să continue ceea ce se-ntâmplase înainte, să redevină acea persoană care venise la Paris. Şi să plece. Se-apucă să-şi povestească tinereţea, munca… Învăţătoare, ziaristă, membră a unui ONG, traducătoare… Dar şi părerea de rău că-şi ratase viaţa de cuplu,

că nu-şi dedicase mai mult timp fiului ei…

— Când Vivien a întâlnit-o pe această… tânără, s-ar fi cuvenit să vorbesc cu ea. Aş fi priceput că relaţia lor era o capcană… De fapt, câtă vreme Vivien era acolo, merita să insist, da, s-o las să existe pe femeia aceea trupeşă din mine, pe care o detestam. Acum însă…

— Staţi o clipă… Şi-atunci, de ce mi-aţi trimis manuscrisul ăsta?

Nu sunt în stare să cântăresc durerea pe care i-ar putea-o pricinui întrebarea mea.

Se ridică şi, fără să poată vedea mare lucru printre lacrimi, urcă înapoi scara interioară. Un tărăboi de citate îmi răsună în minte, în căutarea unei vorbe de duh care să aline: „Ceea ce nu mă ucide mă face mai puternic… Poţi să-ţi amâni sinuciderea până la moarte… A trăi înseamnă să înveţi să mori…“. În astfel de clipe, filosofia îşi vădeşte flecara şi decorativa ineficienţă!

La intrare, deschizând uşa să plece, Gaia dărâmă unul din vrafurile de cărţi care umplu încăperea. Ne lăsăm pe vine ca să le adunăm, precum adineaori printre mesele din braserie, într-un fel repetiţie de rău augur.

Punând la loc un volum, Gaia exclamă:

— Ia uite, Gabriel Osmonde! Vivien mi-a pomenit de acest autor, îl întâlnise…

Mă grăbesc să continui:

— E proprietarul apartamentului! Iar cartea asta relatează istoria *digger*-ilor…

Ne ridicăm amândoi și rămânem față în față, conștienți că o singură vorbă poate să salveze sau să năruie totul. Merg pe cartea relaxării:

— Ar putea să vă intereseze. E vorba despre Alternaștere, acea dimensiune care ne eliberează de servituți: clasele sociale, originile, spaima, angoasa în fața morții…

Ochii ei mă pironesc, de parcă ar vrea să detecteze tactica unui psihoterapeut amator.

— O să vă pregătesc un pat pliant aici, Gaia. Așa încât, dacă doriți cu adevărat să plecați…

Odată rânduit culcușul, aprind o veioză așezată pe un scaun, în dreptul cărții în care e strecurat un plic acoperit cu timbre

provenind din Caucaz.

După ce cobor la subsol, mă așez în fața focului, pregătit să-i aud zgomotul pașilor și zgomotul ușii trântite. *Alternașterea* lui Osmonde ar putea fi interpretată ca o negare a vieții pe care această femeie tocmai mi-a povestit-o. Și, prin urmare, să-i pricinuiască plecarea. Și moartea. Pariul e riscant: după doar câteva pagini, Gaia va descoperi acolo respingerea a ceea ce ea a vrut întotdeauna să fie, precum și speranța într-o viață radical diferită.

Trezirea mea e bruscă – focul stins, pași pe scară… Și această voce:

— Scuze, v-am deranjat…

O cămașă de noapte, vădit nouă, cu strălucire satinată. O necunoscută care redevine Gaia.

— O să plec în curând…

Să plece. Temerile mele își restabilesc firul logic: un hotel, niște medicamente, sinuciderea. Mă ridic în capul oaselor, bălmăjind:

— Așteptați, Gaia! Discutăm mâine. Acum chiar trebuie să vă odihniți.

Coboară câteva trepte.

— Păi, e aproape șase dimineața…

Îmi privesc ceasul. Da, în curând se face ora șase!

Așadar am dormit, îmbrăcat, în acel fotoliu cu brațele arse de trabucurile lui Osmonde.

— Am pregătit niște ceai, dacă aveți chef să veniți.

Urcă înapoi pe scară. Întrezăresc o etichetă pe gulerul cămășii ei de noapte.

La baie, două căușe cu apă rece îmi restituie luciditatea. Situația e aceeași: o femeie care și-a pierdut fiul și care nu mai vrea să trăiască. Hotărârea ei a fost doar amânată…

O regăsesc îmbrăcată în taior, pe masă se află două cești de ceai, lângă volumul pe care-l citea azi-noapte. Îmi surprinde privirea.

— Am citit jumătate din *Alternaștere*… Ați putea să mi-o împrumutați?

Formula ne smulge un zâmbet: „jumătate din *Alternaștere*“ – jumate din drumul unei căutări, punctul de unde nu mai e posibilă întoarcerea. Da, după doar câteva pagini…

Oboseala unei nopţi nedormite e vizibilă – umbra aceea a ridurilor dimprejurul ochilor. Privirea îi este însă schimbată, are

un fundal liniştit şi luminos.

Când îşi împătureşte cămaşa de noapte, observă eticheta şi şopteşte, încurcată:

— Am cumpărat-o pentru… seara de ieri…

La gară, unde o conduc, îmi explică de ce pleacă atât de repede:

— Am rugat o vecină să treacă pe la mine în jurul prânzului. Ar găsi un bilet în care scrisesem că… nu mă mai întorc.

E anunţat trenul. Îşi isprăveşte fraza în mijlocul mulţimii:

— Am priceput, mulţumită cărţii lui Osmonde, că poţi părăsi această lume fără să fie nevoie să mori…

Am studiat gândirea *digger*-ilor, petrecându-mi ceva timp într-una din confreriile lor, în Laos: concepţia celor trei naşteri, viziunea lor despre comuniunea „om-cosmos“, jocul biosocial al „târgului de sclavi fericiţi“ analizat de Godbarsky… Proiectul lor se adresa acelora, puţini la număr, care refuzau „târgul“. Aceşti cititori ai lui Osmonde mi se păreau ireali. Odată cu Gaia de Lynden, totul s-a schimbat. De-acum, trebuia s-o ajut pe această femeie să nu-şi pună capăt zilelor, să descopere o promisiune care s-o ţină aici, în orele acestea cenuşii de decembrie.

Eram oare în stare să pricep, eu, un venetic, ce anume era cu adevărat unic în destinul acestei europene? Copilăria petrecută la Milano, studiile universitare la Rotterdam, căsătoria cu un funcţionar din Bruxelles, copil, divorţ. Muncă umanitară, jurnalism, predarea limbii engleze într-o instituţie privată… Şi, de câţiva ani, traduceri, cu care îşi câştiga traiul. O schiţă prea palidă ca să distingi o persoană reală.

Am remarcat, de bună seamă, tot ce se îndepărta de tipar. Soţul ei, spunea Gaia, căuta în căsătoria lor „o scuză de bărbat nestatornic“. Să fi fost oare vorba de un soţ necredincios? Sau despre un homosexual care optase din complezenţă pentru viaţa conjugală? În privinţa activităţii umanitare: „A fost fapta mea bună de *bobo*“, a recunoscut ea, cu un rictus sec. Nici măcar moartea propriului fiu nu-şi păstrase înţelesul de durere absolută – Gaia fusese contactată şi „urmărită“ de o „asociaţie de părinţi ai copiilor căzuţi victime sinuciderii“. Jocul social neutralizează degrabă aspiraţiile noastre spre inimitabil: o *mater dolorosa,* cu destin singular şi solitar, îşi vede tragica unicitate diluându-se în experienţa repetată a altora.

Aceste reflecţii, în lipsa unor veşti de la ea, mă îndrituiesc să cred că, atunci când s-a întors, Gaia n-a fost din nou ispitită de neant. Ezit să-i telefonez – mi se-ntâmplase deja să zgândăresc un

prieten depresiv şi care nici măcar nu mai pricepea despre ce „suferinţă“ îi pomeneam, cum deja depășise momentul.

Într-o seară, trec pe la apartamentul din rue du Roi-d’Alger ca să-l eliberez definitiv. În cutia poştală, o scrisoare lungă pe care Gaia a trimis-o chiar după revenirea la Bruxelles şi care mă aşteaptă, prin urmare, de două săptămâni… Acest ecou aproape că mă înspăimântă – m-am obişnuit cu gândul unei poveşti încheiate.

Ceea ce citesc e o variantă, mai detaliată, a mărturisirilor ei. Studii de filologie, întâlnirea cu viitorul soţ (acum, nici o îndoială: e un homosexual care, din pricina „coconului burghez al familiei“, căuta un „paravan matrimonial“). Gaia ajunge să bănuiască ceva, dar: „Alungam suspiciunile, Eddy era un tată foarte bun“. La vârsta de paisprezece ani, Vivien este cel care îl surprinde, într-o cafenea, pe acest tată exemplar sărutând un bărbat pe gură. Se confesează unui coleg de şcoală – o idee stupidă, pentru că ajunge să fie considerat fiu de pederast. Gaia încearcă o explicaţie – adolescentul se răzvrăteşte, fuge de-acasă şi, la ieşirea din Bruxelles, cade de pe motocicletă. Mai multe operaţii şi apoi şchiopătarea, stânjenitoare şi din punct de vedere psihic: tânărul se închide în el, se înveninează, se alătură unui grup care vrea să lupte împotriva „pederaştilor, veneticilor şi lobby-urilor“, ce poartă vina pentru decadenţa din Europa. Gaia îl încurajează să-şi urmeze studiile la Paris, însă, acolo, tânărul care împrăştia imprecaţii este propulsat teoretician, aproape lider al unui cerc de prieteni. Sprijinul îi vine de unde se-aştepta mai puţin: îl întâlneşte pe un oarecare Osmonde, se simte înţeles şi, în chip de încoronare a acestei împliniri, o tânără pătrunde în viaţa lui. Gaia primeşte pe telefonul mobil o fotografie a unei blonde – „prea frumoasă pentru prinţul meu beteag“, îşi spune ea cu un simţ matern fără cusur. Vivien visează, se vede departe, cu atât mai mult cu cât iubita lui (cu un prenume sublim – Johanna!) e pasionată de activităţile „trupei lor de husari“. Trei luni mai târziu, dispare, nu mai răspunde la telefon. Gaia îşi închipuie că e vorba de o banală suferinţă din dragoste, dar, într-o seară de toamnă, Vivien se sinucide cu un foc de revolver, în biserica unde a primit prima împărtăşanie…

Îmi întrerup lectura. Toate astea, sau aproape toate, au fost trăite până acum de milioane de oameni şi vor fi din nou trăite, repetând aceleaşi etape ale aceleiaşi poveşti. Cu ceva timp înainte de Vivien, un om în vârstă, scârbit de „declinul Franţei“, şi-a tras un glonţ în cap în mijlocul catedralei Notre-Dame din Paris… Din păcate, e greu să fii original, mai ales când e vorba de o moarte voluntară.

Nu, scrisoarea e mai densă decât acest rezumat. Transcrie reacţiile unei femei înşelate de un bărbat cu un alt bărbat. Un adulter mai degrabă rar, însă, de fapt, chiar atât de diferit? Consideraţii asupra „durerii unei tinere mame presupus moderne“: îşi poate oare permite o activitate umanitară neglijându-şi copilul? Îl citează pe Freud: „Orice-ai face, vei fi o mamă rea“. (Chiar a zis aşa ceva?) Reflecţii asupra secretului în cuplu: „un joc de-a baba-oarba în care cârpa de pe ochi nu te face orb…“.

Şi acest post-scriptum, adăugat mai de curând: „Am citit *Alternaştere*. Capitolul *Un om fără psihologie* reprezintă cel mai bun răspuns la scrisoarea mea. Mă voi afla la Paris spre sfârşitul lunii, pentru probleme legate de traducerile mele. Aş putea să vă revăd? Gaia“.

Una dintre femeile-*digger*, Dora Worth, este cea care i-a vorbit lui Osmonde despre viaţa fără psihologie. Într-o zi, la Berlin, l-a lăsat să asiste la o consultaţie a ei, dându-l drept confrate. Pacienta, o cunoscută actriţă, venea să-şi povestească suferinţele…

În *Alternaştere*, Osmonde citează cuvintele Dorei Worth şi, probabil, aceasta e discuţia pe care a reţinut-o Gaia după lectură.

„Omul *digger*-ilor se află dincolo de interpretarea psihologică. Altfel zis, se poate lipsi de sentimente. Ştiu, dragă Gabriel, aţi pus deja în evidenţă «gheizerul de emoţii» care ne tulbură clipă de clipă. Să examinăm, aşadar, «gheizerul» care v-a «tulburat» în timpul consultaţiei. Curiozitate faţă de actriţa noastră depresivă, atracţie faţă de trupul său, nelinişte faţă de organismul ei schingiuit de chirurgia estetică. Se mai învălmăşeau şi alte sentimente: dorinţă-repulsie, milă-dispreţ, suferinţă-zeflemea… vechi aluviuni ale eului dumneavoastră, straturile încifrate ale fantasmelor şi traumatismelor dumneavoastră… într-adevăr, câtă complexitate!

— O complexitate zadarnică, vreţi să spuneţi?

— Inutilă. Ca să nu mai spun că era vorba despre o vedetă! În viaţa obişnuită, însă, faimoasa noastră emotivitate se reduce la mult mai puţin. Amărăciuni sau satisfacţii profesionale, reverii sexuale, rutine ale strictului necesar: hrană, comunicare, somn…

— Aceasta este psihologia pe care o contestaţi?

— O contest cu precădere pe aceea care afirmă că analizează aşa-zisele noastre abisuri. Şi care trimite la cea de-a Doua noastră naştere – o comedie socială care se învârte în jurul unor lucruri foarte rudimentare: foame, nevoi trupeşti, frică. Oamenii fac din ele un spectacol ridicol de complicat, în care îşi amestecă obiceiurile, codurile, valorile, ierarhiile… Iar bietul nostru psihic reflectă aceste minciuni într-un şuvoi în care se învălmăşesc dorinţe, tabuuri, revolte, transgresiuni – o Niagară de emoţii! Trăim în această dublă falsitate – o lume deformată văzută într-o oglindă care deformează… În tinereţe, am dat peste această cifră: cincizeci de milioane de morţi în al Doilea Război Mondial! Nimiciţi prin voinţa câtorva oameni atinşi de o vădită dereglare cerebrală. Hitler, Himmler… «Personalităţi cu o conformaţie mintală viscoidă», potrivit clasificărilor din acea epocă… Într-o biografie a lui Hitler, am găsit descrierea iubirii exaltate a mamei sale pentru copilul pe care medicii îl considerau condamnat. Niciodată până atunci catedrala din Braunau, oraşul natal al lui

Hitler, nu auzise rugăciuni atât de înflăcărate. Copilul a supravieţuit, continuarea e cunoscută. «Triumful voinţei», industria exterminării, Soluţia finală… Bun, îmi spuneam, era război, dar în vreme de pace oare lucrurile se petrec altfel? Milioane de copii torturaţi de către apropiaţii lor (mai mult de şaizeci de mii pe an, în Europa), crime pasionale, cruzime extremă faţă de bătrâni.

Nici un fel de graniţă între război şi pace! O remarcă uluitoare – această continuitate psihică a omului care nu încetează nicicând să aibă sentimente. Hitler era iubit cu duioşie de mama sa şi bătut de tatăl lui. La maturitate, adora animalele, refuza să mănânce carne şi îi numea pe cei care o consumau *Leichefresser,* mâncători de cadavre. În timpul războiului, îşi respecta dieta vegetariană, în plin măcel european. Şi toată lumea continua să încerce aceleaşi stări de spirit: frica de moarte, grija mâncării, ataşamentul faţă de familie, ura, bucuria, gelozia, nepăsarea… Desigur, în timpul războiului productivitatea exterminatoare este maximă. În lupte, însă, îţi ucizi un duşman, îţi aperi patria. În vreme ce, în paşnicele noastre societăţi civilizate, numeroase crime sunt comise în numele unor temeiuri neserioase! Familia, locul de muncă, intimitatea de cuplu sunt nişte medii acut criminogene, unde cei slabi îndură o asemenea presiune, încât se îmbolnăvesc sau se sinucid. Lucrarea pe care am dedicat-o acestui paradox, *Tragedia unui Volvo prost parcat*, pornise de la un fapt divers: un automobil este parcat în locul râvnit de altcineva, urmează o ceartă, cel dintâi şofer este înjunghiat, învingătorul primeşte zece ani de puşcărie, e părăsit de nevastă, copilul îi rămâne marcat. Am înregistrat sute de astfel de cazuri în arhivele judiciare – scene de menaj care se încheie cu un omor, conflicte între vecini care duc la focuri de armă… Aceste crime, pornite de la nişte fleacuri, nu reprezentau decât partea scufundată a aisbergului. Grosul suferinţelor se ascundea într-un război latent, într-o duşmănie zâmbăreaţă care dura ani de zile, ruinând sănătatea adversarilor, otrăvindu-le bucuriile.

Ideea mea părea revoluţionară: nu faptele sunt cele care provoacă un sentiment sau altul, ci jocurile psihismului nostru generează aceste fapte. Copilul învaţă să reacţioneze la fiecare semnal care-i parvine şi, odată cu vârsta, ping-pongul stimul-răspuns devine maşinal. Istoria s-ar fi scufundat în letargia unor situaţii-tip, dacă omul nu ar fi elaborat o diversiune: narcoza sentimentelor!

Să iubești, să domini, să ierți, să te pedepsești, să păcătuiești ca să înfrunți nu știu ce zeu, să minți și să te minți, să te prefaci revoltat, persecutat, să te joci de-a amantul satisfăcut, de-a părintele care se sacrifică de dragul copiilor săi, să te consideri un sfânt, un pocăit, un exclus… Omul e mai puțin atent la realitate decât la efectul pasional al acestui joc. Da, un drogat, fiindcă sentimentele își au expresia chimică în ocitocină, dopamină, adrenalină etc., care ne amețesc mintea cu scurte paradisuri. Dar, repet, nu paradisul contează, emoția poate fi jalnică. Ceea ce prevalează e măiestria prestidigitatorului: din aproape nimic, toxicomanul ticluiește o dramă feerică. Aceste jocuri se petrec în mintea lui – cvasitotalitatea existenței e închipuită. Am urmărit niște pacienți care se delectau cu o dușmănie veche de zece ani, ce le îngăduia, la nivelul gândului, să-și masacreze fosta tovarășă de viață… Demiurgi ai unei întregi lumi izvodite din

propriul lor psihic, se descopereau complecși, aureolați de mister. Psihanaliza prosperă mulțumită acestei nevoi de droguri pasionale. Psihanalistul îl ajută pe pacient să-și născocească un trecut plin de ambiguități, să se simtă profund, labirintic, da, să folosească cum se cuvine stupefiantele fabricate de mintea noastră.“

Ce efect să fi avut aceste cuvinte asupra Gaiei de Lynden? Trimit un mesaj în care îi propun o întâlnire, ca întâia dată, la braseria Cheval noir... Și mă duc cu gândul la „gheizerul de emoții“ în care această întoarcere ar putea-o cufunda.

Sunt așezat de un sfert de oră la „masa noastră“, când mă sună Gaia. Trenul ei va întârzia, „ca urmare a descoperirii unui colet suspect“. Aceeași informație îmi apare și pe telefonul mobil: alertă de bombă, bagajele sunt adulmecate de câinii… „lui Pavlov“, îmi șoptesc. Deși mai degrabă omul a fost dresat. Cine și-ar fi închipuit, pe vremea lui Pavlov, niște pasageri debarcați în plin câmp, cu brațele-n sus ca să arate că nu sunt teroriști? Alte știri proaspete: în Yemen, o nuntă bombardată din greșeală, cu mulți copii printre morți; un fotbalist vândut cu două sute treizeci de milioane de dolari; divorțul unei vedete – cu mutra plânsă; un psiholog cercetează comportamentul unui politician: „Sosit pe scenă, se scarpină pe partea dreaptă a capului, ceea ce exprimă dorința de a primi un ajutor din afară“. Și nici măcar nu sunt scornite! „Oamenii lui Pavlov“ sunt conectați la un psihism colectiv, un văl dens de tâmpenii și de minciuni. Cum să te sustragi? Dora Worth ne sfătuia să „batem în lemn“: să privim un copac, să ne spunem că va rămâne acolo şi după ce pâcla aceea psihotropă se va risipi…

Gaia mă sună din nou: a sosit și mă așteaptă la Balto, de cealaltă parte a străzii. Îi zăresc taiorul indigo şi, pe spătarul unui scaun, un pardesiu deschis la culoare. Senzaţia unei proximităţi care aproape mă lasă să-i ghicesc ritmul respiraţiei.

Pare de-a locului, aşezată cum e lângă geam, cu ceaşca de cafea ridicată la gură, fără ca vreo stângăcie să-i împovăreze mişcările.

— Scuze pentru întârziere, îmi spune, sper că aveaţi ceva de citit.

— M-am uitat la ştiri pe mobil…

— Şi eu, în tren. Şi-am dat peste o savantă interpretare… psihologică. Ah, ne-am uitat la acelaşi lucru? O clipă…

Îşi pune ochelarii şi citeşte:

— „Politicianul face o gură ca o stridie: un semn că se

controlează asiduu".

— Iar tâmpenia asta ocupă tot atâta loc cât ştirea despre familiile masacrate în Yemen. Pe vremuri, la ziar, frivolitatea şi moartea erau mai serios despărţite...

Mă opresc, de parcă evocarea morţii ne-ar împinge inevitabil spre imaginea lui Vivien...

— Mă rog, nimic nu ne împiedică să ne deconectăm de acest encefal planetar.

Îmi închid telefonul aşa cum aş strivi o gâză.

Gaia scoate din geantă un exemplar din *Alternaştere.*

— N-am... n-am vrut să mergem în cafeneaua de peste drum, de teamă că voi suferi prea mult. Iar acum văd locul unde ne aşezaserăm prima dată şi mă simt aproape fericită...

Îndărătul geamurilor de la Cheval noir, la „masa noastră", sunt aşezaţi doi călători... De parcă ar fi ghicit că voiam s-o invit la Osmonde, mi-o ia înainte:

— Astăzi fac drumul dus-întors. Nepunând la socoteală că, din pricina întârzierii, abia am timp să-l întâlnesc pe autorul căruia îi traduc cartea. Dar o să mă întorc, am multe de aflat despre... *digger*-i. Apoi, nu ştiu dacă vă pot cere un serviciu. Mă rog, un imens serviciu...

Îşi deschide din nou geanta, scoate o legătură de chei. Vocea sa dezvăluie o sonoritate căreia îi recunosc coarda tensionată.

— Nu sunt o „femeie fără psihologie". Nu, nu încă. Moartea mea ar fi simplificat totul şi... mă bizuiam pe acestă simplificare. Nu m-am ocupat de apartamentul închiriat de Vivien... Prietenii lui ziceau că „au dezactivat locul", temându-se ca nu cumva poliţia să pună mâna pe „arhivele" lor preţioase. Mai târziu, când s-a stabilit că a fost vorba de sinucidere, au transformat apartamentul în muzeu. Am continuat să-i trimit cecurile proprietarei, o fostă colegă de facultate... N-am mai pus niciodată piciorul acolo. Şi nici nu am curaj s-o fac. Acum, însă, îmi va fi greu... financiar... să păstrez cele două camere. Aţi accepta să mergeţi acolo şi să strângeţi tot ce era important pentru Vivien?

IV

Pandemoniul „husarilor“

O locuinţă de două camere mansardată (foste încăperi pentru bone) ale cărei ferestre par să te prăvălească peste clopotniţa de la l'Église de la Sainte-Trinité. Le deschid larg – de parcă moartea încă ar mai face să domnească, între zidurile acestea, nu ştiu ce povară irespirabilă. Nu, e doar foarte răcoare, din pricina lipsei de încălzire. Un apartament modest, fără dezordine la vedere – prietenii lui Vivien, „husarii" au păstrat în bune condiţii acest „loc ales". Îl cercetez, încercând un vag sentiment de sacrilegiu.

În încăperea principală, o masă rotundă în jurul căreia se adunau ca să deplângă decăderea Europei… Pe o etajeră – un corn scrijelit cu simboluri, o lupă, un coupe-papier… Deasupra, două spade încrucişate. Pe un gheridon, o platoşă, o cască – ciudat de mici, făcute parcă pentru un copil… Alături, în cameră, o cuvertură întinsă milităreşte, o placă din lemn stratificat sprijinită pe o capră, un computer, o imprimantă şi un top de hârtie. Un număr notat de-a curmezişul unei foi… Nişte rafturi pe care se învălmăşesc ediţii cu aurituri palide şi broşuri zdrenţuite. Pe coperţi – nume dinastice, triumfuri şi bătălii pierdute, eroi sacrificaţi. Printre titluri, remarc frecvenţa cuvintelor „ultim", „sfârşit", „cădere"… În mijlocul litaniei lor grave, un libret ilustrat pare de-a dreptul festiv: *Almanahul Action française*[1] *pentru anul de graţie 1922*. Prezenţa lui îmi îngăduie să mi-i închipui pe acei nostalgici ai regelui în mijlocul unei Franţe complet diferite… De-o parte a bibliotecii se întinde un ruban, „Să păstrăm moştenirea aşteptându-l pe moştenitor", de cealaltă, o imagine fotocopiată: un rege aşezat pe tron în faţa a vreo zece politicieni stând în picioare, în spatele unor pupitre înguste de plexiglas. Regele declară: „Nu pretind nimic, sunt". Politicienii anunţă cu toţii, într-o bulă de bandă desenată: „Noi suntem pretendenţii".

Pereţii sunt acoperiţi peste tot cu sloganuri şi fotografii. Le notez, ca să-i descriu Gaiei lumea în care a trăit fiul ei.

„Cine spune «umanitate» vrea să înşele", Proudhon

„Să piară nevolnicii şi neisprăviţii“, Nietzsche.

„Le veţi refuza solicitările de pace înainte să le dărâmaţi complet taberele“, George Washington referindu-se la indieni (un adaos cu creionul: „Ieri, irochezii, azi, irakienii“).

„Mă declar cu tărie în favoarea folosirii gazelor toxice împotriva triburilor necivilizate“, Churchill vorbind despre kurzi.

„SUA sunt un imperiu, noi ne creăm propria realitate. Suntem actorii Istoriei. Nu vă rămâne decât s-o studiaţi“, Karl Rove, un consilier al lui Bush.

„Nu există decât o singură fatalitate, cea a popoarelor care nu au suficientă forţă ca să stea în picioare“, de Gaulle. Şi o fotografie arătându-l pe Fraçois Hollande cum se împiedică într-un covor.

Alăturarea imaginilor este adesea ironică. O gorilă în cuşcă, înconjurată de turişti cretini, de militarişti agitându-şi bombele, de oraşe în flăcări. Maimuţa strigă: „Fuck your theory of evolution, Darwin! I'm NOT related to all these idiots![2]“.

Altă butadă: „Dacă un post de radio creştin îmi propune să *geolocalizeze* un preot ca să mă spovedesc, mă duc la Mahomed“.

O constatare amară: „S-a dus vremea când Saul Bellow cerea să-i fie arătat un Proust al papuaşilor. Bellow a murit, iar papuaşii au invadat literatura“, Richard Millet...

Toate manifestele astea ar trebui clasificate după subiect, dar Gaia trebuie să înapoieze cheile înainte de sfârşitul anului şi suntem deja în 21 decembrie. Aşadar, notez alandala.

„Homosexualitatea este o oroare“, apud Tora.

„Vai, rasa! Cât de mult cred în ea! Dar nu mai există rasă! Sângele aristocratic s-a isprăvit“, Flaubert.

„Un oarecare filosof îi iubeşte pe tătari, ca să fie scutit să-şi iubească vecinii“, Rousseau.

O imagine veche: cea dintâi echipă a ziarului *Libération*. Nişte fete, de o urâţenie afişată, cu nişte chiştoace lipite de degete, băieţii – cu păr lung şi slinos, zâmbete grăbite, corpuri pocite. În josul paginii, sunt mâzgălite câteva cuvinte: „Un act trupesc între aceste creaturi nu poate fi împlinit decât în silă şi ură de sine. Ceea ce, de altfel, reprezintă singura substanţă a scrisului lor“.

Un desen de actualitate: un războinic zace pe linia punctată a graniţei dintre Irak şi Siria – porţiunea inferioară a cadavrului, de pe partea irakiană, e prezentată ca fiind a unui „islamist ticălos“,

cea de sus, de pe pământ sirian, ca fiind a unui „luptător eroic împotriva tiraniei lui Assad“…

Uneori aceste afişe evocă un trecut îndepărtat. „Vendée[3], 1794. Sunt aduse de la Paris ghilotine pentru copii.“ Altul: „Dacă Germania nazistă va câştiga, se cuvine să ajutăm Rusia, dacă va câştiga Rusia, trebuie să ajutăm Germania“, Harry Truman, în 1941. Iar acolo, lângă uşă: „M-am înţeles cu Darlan, pentru că mi-a dat Algerul. Dacă Laval mi-ar da Parisul, m-aş înţelege cu el…“, Roosevelt. „Negrii preferă femeile albe, aşa cum urangutanul preferă negresele în locul femelelor din specia lui“, Jefferson. „Ce-mi doresc mai mult e separarea rasei albe de cea neagră“, Lincoln. „Îi urăsc pe indieni. Sunt un popor de animale cu o religie sălbatică“, Churchill. „Creaturile astea cu ochi mici de șopârlă nu sunt ființe omenești…“, Michelet, vorbind despre ruși. „Un sub-om nu seamănă cu ființele umane decât în aparență. E mai îndepărtat de noi decât orice alt animal“, manual pus la dispoziția trupelor SS pe frontul rusesc…

Pe culoarul care duce spre baia cu duș, pereții sunt acoperiți cu și mai multe mesaje. Iată unul, scris cu caractere gotice: „Otto Weininger, singurul evreu cinstit“, Hitler. Citatul alăturat conține portretul autorului, un anume rabin Meir Hirsch: „Poporul evreu se află mereu în exil, iar sioniștii resping valorile noastre“… O altă pagină îl corectează pe rabin: „Colonizarea sionistă trebuie realizată indiferent de voința populației autohtone“, Vladimir Jabotinski…

Tocmai am pătruns în pandemoniu! „Dacă vreți să aflați cine vă conduce, uitați-vă la cei pe care nu aveți voie să-i criticați“, Voltaire… „Îmi dau seama că Dreyfus e în stare să trădeze, doar știindu-i rasa“, Barrès. „Evreul trebuie să dispară. Să-i tolerăm pe bătrânii care nu mai pot face copii“, Proudhon. „Emanciparea socială a evreului înseamnă emanciparea societății iudaice“, Marx. „Nobila rasă ariană și-a trădat minunatele cuceriri religioase, filosofice și morale atunci când și-a predat sufletul dumnezeului semit, implacabilul Iehova. Cine e însă vinovat, dacă nu creștinismul?“, Malon… Pagina e ruptă: să fie semnul unei încăierări între un creștin intransigent și un național-păgân?

Dezbaterea continuă pe peretele opus. „Sunt urmașul fără pată al unei rase imaculate“, Leon Blum. „Blum îl scoate fără răgaz pe

evreu în față. E predispus să-i recunoască mereu talentul, chiar geniul…“, André Gide.

Deasupra ușii, parcă spre a rezolva controversa, e lipit un citat transcris cu auriu: „Evreul care se simte credincios lui Israel e obligat să-și pună conduita în acord cu sentimentele, adică să emigreze spre Pământul sfânt“, Raymond Aron.

Mă apuc să dezlipesc afișele din urmă, dar și pe cele din prima încăpere. „Consiliu de Stat = Consiliu de stat capră“ și fotografia unui anume Richard Descoings[4], ca să-i semnaleze homosexualitatea.

Odată goliți pereții, apartamentul pare mai spațios, gata să găzduiască o nouă viață. Îndărătul ferestrei – copacii desfrunziți, clădirea bisericii, corbii care se ciorovăiesc în bătaia vântului… Și într-un sac de gunoi, înțesat cu fâșii de hârtie, o droaie nebună de idei care nu schimbă cu nimic nici răcoarea vântului cu iz de maree, nici măiestria aripilor care lunecă pe unduirile nevăzute ale văzduhului…

În clipa când încep să golesc biblioteca, cineva sună la ușă. Îmi închipui că e Gaia, care s-a hotărât să vină. Pe pereți, nu se mai află decât vreo trei sau patru pagini, cărora n-am izbutit să le răcâi banda adezivă.

Un bărbat chel, îmbrăcat cu un halat alb. „Am un cabinet stomatologic în imobil“. Pierre Cohen…

Îl invit să intre, sperând că nu va citi afișele rămase. Acestea sunt mai degrabă inofensive. Niște cuvinte ale lui Marx, care, referindu-se la un autor exilat în Europa, îi înfiera „dezgustătorul sânge ruso-calmuc“… Nu, dentistul e mai preocupat de eventuala locație. Nepotul lui va sosi la Paris ca să se înscrie la universitate, așa încât acest micuț apartament… Mama băiatului, divorțată, tocmai a aflat că tratamentul de chimioterapie pe care-l urma nu mai e eficient și că… E încurcat, dându-și seama că se destăinuie prea mult unui necunoscut. O coincidență trist caraghioasă: pe unul dintre afișele încă la vedere, Marx afirmă că popoarele slave sunt „tumoarea canceroasă a Europei“.

La plecare, Cohen aruncă o privire peste cutiile înţesate cu cărți și șoptește abătut: „Nu lecturile noastre mai spun cine suntem, ci propriul computer…“.

„Husarii“ ar trebui să tragă cu urechea la discursul dentistului

(cancerul surorii sale, un nepot care trebuie găzduit, un noian de griji, care sunt ale tuturor...). Și-ar schimba părerea despre evreul mitic pe care-l detestă şi care, pentru ei, e întruchipat de un sefard bogat, zgomotos şi strident, circulând cu maşini de lux, colecţionând top-modele şi succese financiare ingenios frauduloase. Urăsc fericirea imaginară a acestui supraom semit, programat să câştige şi pe care, în secret, sunt invidioşi.

Deodată, îmi revin în minte ultimele cuvinte ale lui Cohen: ar trebui să cercetez computerul lui Vivien! Născut cu mult înaintea ecranelor, nu am avut acest reflex.

Deschid aparatul – numărul trecut pe o foaie de hârtie reprezintă parola – „husarii“ voiau, fără îndoială, să arate că nu au nimic de ascuns.

1. Action française (Acţiunea franceză) este o şcoală de gândire şi o mişcare politică naţionalistă şi regalistă, înfiinţată în 1898 şi dezvoltată în prima jumătate a secolului XX în Franţa.
2. „Mă piș pe teoria ta despre evoluţie, Darwin! NU sunt înrudit cu toţi idioţii ăştia!“ (engl.).
3. Departament în vestul Franţei.
4. Consilier de stat. A fost, din 1996 și până la moartea sa, în 2012, directorul Institutului de Studii Politice din Paris și administrator al Fundației Naționale Franceze pentru Ştiințe Politice.

Conţinutul folderelor a fost parţial suprimat, ceea ce dă acestor arhive un aspect sacadat.

…În decembrie 1940, Hitler îşi trimite la gazare verişoara, schizofrenică, la Hartheim, centrul de eutanasiere pentru handicapaţii mintal… Bernays, inventator al propagandei şi nepot al lui Freud, îl inspiră pe Goebbels… Freud îi trimite cărţile sale lui Mussolini, omul pe care Churchill îl admiră… Himmler întocmeşte un dosar despre Hitler şi, în 4 august 1942, însărcinează Gestapoul să ancheteze originile Führerului. Bunica lui Hitler fusese angajată ca servitoare la Rothschild, în Viena. O legătură stăpân-slugă: tatăl lui Hitler, Alois, este fiul unui Rothschild…

Tendinţa ideologică a notiţelor e confuză: Hitler care, logic, ar fi trebuit să apară preamărit, nu e pus într-o lumină favorabilă. În 1914, un medic îl consideră inapt pentru serviciul militar: piept scobit, sechele ale unei boli de plămâni. Adolf nu are decât un singur testicul, nici urmă de al doilea în scrot ori în regiunea inghinală. Sifilis luat de la o prostituată evreică – de unde şi antisemitismul lui? Cu toate astea, cea care îl susţine e comunitatea evreiască. Isidor Neumann vinde desenele tânărului nevoiaş, scoţându-l din mizerie…

Îmi închipui discuţiile înverşunate dintre „husari“: maurrasieni[1] germanofobi împotriva admiratorilor celui de-al Treilea Reich.

Se străduiau să demonstreze că eforturile îndelungate de subminare pregătiseră toate relele de azi. Imigraţia? Roger Vailland o invoca de prin anii ’20: „Popoarele din colonii îi vor masacra pe colonişti, pe soldaţi şi pe misionari, şi vor veni să asuprească Europa. Fraternizăm cu voi, dragi negri, vă dorim să ajungeţi curând la Paris şi să vă lăsaţi în voia acelui joc al caznelor pe care îl stăpâniţi atât de bine. Pătrunşi de înflăcărata bucurie a trădării, vă vom deschide larg toate porţile!“.

Sau aici, o notă a lui Coudenhove-Kalergi[2] despre metisaj: „Nobilul om al viitorului nu va fi nici feudal, nici evreu, nici burghez, nici proletar: va fi sintetic. Doar prin împreunarea cu vârfurile europenităţii ne-evreieşti, elementul evreiesc al nobilimii viitorului îşi va atinge deplina înflorire. Vârsta noastră democratică este un jalnic interludiu. Rasa viitorului, negroido-eurasiatică cu înfăţişare asemănătoare celei a Egiptului antic, va înlocui diversitatea popoarelor prin diversitatea personalităţilor".

Ideea – îndoielnică, asemenea tuturor ideilor prea raţionale – mă îndeamnă să mi-i închipui pe „husari" într-o dispută aprigă. Amestecul dintre albi şi negroizi nu putea decât să-i dezguste. În schimb, înlocuirea democraţiei printr-o „nouă nobilime" probabil că nu le displăcea prea tare...

Ziua se stinge, vântul mătură încăperea cu o adiere îngheţată şi pare să ia cu el aceste texte pe care le şterg unul după altul.

Un folder conţine pomelnice ale martirilor pe care *Le Monde* le publica după fiecare atentat. Presupun că redacţia se gândise la o iniţiativă unică: masacrul de la Bataclan, şi fotografiile victimelor, aşezate deasupra unor scurte texte biografice. Însă atentatele au continuat, a trebuit făcută o altă serie de ferpare...

Textul compus de „husari" rezumă aceste notiţe, conturând un portret generic al victimei tipice:

„El (ea) e deschis(ă) culturilor străine şi diversităţii, locuieşte în Lille fiind de baştină din Congo, are un zâmbet jovial spânzurat pe buze, adoră *Dirty Dancing*, fotbalul şi heavy-metal-ul, e o persoană combativă mereu optimistă, se pricepe la orice, face voluntariat, trăieşte în ritm de sărbătoare, arborează o insignă cu «Je suis Charlie», manifestă o toleranţă desăvârşită, merge la Londra să asculte rock alternativ, a avut o copilărie fericită la colegiu împreună cu colegii din campusuri, gusturi eclectice, sensibil la încălzirea globală, născut în Algeria cu treizeci şi unu de ani în urmă, îi plac zonele la modă din oraş, îşi are cartierul general în Marais, vibrează la muzica trupei Arctic Monkeys, e un tată-cloşcă, creativ, altruist şi charismatic, trăieşte cu o viteză de 100 de kilometri pe oră, împreună cu tovaraşa lui de viaţă de origine senegaleză, unul e fan Pink Floyd, celălalt înclină spre Neil Young, surfingul e viaţa lui, practică gimnastica acvatică, militează pentru alăptatul la sân, voiaj de nuntă în Tahiti, master în administraţie economică, pasionat de meseria sa de dascăl, studentă la Şcoala Superioară de Comunicare, marketing online, stăpâneşte perfect engleza, îşi face *selfies*, pe care le postează pe Facebook şi care sunt distribuite cu multe *like*-uri, sicriul îi e însoţit de piesa «Lake of Fire» a celor de la Nirvana..."

Citind aşa ceva, mă simt ca un extraterestru. Uluirea se datorează felului legitim în care este revendicat acest mod de a fi, de a se distra, de a consuma, de a se reproduce. Mi se pare că perplexitatea mea e cea a unui străin, după care dau peste o însemnare a unuia dintre „husari“:

„Vieţile acestea radioase mă înspăimântă – încrederea lor senină, transparenţa lor, absenţa întrebării «La ce bun?». Să mergi la un concert în vreme ce mii de copii, în Irak sau în Siria, sunt sfârtecaţi de bombe? Obscenitatea acestei orgii muzicale e făcută să disimuleze războiul, să ocrotească confortul mental al unor *bobos.* Ştiţi cât de mult îi detest pe integriştii bărboşi, da, ştiţi! Mă întreb totuşi dacă nu cumva, în adâncul sufletului lor întunecat, stă de veghe flăcara unei necruţătoare, brutale nevoi de adevăr“.

Mai multe extrase din *Le Monde*: intelectualii cheamă la evitarea amalgamului. Apoi, acest articol, „Visul nedesăvârşit“ şi fotografia unor feţe tinere scăldate în lacrimi. Să fie oare vorba despre nişte supravieţuitori care-şi bocesc apropiaţii striviţi de un camion, la Nisa? Nu, e altă tragedie naţională – un meci pe care Franţa l-a pierdut în faţa Portugaliei, chiar înainte de atentat...

În ultimul folder, această fotografie: toţi „husarii“ strânşi laolaltă. Ghicesc care e Vivien, pentru că toţi ceilalţi, în atitudini teatrale, întind braţele spre el – acel tânăr uscăţiv a cărui privire tulbure (fiindcă şi-a scos ochelarii) pare să caute pe cineva nevăzut. Ironia scălâmbăielilor nu poate ascunde aerul de nelinişte. Îmi trezesc amintirea unui alt grup de tineri... Da, sigur, imaginea celei dintâi redacţii de la *Libération*! Trupuri prost legate, atitudine studiată... Atât doar că echipa de la *Libération* se arăta triumfătoare ideologic – în vreme ce „husarii“ îşi ascund cu greu aerul de învinşi.

Un simplu clic şterge tot, computerul e gol – golit de o lume fără înveliş, onirică, redundantă, inepuizabilă şi, în ultimă instanţă, foarte simplă: viaţa oamenilor care se nasc, doresc, iubesc, urăsc, râd, plâng, mor. Şi, departe de ecran, există un mic cimitir în Flandra occidentală şi mormântul unui tânăr ale cărui degete s-au plimbat, de nenumărate ori, pe această tastatură...

Cărţile sunt stivuite în cutii, vor fi luate mâine de „husari“. Hainele şi mobilele, după cum mi-a explicat Gaia, urmează să fie ridicate de cei de la Mişcarea Emmaus.

A rămas craniul acela atârnat de tavan. Oasele încrucişate nu sunt nişte humerus, ci nişte mulaje din plastic, din cele făcute să fie roase de câini. Mă caţăr pe scaun şi dau jos acest caraghios memento mori… Şi nu-mi pot stăpâni un frison! Din găvanele ochilor cad două obiecte care ricoşează pe pardoseală.

Ridic ceea se dovedeşte un stick USB şi apoi, de sub masă, un altul. O ascunzătoare într-un cap de mort, un imbold „gotic“, tipic adolescentin… S-a făcut târziu şi mă simt ispitit să arunc cele două stick-uri în sacul de gunoi doldora de afişe. Ce-aş putea afla din ele? Decadenţa rasei albe, nocivitatea cosmopoliţilor… Dar dacă ar fi conţinut câteva vorbe pentru Gaia? Ultimul mesaj pe care un fiu îl lăsa mamei sale… Mă descotorosesc de craniu şi iau cele două stick-uri de memorie.

1. Adepţi ai lui Charles Maurras (1868-1952), ziarist, eseist, poet şi om politic francez. Teoretician al naţionalismului integral, a fost unul dintre principalii animatori ai ziarului *L’Action française*, căreia, între altele, i-a definit liniile antisemite, antiprotestante, antimasonice şi xenofobe.
2. Contele Richard von Coudenhove-Kalergi (1894-1972), om politic, istoric şi filosof, austriac după tată şi japonez după mamă. Este unul dintre primii promotori ai proiectului unei Europe unite.

Apartamentul din rue Blanche, „bârlogul nostru“ cum îl numea Vivien, condensa activitatea intelectuală a „husarilor“. Absenţa oricărui vestigiu al vieţii lor sentimentale mi se părea ciudată – la urma urmei, tinerii ăştia nu erau nişte călugări. Sper să descopăr semne mai personale pe stick-urile USB. Poate chiar corespondenţa lui Vivien, mesaje trimise celei pe care o iubea…

Am avut dreptate. Primul stick are un conţinut exclusiv intim: nu scrisori de dragoste – trupuri! Un lung şir – fotografii sau secvenţe video – de femei goale, blonde şi foarte tinere, care reprezentau, îmi închipui, visurile senzuale ale lui Lynden. Tipul fizic este mereu acelaşi: subţiri, fără şolduri sau sâni prea bombaţi, atitudini lascive, sexe dezvăluite pudic dintre nişte coapse delicate…

Filmele nu sunt numeroase – în mod vădit, Vivien evita secvenţele de coit. Probabil că se perpelea văzând cum nişte ditamai masculii plini de muşchi le-o trag unor silfide cărora el le dorea trupul…

Amantele lui se dezbracă, încep să se mângâie, aruncând spre camera de filmat nişte priviri leşinate de plăcere, cu buzele deschise într-un gâfâit adresat celui pe care-l aşteaptă – „eu!“, se gândea Vivien în vâltoarea plăcerii, înainte să juiseze şi să pună capăt acestui balet al poziţiilor, dintr-odată stânjenitor la vedere.

De la un site la altul, îndepărta filmuleţele în care tinerele se zbăteau, înfipte în mădulare negre… Ce rafală de gânduri îi va fi ciuruit mintea! Puştoaice diafane, cu plete aurii curgând râu, gâlgâiau obscen înghiţind enorme falusuri straşnic umezite. Dădea clic, îşi înghiţea ocările. Un Occident târându-se în noroiul înjosirii finale, omul Alb, emasculat, îngăduind acestor jivine să-i pângărească surorile şi logodnicele – cel mai rău era că acestora din urmă începuse să le placă şi că umilirea lor îi desemna pe adevăraţii învingători.

Reacţia lui putea fi chiar mai pătimaşă: tuna şi fulgera

împotriva „negroizilor“ şi *bobos*-colaboratorilor („*colabobos*“, spuneau camarazii lui), apoi, găsind, pe un site, o nuditate juvenilă care se arăta de una singură, o înlănţuia din priviri, se înflăcăra, juisa, gemea, încremenea, stors de tristul său orgasm, şi nici măcar nu mai avea puterea să fugă de adevăr: cea mai bună dovadă a decadenţei occidentale era această oglindire amară – propriul chip – în întunecimea ecranului pe care tocmai îl stinsese cu vrăjmăşie.

Şterg din computer aceste corpuri filiforme – o nimicire imediată şi definitivă a iubirii fizice pe care şi-o procura Vivien. Dorinţa, plăcerea, dezgustul, repetiţia istovitoare şi neobosită a aceluiaşi lucru… Sunt convins că al doilea stick USB era o continuare a acestui tip jalnic de erotism.

Îl deschid şi constat că nu mai e vorba de fotografii, ci de texte – rezumatul discuţiilor între Lynden şi Gabriel Osmonde. Discursul e la persoana întâi, ceea ce îmi provoacă iluzia că aud chiar vocea fiului Gaiei.

Într-o zi, pe rue de Belzunce, văd o veche firmă a unui tipograf-editor. Mă duc cu gândul la manuscrisul meu, sun, îmi deschide un bărbat în vârstă pe care îmi dau seama că l-am mai întâlnit cândva! Da, cu trei ani înainte, ieşea dintr-o braserie, cu un trabuc între dinţi. La vremea aceea, am scris: „Deodată, dintr-o crâşmă cu firmă cam bizară, ecou din alte vremi – *Dulcea Franţă*, ieşi încet bărbatul de rară eleganţă…“. Mă duce în locuinţa lui stranie, unde din tipografie n-a rămas decât firma. Uit de scopul vizitei. Pentru el, apocalipsa civilizaţiei albe are un înţeles complet diferit…

Osmonde şi Marea Strămutare

— Aţi citit *Moscheea Notre-Dame din Paris*? mă întreabă. Nu? Toate ingredientele se aflau deja acolo: islamizarea, cabala stângiştilor-melanjişti, apatia francezilor resemnaţi…

Mă întreabă dacă exilarea în Libia pe care o pun în scenă va oferi o viaţă fericită celor care rămân în Franţa. Îi răspund că este însăşi ideea cărţii mele: eliberată de elemente distructive, ţara va reveni la echilibrul social oferit de tradiţie. Osmonde mormăie pe un ton visător:

— O, minunatele familii tradiţionale! Parcă le văd. O femeie uscăţivă, îmbrăcată cu un taior care atârnă pe ea ca pe umeraş, bărbatu-său mucegăit într-o viaţă sexuală foarte modestă, odrasle, aparate dentare, ochelari de miopie… Liturghii, împărtăşanii şi tot tacâmul. Şi dumneata îmi vorbeşti de fericire, Lynden!

— E mai bine decât în familiile recompuse[1] ale unor *bobos* sau decât într-un trib poligam care locuieşte la bloc!

— E acelaşi lucru. Oamenii muncesc, copulează, îmbătrânesc, dispar. Douăzeci sau treizeci de mii de zile. Spaţiul dedicat plăcerii este minim, în vreme ce acela hărăzit bolilor, trudei zadarnice, speranţelor înşelate – enorm. Da, bunăstarea e automat indexată în raport cu veniturile, dar fericirea? N-are nici o legătură! Altfel, n-ar exista atâtea persoane depresive în ţările noastre bogate. Închipuiţi-vă ce viaţă de ocnă vor duce aceste preacinstite familii într-o Franţă restaurată. Slujbă, impozite, mondenităţi, hârţogărie administrativă… Başca vlăstarele, cu crizele lor de adolescenţă. Şi întoarcerea asta la religie. Aşa încât prefer să fiu exilat în Libia!

A doua zi, îmi vorbeşte despre teoria celor trei naşteri.

Naştere şi renaştere

Ivit pe lume ca un micuţ animal, omul renaşte ca rotiţă a angrenajului social. Prima naştere este o fatalitate. Cea de-a Doua – o recuperare în care învingătorii nu sunt mereu cei mai puternici. Sunt bine cunoscuţi „piticii uriaşi“ de tip Attila,

Napoleon, Lenin, Stalin, Onassis... A Doua naştere e un joc, muşchii cedează în faţa creierului, bruta – în faţa celui care jonglează cu conceptele. Cuvântul înlocuieşte realul.

Descumpănit, insist pe „realitatea obiectivă“... Aşa că Osmonde citează exemplul unui copil născut cu serioase handicapuri fizice (astenie, malformaţie genitală...). Care i-ar fi fost soarta în epoca de piatră? Răspunsul e limpede – moartea prin selecţie zoologică. Dar în mediul patriarhal? Acest micuţ „tarat“ ar fi rămas prostul satului. Datorită celei de-a Doua naşteri, se află în fruntea unei armate puternice şi e cât pe ce să cucerească întreaga lume. Prima sa naştere e o făptură şubredă şi fără calităţi. A doua este Hitler. Un alt copil: faţa ciupită de vărsat, un braţ beteag, înalt de un metru şi şaizeci şi şase de centimetri. Ca neandertalian, nu ar fi supravieţuit. O familie tradiţională ar fi făcut din el preot (a fost la un pas să devină), cea de-a doua naştere l-a preschimbat în Stalin.

Jocul suprem

În iarmarocul planetar al celei de-a Doua naşteri, omul vinde ceea ce i-a fost oferit de Prima naştere: forţa sau slăbiciunea, frumuseţea sau urâţenia, temperamentul docil sau spiritul dominator. Acest negoţ pune pe tejghea maimuţăreli mondene, podoabe psihice, statute, grade, rivalităţi, ierarhii, sex, putere. Şi mai ales teama de a da greş. Prima naştere ne limitează biologic (zece orgasme zilnice sunt improbabile). Cea de-a Doua – un univers care trăieşte prin cuvinte – nu are limite. Să posezi totul, să poţi prelungi cele câteva ridicole mii de zile ale vieţii, să înghesui în ele trupurile pe care le-ai cucerit, onorurile pe care le-ai câştigat, semnele ascultării celorlalţi.

Asta e logica omului: să se dezvolte, să forţeze productivitatea, să sporească numărul. După chipul lui, omenirea se va dilata în exces, după care va exploda şi va dispărea.

Osmonde în vizită la husari

Când vorbim în faţa acestui om, ne apucă un uşor vertij. Ne studiază „propaganda murală“ fără să reacţioneze şi, în timpul discuţiei, îşi semnalează prezenţa doar prin norul de fum al trabucului... Cel care deschide dezbaterea este Manuel, militantul nostru monarhist[2]. Pătimaş, surd în faţa obiecţiilor, a aflat dintr-o „arhivă de mare încredere“ că von Fersen, contele suedez, avea intenţia să protejeze cuplul regal în timp ce încerca să fugă – aflat în fruntea unei trupe, s-ar fi împotrivit „lepădăturilor revoluţionare“. Îndrăgostită până peste cap, Maria Antoaneta l-a silit să-i lase să plece singuri. Greşeală fatală! Altfel ar fi stat lucrurile dacă... Manuel se înflăcărează, îl mimează pe von Fersen trecându-i prin sabie pe trimişii lui Robespierre.

Osmonde nu reacţionează, dar atitudinea lui – trabucul şi telefonul mobil în buzunarul de la haină – ne dă dintr-odată de înţeles că nenorocirea din 1789 e o poveste veche, foarte veche.

Matthieu (colţul gurii îi e ridicat de un tic) declară că abatele Grégoire a primit bani pentru că a apărat poporul „deicid“.

Jean-Charles mă roagă să citesc un capitol din *Marea Strămutare* – accept, nu

fără o furnicătură de orgoliu. E prima versiune, cea mai dură. Citesc un articol al lui Montandon, „Etnia evreiască în faţa ştiinţei”, unde, în 1938, se pronunţă în favoarea înfiinţării unui „Stat israelit“ care ar evita corcirea evreilor cu alte etnii – crimă ce s-ar cuveni pedepsită prin castrarea bărbaţilor şi „ciuntirea nasului“ la femei. Georges Montandon, membru al Partidului comunist elveţian! Amănuntul ne trezeşte hilaritatea. Îmbărbătat, scandez un citat din *Mein Kampf*: „Un om cu o cultură ştiinţifică rudimentară, dar având un corp sănătos, este mai de folos comunităţii naţionale decât un infirm, oricare i-ar fi însuşirile intelectuale“.

Tăcere stânjenită. Prezenţa lui Osmonde – om cu o constituţie solidă şi păstrând în trăsăturile obosite o frumuseţe trufaşă de patrician – ne stârneşte în minţi un gând supărător: „infirmii“ aceia despre care vorbea Hitler am putea fi chiar noi! Instinctiv, îmi retrag piciorul stâng, cel cu pantof ortopedic.

Scaunele noastre trosnesc şi, cu o tragere de inimă cam exagerată, husarii îmi salută textul care „spune lucrurile verde-n faţă“! Îi cer părerea lui Osmonde.

Scoate un văl de fum şi apoi, vrând parcă să ne vadă mai bine, alungă aburii şi se informează: „Pentru ce anume vă luptaţi? Ce aud aici vă face marginali, ba chiar susceptibili de urmăriri judiciare, cum se zice. Care e acea lume mai bună pentru care vă jertfiţi?“.

Corul nostru disonant îi răspunde: Franţa, viitorul civilizaţiei... O întrebare şi mai tulburătoare: „Şi «Franţa» asta ce înseamnă de fapt?“. Aerul pe care îl inspirăm pare să se rarefieze: „Păi, înseamnă...“. Răspunde în locul nostru: „Înseamnă cele şaizeci de milioane de locuitori ai ei. Iar oamenii ăştia l-ar sfâşia pe cel care ar îndrăzni să le critice apucăturile de rumegătoare, confortul de asiguraţi social, pofta de a polua în timp ce-şi conduc maşinile spre plajele ticsite, de a ţopăi în faţa unui meci de fotbal, de a-şi număra punctele de pensie, de a fi Charlie sau «Allez les Bleus!»[3], de a-şi lăsa câinele să umple trotuarul de murdărie, de a citi ziarul *L'Équipe*, de a-şi trage câte-o gagică din ţările lumii a treia, de a-şi oferi şedinţe de psihanaliză şi de a lectura cărţi care povestesc această viaţă a occidentalului de rând...“.

Niciodată până atunci nu simţiserăm în asemenea hal buluceala de oameni gata să ne sară la beregată ca să-şi apere „cuceririle“. Osmonde îşi apasă arătătorul pe buze: „Pst! Lăsaţi-i să doarmă pe vitejii voştri contemporani. E singurul joc pe care îl mai pot juca. Preţ de câteva mii de zile.“ Se ridică, ne salută şi, cu vocea lui mormăită, ne spune: „Lupta voastră este reflectarea somnului lor. Dându-i în vileag, le trăiţi, în oglindă, coşmarul. Vă întemniţează. Rupeţi gratiile! Lynden o să vă ajute...“.

În clipa aceea, sunt izbit de o evidenţă: rasism şi antirasism, paseism şi revoluţie, spirit laic şi fanatism, cosmopolitism şi populism sunt cele două jumătăţi ale aceleiaşi scene în care se înfruntă actorii, incapabili să părăsească teatrul. Adevărul uman se află însă în afara rampei!

Osmonde şi poporul jucătorilor

Îl reîntâlnesc la el acasă, pe rue de Belzunce. Tocmai citeşte un articol despre Bernard Madoff. Nimeni nu corespunde mai bine imaginii afaceristului evreu pe

care îl detestau husarii decât acest escroc american... „Un arhetip perfect!“, îi spun lui Osmonde. Împătureşte ziarul, după care îmi răspunde: „Ei bine, eu îl admir pe Madoff! Dacă aş fi mai tânăr, i-aş pune la cale evadarea. Cincizeci de ani la zdup! Justiţia americană are un simţ al umorului cam împiedicat. Da, l-aş ajuta să evadeze, l-aş ascunde la mine acasă şi l-aş întreba de ce, atunci când falimentul societăţii sale era deja previzibil, nu s-a ascuns pe o insulă de vis? Ar fi putut să-şi înscenează înecul, iubea la nebunie vapoarele. Toată viaţa lui era o simulare. Sau mai degrabă o scamatorie! Având un tată instalator, îşi începe cariera ca instructor de înot, apoi îşi deschide prima afacere, pornind de la suma de 5.000 de dolari... Iar în timpul prestidigitaţiei finale, jobenul lui înghite şaizeci şi cinci de miliarde. Însă arta lui Madoff îşi atinge punctul de vârf în puşcărie, când pune mâna pe toţi distribuitorii de praf de ciocolată şi se îmbogăţeşte din nou!“.

Osmonde râde, mestecându-şi trabucul. „Un geniu! A priceput sensul celei de-a Doua naşteri: joc, deci exist. O comedie necruţătoare, absurdă, istovitoare, din pricină că ne sileşte să facem credibil personajul pe care l-am născocit şi, într-o bună zi, să murim cu costumul de scenă pe noi. Madoff a interpretat rolul afaceristului care a-nvârtit miliarde, a pierdut şi, ca să demonstreze că nu dă doi bani pe această farsă, a jucat, în puşcărie, propriul rol de compoziţie: stăpânul prafului de ciocolată! Pentru mine, piesa asta face cât tot teatrul modern. Şi flecăreala tuturor gânditorilor noştri – cât o singură discuţie cu acest jucător ontologic!“

Ripostez: jucător au ba, Madoff rămâne exemplarul de soi al unui neam complet ieşit din comun în raporturile cu banii. Da, o predispoziţie congenitală, glasul sângelui. Pe chipul lui Osmonde se aşterne o expresie dezamăgită: e în situaţia unui spectator uluit de un foc de artificii, căruia i se explică alcătuirea rudimentară a explozibilelor.

„Sângele? Sângele specific al evreului Madoff? V-am pomenit de Théodore Godbarsky, cel care i-a inspirat pe *digger*-i. Ei bine, în 1937, la Paris, în timpul Congresului internaţional al populaţiei, se întâlneşte cu un antropolog lituanian, Julius Brutzkus, care se ocupa cu studiul lucrului ce vă interesează: sângele. Godbarsky prezintă o scurtă sinteză: „Alternaşterea ca depăşire a rasei“, iar Brutzkus susţine o alocuţiune, „Grupele sangvine ale populaţiilor evreieşti“. Subiect primejdios: la discuţii iau parte delegaţii celui de-al Treilea Reich. Ca să evite o replică frontală, Brutzkus recunoaşte că indicatorul sangvin e legat de caracterele rasiale. Potrivit analizei sângelui, spune el, „poporul evreu poate fi categorisit în patru tipuri: occidental, euro-asiatic, turco-semit și mediteraneean. Iar asta corespunde diferențierii formei craniilor – un grup de semiți dolicocefali din Europa occidentală s-a amestecat cu mezocefali și, în Europa orientală, cu brahicefali...“. Opinia comună este urmată întocmai: sânge, rasă, craniometrie... În acest punct, Brutzkus dă cărțile pe față: „Istoria prozelitismului explică fenomene paradoxale, anume că evreii din Berlin sunt, potrivit analizei sangvine, niște europeni mai puri decât nemții înșiși“. Evreii sunt mai europeni decât arienii! Nu știu dacă Hitler avea știință de opiniile doctorului Brutzkus... Acesta din urmă, în decursul parantezei liberale din Lituania, este numit

ministru, înainte să părăsească această țară care, în decembrie 1941, se declară „*judenfrei*“ – liberă de evrei. Vilnius, acest Ierusalim al Nordului, e inundat de grupa lor sangvină. În apropierea orașului, în pădurea Ponary, țărâna mustește sânge sub pașii drumețului.

Osmonde ghicește ce gândesc despre asta: o narațiune a victimizării, slujind strategia poporului ales. Vrând parcă să mă destabilizeze, întreabă: „Și ce crezi despre istoria omenirii?“. Bălmăjesc: „Istoria? De la... începuturi?“. Zâmbește: „Da, de la începuturi“. Presimt o capcană: „Păi... Istoricii vorbesc mai ales despre războaie...“.

Încuviințează, aprinzându-și din nou trabucul. „Au dreptate. Omoruri la nesfârșit, masacre din ce în ce mai tehnologizate, infernul cu întreaga lui panoplie de torturi – incendii, sufocări, prigoane în masă.“ Continuă, cu glas de povestitor: „Așadar, pe planeta asta înecată în sânge, descind câțiva marțieni care preferă să citească în loc să tortureze. Ce comportament ar avea? Eu, ca marțian, aș încerca să dezvolt o solidaritate tribală, să nu mă încred în indigeni, acești ucigași înnăscuți, să amenajez un ghetou protector. Marțienii ăștia, după cum ai priceput, seamănă mult cu evreii...“.

Îi dezvălui grabnic fisura din raționament:

— Marțienii dumneavoastră nu sunt niște inocenți, participă la mersul acestei lumi!

— Ia cugetă, Lynden. Un marțian ne examinează logica și începe să joace după legile noastre – legile celei de-a Doua nașteri: putere, rivalitate, avere. Se descurcă mai bine decât noi, pentru că propria lor existență e în joc... Madoff a trăit drama cu care orice marțian se confruntă într-o bună zi. Luptă, se îmbogățește, domină și, dintr-odată, își amintește că e vorba de un joc unde până și învingătorul nu trăiește decât câteva mii de zile. În acel moment, un foarte probabil președinte al Republicii își ucide personajul pe care-l interpretează, acceptând o felație într-un hotel newyorkez. Un altul se resemnează să-și petreacă un secol și jumătate în pușcărie. M-am simțit adesea marțian. Orice om are o genă marțiană. Atât doar că aceia care îndrăznesc s-o mărturisească sunt rari. Majoritatea – fricoșii – se cramponează de rolul lor. Adevăratul marțian se repede în zidul fundăturii și, uneori, în momentul în care sângele din țeasta spartă îi potopește ochii, zărește în lumină fisura creată grație „cerbiciei“ sale. Da, un jucător ontologic.

Îl descos, fără să-mi ascund descumpănirea:

— Breșa asta despre care vorbiți este cumva ceea ce *digger*-ii numeau Alternaștere?

Evocarea *digger*-ilor îi luminează chipul.

— E un prim pas dincolo de cea de-a Doua naștere: un actor părăsește scena, în ciuda mutrelor uluite ale confraților săi, șoaptelor sufleorului, fluierăturilor din public...

Încerc tensiunea unei alegeri vitale pentru mine: să continui să vituperez împreună cu husarii sau să mă alătur gloatei „fricoșilor“? Sau chiar să mă transform în „marțian“ și să mă izbesc cu capul de zidul din fundătură...

— Și dumneavoastră, Gabriel, ați descoperit vreo fisură în zid?

Nu-mi răspunde pe dată, am răgaz să privesc fotografiile agățate prin „bârlogul" său: o femeie goală dormind într-un hamac, o alta scăldându-se noaptea într-o piscină... Și încă una buimăcită de soarele australian. Îmi urmărește privirea.

O femeie care a ieșit din fundătură

— E Ida Ray... Husarii dumitale ar fi supus-o cu siguranță unui test de sânge. Și n-ar fi avut dreptate, pentru că Întâia naștere înseamnă mai mult decât sânge. Trupul, carnea, fierbintea animalitate a dorinței, atracția care nu are nimic de-a face cu teoriile voastre rasiale. Ida avea un corp sublim – un animal fără seamăn, da, o antilopă de soi. O femelă regală! Glezne desenate cu penelul, șolduri late și mătăsoase. O crupă amplă, o talie care părea că mi se frânge între degete. Sâni grei, încinși. Iar chipul... Uită însă vorbele astea, Lynden, pentru că minciuna celei de-a Doua nașteri se impune tocmai prin cuvinte. Noi vorbim despre cea Dintâi – instinctul, trupul, atracția frumoasei antilope. Ida avea ochii acestei făpturi – mari, întunecați, alungiți spre tâmple. Iar atunci când, în timp ce făcea dragoste, pletele îi ascundeau chipul, ochii îi străluceau printre buclele negre, răzbiți de plăcere. Nici un scriitor n-a binevoit să spună că freamătul nărilor unei femei odihnindu-se după orgasm, doar el, face mai mult decât toată proza modernă, din care se revarsă șuvoaie de psihologie nevrotică.

Trupul nostru e mai puțin mincinos decât ideile noastre. Când am cunoscut-o pe Ida, era, fizic, o culme estetică a celei Dintâi nașteri. Iar eu, un idiot care voia să epuizeze lumea și plăcerile ei. Ne-am despărțit și această capodoperă a senzualității numită Ida Ray și-a împlinit și cea de-a Doua naștere: o carieră la baroul din Sidney, căsătorie cu un magnat, prestigiu profesional. Mi-a vorbit despre astea ca o adevărată *digger*: viața sa, această punere în scenă folosită de toți cei care jucaseră în aceeași piesă. Cu ironie, îi sublinia nuanțele: pletele ei care în curând aveau să semene cu coama albă a perucii de avocat, ori urma unui fund năclăit cu cremă de soare lângă piscina vilei lor – un „autograf" lăsat de amanta soțului ei... Precum și expresia buimacă a scumpului ei soț când, la divorț, a aflat că Ida nu avea nici o pretenție.

Am reîntâlnit-o la un an după eșecul *digger*-ilor. Au crezut, până la capăt, în posibilitatea Alternașterii. Am făcut o călătorie în Tasmania, cu gândul să întemeiem acolo o fundație. Bilanțul vieților noastre nu lăsa loc de îndoială. Ori mai degrabă bilanțurile amândurora, inversate: grație a ceea ce îi hărăzise cea Dintâi naștere – puterea, frumusețea, chipul său arătos – Ida pătrunsese victorioasă în cea de-a Doua, iar eu, jucător de ispravă al acestei comedii sociale, am căutat să triumf în cea Dintâi, să posed toate trupurile femeiești din lume. Pusesem capăt, cu vreo zece ani înainte, salbei de amante. Aproape trei mii... Ne-am petrecut noaptea sub acoperișul unei vechi colibe de vânători de balene, ascultând ploaia în frunzișul eucalipților. Nu mai rămăsese mare lucru din trecutul nostru, din setea noastră de a absorbi cât mai multă existență. Iar ceea ce dăinuise mă surprindea prin nesfârșita sa simplitate – frumusețea acestui chip femeiesc îmbătrânit, reflexele focului pe pleoapele sale, mâna ei care, în somn, stătea întinsă spre noapte, vrând parcă să arate o cale... Nu-mi trebuia

nimic altceva.

În pielea dublului meu

Înțelege oare cât de tare îmi doresc această multiplicitate dementă, aceste trei mii de femei pe care aproape că le evocă pe un ton de scuză?

Da, înțelege, fiindcă, dintr-odată cuprins de veselie, îmi propune să încerc „mașina de produs bucurie" – metapraxia, care folosește, îmi zice el, progresele realității augmentate… Văzându-mă intimidat, declară: „Mister Colt, grație revolverului său, i-a făcut egali pe pricăjiți și pe matahale. Tot așa, metapraxia le-a retezat tupeul celor privilegiați de soartă…".

Într-un spațiu vecin cu încăperea de la subsol, dau peste mai multe aparate de simulare vizuală. Mă întind într-un șezlong, având pe cap o cască cu numeroși receptori…

Imersiunea e precedată de niște prime imagini mentale, care apoi se preschimbă în ceea simt cu adevărat. O revărsare de plete blonde pe umerii unei tinere, surâsul ei abia schițat. Vederea trupului ei dezbrăcându-se nu mă surprinde. Singura uimire e legătura care se stabilește între noi – fiecare gest al său răspunde unei dorințe pe care nici măcar nu am timp s-o definesc. Privirea mea îi mângâie pielea delicat bronzată, buzele mele se împărtășesc de la distanță cu liniile zvelte ale gâtului și sânilor ei mici. Își întredeschide pudic coapsele, se întinde spre mine cu întregul său trup, care și-a păstrat o subțirime adolescentină. Gura ei, într-un murmur gâfâit, îmi silabisește prenumele – Vivien – care sună precum „Viens!"[4]. Și-atunci pătrund în cameră mai mulți bărbați. Sunt niște „ditamai negrii", aceasta e formularea din mintea mea, și nu pricep de ce trebuie să le recunosc inexplicabila întâietate. Sunt cinci cu toții și se reped pe trupul tinerei. Simultan, schimbă impresii porcoase legate de victimă. Ea lansează spre mine o scurtă chemare în ajutor, dar silueta i se pierde sub noianul de grăsime și de mușchi, apoi iese la suprafață – cu buzele deformate de un mădular care o sufocă. Totul se petrece sub acest anunţ lipit pe zid: „Fraternizăm cu voi, dragi negri, vă dorim să ajungeţi curând la Paris şi să vă lăsaţi în voia acelui joc al caznelor pe care îl stăpâniţi atât de bine", Roger Vailland. La această scenă asistă mai multe persoane, mai degrabă binevoitoare. Sunt membrii celui dintâi colectiv de redacţie de la *Libération*, fetele acelea slăbănoage şi urâte, tinerii aceia efeminaţi şi jegoşi. În planul din spate se strecoară un bătrân, cu un rânjet răzbunător. Soros! Cruzimea violului mă paralizează, dar remarc faptul că fetei îi plac din ce în ce mai mult aceste penetrări! Cu o tresărire de demnitate, mă ridic, mâinile mele întâlnesc răceala unei bucăți de metal. E o pușcă de asalt, îi măsor cu încântare eficacitatea masivă… Prima rafală nimerește în grămadă – concentrarea aceea de trupuri întunecate explodează și-și împrăștie măruntaiele pe pământ. Spectatorii sunt cuprinși de groază, aud niște îndemnuri la nonviolență… Doar bătrânul izbutește să scape, coborând în fugă scara care se răsucește ca un tirbușon, sporindu-și treptele la nesfârșit…

Osmonde mă ajută să-mi scot casca, să părăsesc încăperea… Simt în mine vidul creat de ceea ce tocmai am trăit : dragostea, violul, bucuria extatică a unei

revolte și slăbiciunea aceasta de care cred că sunt molipsit pe viață. Mă îmbărbătează: „Tot ce-ai visat nu e nimic altceva decât scurtcircuitul mental care nu-ți dă pace: o dulcinee bălaie, «invadatorii», niște «*colabobos*» și, de bună seamă, diavolul întruchipat de Soros... S-ar fi cuvenit ca, măcar de data asta, să uiți de toate prostiile astea și să faci dragoste cu o vedetă de cinema...“.

Vorbele lui mă aduc în pragul plânsului. Îi zic că n-am nevoie de aparatura lui – site-urile porno îmi vor fi de ajuns. Acest refuz e tot ce mi-a rămas ca să nu mă disprețuiesc din cale-afară.

...Privind înapoi, îmi dau seama că latura delirantă a visului meu metapractic nu conținea nimic ireal. Astfel de întâmplări avuseseră loc la Köln, la Stockholm, la Telford – sute de femei violate, tăcerea mass-media, poliția refuzând să înregistreze plângerile.

Și, fără doar și poate, un tânăr care asista la siluirea preaiubitei sale logodnice, neputincios în fața gloatei de masculi dezlănțuiți... Osmonde avea dreptate, metapraxia nu creează o nouă realitate, ci dezvăluie esența lumii care ne înconjoară.

1. Cuplu care are în întreţinere cel puţin un copil rezultat dintr-o căsătorie anterioară a unuia dintre parteneri.
2. În original, „camelot du Roy“ – membru al grupării de extremă dreapta cu acelaşi nume. Iniţial distribuitori ai ziarului *L'Action française*, aceşti „camelots“ au devenit, până în anii ’30 ai veacului trecut, militanţi activi ai mişcării regaliste şi naţionaliste franceze.
3. Slogan scandat de suporterii echipelor naţionale franceze în timpul întâlnirilor sportive, care face trimitere la culoarea tricourilor albastre (*bleus*) purtate de acestea în meciurile desfăşurate pe teren propriu.
4. Joc de cuvinte bazat pe sensurile diferite ale verbului *venir* – „a veni“, dar și „a juisa“ (fr.).

Însemnarea finală lăsată de Lynden nu conține decât o singură frază: „Azi, Johanna e pentru prima oară de față la o întâlnire a noastră. Prezența ei nu înseamnă o simplă venire, ci, într-un fel, Venirea în lume“.

Nici un alt comentariu – așadar risc să nu aflu nicicând ce s-a petrecut între această „Venire în lume“ și sinuciderea lui Vivien.

A doua zi, unul dintre „husari“, Matthieu, trece să ia cărțile. E tânărul chinuit de un tic care îi face obrazul stâng să se zbată. Are o constituţie plăpândă – îi propun să-l ajut să coboare cutiile și începem un du-te-vino până la mașina pe care și-a parcat-o în spate la l’Église de la Sainte-Trinité.

După ce am isprăvit treaba, îmi spune că ar vrea să arunce o privire în „bârlogul“ lor. Urcăm din nou în apartamentul unde fiecare dintre ei și-a lăsat o parte de tinerețe. Se așază la masa rotundă, în locul care-i era rezervat, șovăie, apoi îmi mărturisește: „Când a venit ea, i-am cedat scaunul…“.

Întorc capul: „Ea? Vrei să spui…“. Ridică din umeri: „Pentru noi, nu exista decât o singură «ea». Johanna…“.

Se-apucă să depene, cu obrazul muncit de spasmele ticului, și îmi dau seama câtă nevoie de conversație avea această gașcă de prieteni. Recluziunea lor făcuse din Johanna o mesageră a lumii de-afară, un martor care le îngăduia să nu predice în deșert. „Ne-a înflăcărat adunările, iar pentru Lynden însemna, în mod limpede, începutul unei alte vieți!“

O tânără blondă (Matthieu îmi arată o poză: „husarii“ având-o în mijloc pe Johanna) – un trup subțiratic, straie negre, un chip descărnat care ar putea fi al unei călugărițe, al unui manechin anorexic, al unei Jeanne d’Arc de cinema, al unei toxicomane, al unei muze a suprarealiștilor. O consideră, cu toții, sora lor. Iar pentru Lynden este idealul de frumusețe, feminitatea însăși, întruchiparea exactă a viselor sale erotice. Îi devenise oare amantă? Matthieu evită această ipoteză care îi stârnește tremurul

obrazului.

Prezența Johannei le inspiră speranță în cauza lor, încep din nou să creadă că „moștenitorul își va recăpăta succesiunea și va urca pe tron“, că oligarhia mondialistă e pe cale să se prăbușească şi că invazia migraționistă va putea fi stăvilită de un regiment de parașutiști care nu-și va precupeți rafalele de mitralieră…

Conversațiile lor devin viril bătăioase și Johanna râde auzindu-i cum silabisesc nu „voter“ ci „veauter“[1] (fiindcă francezii sunt niște „veaux“), nu „médias“, ci „merdias“[2]. Ochii prind să-i strălucească atunci când „husarii“ propun să arunce cu grenade în orice autovehicul din care se aude muzică rap. Johanna este oglinda în care se văd cutezători, victorioși.

Răsfrânte astfel, convingerile lor devin de nezdruncinat. Jean-Charles scrie un *Ghid comentat al rasismului*, unde poate fi întâlnită opinia unui oarecare Alfred Thooris: „Un francez care zice că «nu există rase» e un individ nedemn de strămoșii lui. Asta e totuna cu a spune: «Suntem niște câini vagabonzi». Un popor supraviețuiește conservându-și rasa“. Până și Alexis Valikoff, un tip mai degrabă timid, își descoperă virtuți de tribun. Având o îndepărtată origine rusă, îi denunță pe „păpușarii evrei ai revoluției din 1917“. Da, catastrofa rusească a fost urzită de Israel Gelfand, care îi finanța pe bolșevici!

Totuși, Lynden o impresionează cel mai mult pe tânără. La fiecare întâlnire, citește unul sau două capitole din *Marea Strămutare.* Adesea, seara, când husarii părăsesc apartamentul de pe rue Blanche, Johanna rămâne cu Vivien… Nici o considerație necuviincioasă nu le întinează relația. Pasionaria[3] lor nu este o ființă în carne și oase, ci o idee, o icoană, o sonoritate verbală, înflăcărată și intransigentă.

Într-o seară, inițiază un proiect: să înregistreze dezbaterile. Un mic aparat de filmat, intimidant la început, se dovedește teribil de incitant. Au impresia că se adresează unei mulțimi de adepți, unor viitori convertiți care le sorb în extaz vorbele iconoclaste!

„Era prea frumos ca să fie adevărat…“

Matthieu oftează, gata să-și reia discursul, dar tremurăturile gurii sunt atât de puternice, încât își lipește mâna de obraz, de parcă l-ar fi durut dinții. Mă străduiesc să evit compătimirea – un tânăr mărunţel îmbrăcat la costum reiat cu vestă, pantalonii îi

cam fâlfâie pe picior, haina pare să aibă umerii umpluți cu aer…

Izbutește să-și domolească discursul: „După ce Johanna a dispărut, am făcut totul să dăm de ea. Vivien l-a contactat până și pe Enzo, un tip care fusese exclus din grup din pricina unor neînțelegeri politice: corsicanul ăsta ticălos îl admira pe Paoli și submina, așadar, ideea unui Regat al Franței, unic și indivizibil. Lucra pentru mai multe ziare online și cunoștea o groază de lume la Paris. El ne-a vândut pontul…“.

Preasfânta lor Johanna pregătea un documentar (probabil pentru Arte) privind activitățile un mic grup neonazist. Dezbaterile înregistrate erau grăitoare, ca și afișele de pe pereți. Ea nu li se mai alătura, pentru că ansamblul imaginilor filmate era suprabundent – nu mai rămăsese decât să ajusteze luminile anxiogene și timbrul vocii din off, lugubră și amenințătoare…

Năuciți, husarii dau alarma și constată că nu au cale de scăpare: ei înșiși autorizaseră înregistrarea integrală! Izbucnește scandalul, e găsit degrabă țapul ispășitor – Vivien, prietenul intim al „cutrei“, denumirea li se pare stridentă la început, apoi se impune ca poreclă oficială. Fiecare dintre ei se așteaptă să fie chemat la poliție și, trădat de ceilalți, să fie judecat și condamnat.

„Nimeni n-ar fi crezut că Vivien s-ar putea sinucide, mărturisește Matthieu, cu voce scăzută. Totuși, era singurul mod în care putea fi dărâmat proiectul filmului…“

Ascund „dovezile incriminatoare“ (manifeste, dosare, cărți), apoi, odată închisă ancheta, creează acest muzeu dedicat tovarășului lor… Cât despre film, sinuciderea tempereaza interesul posturilor de televiziune – pericolul „populist“ se vinde bine, dar nu și cu un sicriu pe fundal…

Îmi spun că, poate, acest „film de investigație“ era pur și simplu prost: obez ideologic, șchiop din punct de vedere tehnic. Îi lipsea latura de „cameră ascunsă“ – tovarășii lui Vivien se știau filmați și chiar o ajutau pe Johanna să regleze sunetul și cadrajul. Da, o ucenică într-ale cinematografiei și niște actori debutanți care-și jucau prea apăsat rolul de scelerați.

„Moartea lui ne-a salvat!“, a conchis Matthieu, cu un strop de patos dramatic.

Poartă niște încălțări strâmte de lac, vechi, dar elegante, care se sprijină de podea precum acelea ale unui manechin în vitrină –

țepene și prea paralele una cu cealaltă. Ne despărţim în faţa maşinii lui, un Renault break. Pleacă şi – coincidenţă amuzantă – e depăşit de altă maşină care-i ia faţa. În spatele geamurilor deschise, pot fi văzuţi câţiva tineri, bărbaţi şi femei, şi se aude muzica dată la maximum – rap arăbesc! O mână de femeie zvârle un chiştoc – un braţ gol, strălucirea unui chip frumos cu ochi mari şi negri. Da, „invadatorii“ indicaţi de prietenii lui Vivien… Maşina urcă strada trecând pe roşu – probabil se grăbeau la o petrecere, îmi spun, o serbare a vieţii la care Matthieu nu va fi nicicând în stare să ia parte.

1. *Voter* – „a vota“, în franceză. Cel de-al doilea cuvânt, *veauter*, o invenție lingvistică, se pronunță identic, dar are în compoziție substantivul *veau* cu pluralul *veaux* (vezi supra), care înseamnă „vițel“ dar și „prostovan“.
2. Prin insinuarea „r“-ului în *média* (mass-media), se face trimitere la *merde*, „rahat“ în franceză.
3. „La Pasionaria“ este supranumele cunoscutei revoluționare comuniste spaniole Dolores Ibárruri. În franceză, „pasionaria“, ca substantiv comun, denumește o femeie care slujește activ o cauză.

V

Metapraxie

Gaia va sosi la Paris în 26 decembrie ca să rezolve ultimele formalităţi cu proprietara apartamentului. Va trebui să-i povestesc, în modul cel mai puţin dureros cu putinţă, viaţa lui Vivien, dragostea oarbă pe care a nutrit-o pentru Johanna şi sfârşitul care, în ciuda unui iz de melodramă, nu a fost lipsit de măreţie.

În ajunul întâlnirii, hotărârea mea e luată: voi vorbi despre Osmonde, despre încercările lui de a-i explica lui Vivien prin ce era greşită viziunea „husarilor“. Astfel, drama va părea mai puţin atroce: tânărul a murit în plină evoluţie izbăvitoare, împlinind un frumos gest de sacrificiu. Nu ştiu dacă Gaia e credincioasă, dar străvechiul şi bunul fond creştinesc se potriveşte probabil cu această versiune lămuritoare.

La telefon, ca să nu pară că o invit la mine, îi propun să „locuiască la Osmonde“. Mă gândesc la posibilitățile financiare reduse pe care le-ar putea avea o traducătoare literară.

Seara, ne întâlnim așadar în acel duplex la subsol care îmi aparține la fel de puțin pe cât îi aparține și Gaiei și care îmi amintește din nou de cotloanele unde se stabileau *digger*-ii, locuri părăsite, șubrede, dar avându-și rădăcinile într-un vis comun.

În timpul cinei, Gaia pare dedublată – o femeie foarte calmă („o femeie fără psihologie“) și care se vede silită să îndeplinească un rol străin în raport cu cea care e în realitate. Îi ghicesc teama: că va descoperi cauza sinuciderii și, poate, o scrisoare lăsată de fiul ei – acel gen de mesaj care nu acuză pe nimeni, dar care aruncă o vinovăție fără cale de iertare asupra apropiaților.

Ca să nu lase senzația că se eschivează, reia niște mărturisiri pe care le-am mai auzit deja.

…Tinerețea ei, în Țările de Jos, în anii ’80, studenta care se străduiește să răspundă consemnelor epocii – amestecul culturilor, metisajul… Se înscrie într-o asociație de ajutorare a imigranților, adăpostește un somalez, năzuiește să se stabilească

împreună cu el la Mogadishu. Fiindcă individul nu se grăbește să se întoarcă în țară, se zbate să-i facă rost de acte și să-l includă în cercul ei de prieteni. La capătul unei discuții încordate, părinții Gaiei, care locuiesc la Liège, acceptă proiectul ei de căsătorie… Întorcându-se de la această întrunire de familie, dă peste aproape-logodnicul ei trăgându-și-o cu o tovarășă. Sprinteneala de vodevil a scenei o scuteşte de prea mari suferinţe. Înşiră legături după legături, „experienţe“, nerăbdătoare să întoarcă pagina. Fuga ei după dragoste se domoleşte curând în faţa unui nou avatar: exaltarea maternităţii, miracolul perpetuării vieţii. Această tânără soţie gravidă s-ar fi recunoscut cu greu în cea care, cu un an înainte, nu credea decât în iubirile interetnice. Soţul ei, Eddy, e un flamand liniştit şi chel, neinflamabil în contact cu lava metafizică a spiritului, un adevărat înţelept, în somnolenţa lui: acest funcţionar european e în stare să lase pe măsuţa joasă din salonul lor cărţi precum *33 de Lecţii de fericire* sau *Cei mai potriviţi peşti pentru iazul ecologic din grădina dumneavoastră*. Un bărbat fin şi blând, cu o strângere de mână având moliciunea vatei de zahăr. Viaţa cotidiană a Gaiei capătă aceeaşi consistenţă flască – o pavăză ideală pentru bebeluşul ei roz şi dolofan, întâiul scop al existenţei ei. Îşi pune accesele de luciditate (nişte „flash-uri“, cum le zice ea) pe seama depresiei postnatale: un muritor în plus pe o planetă suprapopulată, o fiinţă care va suferi, se va lupta, va căuta să se facă iubită, va plânge, va îmbătrâni, va muri. Maternitatea, această preafericită propagare a morţii… Nu! Fiul ei este o pură revărsare de dragoste, un sens absolut!

Se scurg trei ani, pleacă în India, în contul unui ONG, şi lasă acest „sens absolut“, care pedalează de-acum pe bicicletă, în grija lui Eddy – un bărbat ideal care încurajează aceste misiuni umanitare (Gaia nu ştie nici azi de ce). Mai multe alte călătorii o tămăduiesc de cultul naiv al maternităţii. Iar dacă i se întâmplă să se considere o mamă denaturată, îşi revine grabnic. Vivien va fi fericit că a avut drept mamă nu o cloşcă, ci o militantă care a ştiut să se despartă de confortul burghez al „mediului său de origine“.

Lupta o împinge către jurnalism şi către subiectele tipice reportajelor „free-lance“: distrugerea pădurii amazoniene, sclavia din industria textilă a Bangladeshului… Se bucură atunci când Kosovo îşi capătă independenţa, îi ridică în slăvi pe americanii

care sunt pe cale să-i nimicească pe talibani...

Fiul ei are paisprezece ani atunci când descoperă că tatăl său e homosexual. Gaia îşi aduce aminte de acea zi de martie – tocmai îşi cizelează articolul despre căderea „regimului sângeros al lui Saddam“, când uşa se deschide şi Vivien, cu o voce care dintr-odată pare să-şi fi isprăvit metamorfoza, îi cere: „Mamă, aş vrea să-ţi vorbesc, numaidecât...“. Discuţia decurge prost – Gaia ia în derâdere bănuielile fiului ei, îi spune că e un puşti mitoman... Vivien pleacă, fără o vorbă. Această despărţire tăcută o tulbură, îi telefonează lui Eddy, care, cu o blândeţe stânjenită, îşi mărturiseşte aplecarea spre bărbaţi. Seara sunt sunaţi de la spitalul unde a fost internat Vivien după accidentul de motocicletă. Gaia plânge îndelung aflând că va rămâne şchiop. „Sensul absolut, îşi aminteşte ea, miracolul maternităţii.“ De luni întregi e bântuită de un gând: nu, nu doar mâna lui Eddy (acum trăieşte cu prietenul lui) aminteşte de vata de zahăr, nu, ci viaţa, „modernitatea“ lor, are această textură – bleagă, instabilă şi deprimantă – până la greaţă. Încearcă să se împace cu Vivien, foloseşte tot soiul de proptele: cărţi, proiecte de călătorie... El refuză fără agresivitate, iar această eschivă o paralizează. Bebeluşul ei rozaliu a devenit acest tânăr care se îndepărtează an de an, cufundându-se în ideile lui duşmănoase. „Flash-ul lucidităţii“ o linişteşte: „E major şi vaccinat, cum se zice, trebuie lăsat liber, pentru că libertatea lui e şi a mea!“.

Spre vârsta de patruzeci şi cinci de ani, o ia de la capăt cu umanitarismul – „ca să scape de vata de zahăr europeană“, le explică ea prietenilor. De fapt, ca să-şi recapete tinereţea şi amintirea amantului somalez. Participă la pregătirea unei flotile cu destinaţia Gaza, apoi se angajează într-o reţea de ajutorare a migranţilor. Acolo îl întâlneşte pe Max, originar din Kinshasa, şef al unui ONG, Marea fără bariere. Talentele relaţionale ale acestui bărbat fac finanţările să curgă – în ciuda concurenţei feroce dintre miile de asociaţii care-şi împart belşugul migraţiei.

Strângere de fonduri, negocieri cu poliţia, contacte cu cei care înlesneau trecerea clandestină a frontierelor... Membrii echipei lor călătoresc mult. Paris, Calais, Catania, Libia... Relaţia ei cu Max se desfăşoară în acest decor lipsit de astâmpăr, cu mediatizate isprăvi de răsunet, cu manevre la limita legii. Îl

iubeşte? El o iubeşte oare? Gaia alungă aceste întrebări mic-burgheze, încântată că are în preajmă un bărbat, mai tânăr decât ea, care nu se simte dezgustat de o „femeie durdulie". O posedă mereu cu vigoare, îi lasă vânătăi pe pielea sânilor, o sileşte să-i facă felaţii apucând-o de ceafă... Ea se gândeşte că, la douăzeci de ani, tânjea după o astfel de viaţă – libertate, luptă, sex brutal, fără prejudecăţi etice sau etnice. În timpul unui „flash de luciditate", recunoaşte că Max e urât şi burtos, că, prin prisma corectitudinii politice, îi e interzis să-l judece din punct de vedere fizic şi că violenţa lui reprezintă o formă de răzbunare „postcolonială". Gândurile ei îşi iau avânt, formulând adevăruri şi mai stânjenitoare. Membrii asociaţiei Marea fără bariere descoperă în generosul ghiveci umanitar un mod de a-şi condimenta cotidianul, atât social, cât şi sexual. Ideile lor sunt un sirop pseudocreştin care îi face să-i prefere pe imigranţii tineri şi robuşti amărăştenilor autohtoni, bătrâni şi năruiţi. „Apoi, mergând în ţările sărace, pretindeam că exportăm un mod de viaţă pe care îl pierduserăm de mult. În faţa femeilor din India, făceam elogiul cuplului occidental. Fără să mă gândesc la dezastrul propriului meu cuplu... Ca să ne recăpătăm încrederea în valorile noastre umanitare şubrede, le propovăduiam altora."

Vrea să-i vorbească despre asta lui Max – în speranţa că acest „flash" le va înzdrăveni relaţia, devenită exclusiv „genitală". Se întâlnesc la Bruxelles: Max tocmai a obţinut „o căruţă de dolari" – o finanţare provenită, potrivit spuselor lui, de la una dintre „structurile lui Soros". O duzină de militanţi se strâng într-un apartament cu trei camere, jumătate-birouri, jumătate-adăpost, care le devine cartier general. Cina stropită din belşug cu alcool ţine până târziu în noapte, cei care pleacă discută pe palier şi apoi în stradă. Cei care rămân continuă să destupe sticle: Max a promis că va cumpăra o dronă menită să repereze ambarcaţiunile imigranţilor care trebuie salvaţi. Până la urmă, năuciţi de băutură, toţi îşi amenajează un loc de dormit... Gaia are impresia că n-a băut în viaţa ei atât de mult – somnul îi e surd, străbătut de nişte ecouri palide, triste. În întuneric, contururile zidurilor se lasă presimţite, apoi se topesc. Rămâne povara beţiei care îi umflă tâmplele, apoi şoaptele acelea grăbite şi mângâierile blânde care, fără s-o trezească, îi amintesc că n-a

mai simţit atâta tandreţe de ani buni… Un gând, evadat din toropeală, îl identifică pe cel care o ţine în braţe. E Kofi, un beninez mărunt şi subţire, care lucrează în „celula lor logistică“. Îi surprinsese adesea privirile frământând sânii acelei „femei albe și trupeșe“, așa cum, mai mult ca oricând, se simțea în clipele respective… Acum, abia de-și simte propriul trup tresărind sub nerăbdarea mângâierilor. Brusc, o cuprinde panica – teama de a-l vedea apărând pe Max! Ca într-un coșmar în care spaima prinde imediat chip – o umbră se apleacă deasupra patului. Nici o vorbă de ocară, numai hohote de râs înfundate. O mână o apucă de ceafă, îi împinge capul către partea de jos a unui pântec, spre un mădular care îi este vârât în gură. Se aude șuierul unui râset: „Trebuie să te-nvăț tot, Kofi… Uite așa le-o tragi scroafelor ăstora albe…“. Îi fuge somnul, lăsând-o doar cu dorința să scuipe sperma în devălmăşia așternutului – și să dispară… După un minut sau după un ceas se trântește un oblon, crede ea, și chirăielile lui Max sunt înfruntate de o voce calmă, aspră. Încă o bușitură, dar, de data asta, însoțită de cioburi și de zgomotul unei plecări îngrozite.

Năucită, se-mbracă, își aranjează părul, găsește o sticlă cu apă, bea și i se pune un nod în gât, într-atât de neașteptată i se pare răcoarea lichidului. Cu un zumzet în țeastă, se îndreaptă spre încăperea alăturată, salonul cartierului general. Lângă fereastră e așezat un necunoscut – având lumina în față, discerne doar palton voluminos, cu croială demodată…

— Vivien!

Recunoștința nu-i izbucnește din priviri, ci din străfundul sufletului, străbătând toate rămășițele sale vitale. E fiul ei, pe care nu l-a mai văzut de mulți ani și a cărui voce, la telefon, pălea mereu în fața unor probleme mai urgente: un stoc de haine ce trebuia expediat într-o tabără de imigranți, stabilirea unui interviu cu un ziarist… Telefoanele de la Vivien o găseau pe un vapor pus pe jaf în Mediterana, sau după o partidă de sex, când Max, lungit lângă ea, îi malaxa mecanic sânii. Își lua telefonul mobil, răspundea, născocea nu știu ce obligație și, ca să evite mustrările de conștiință, își spunea că fiu-său devenise iremediabil reacționar și că nu mai aveau nimic să-și spună.

— A murit Ingrid… Funeraliile au avut loc alăltăieri.

Vocea lui Vivien are un calm cu greu stăpânit.

Îi trebuie câteva secunde ca să priceapă că e vorba despre mama ei, Ingrid, bunica lui Vivien. O trezire, aproape prea limpede de-acum, redesenează trecutul: maică-sii nu-i era pe plac activismul ei umanitar, ajunseseră să nu se mai vadă, iar rarele vești proveneau din conversațiile telefonice cu Vivien.

— Ți-a lăsat pachetul ăsta. Cum, însă, nu izbuteam să dau de tine…

O cutie, legată cu o panglică spălăcită. O pune pe masa pe care rămăseseră resturile de la cină și cioburile unei vaze.

— Și unde-i… restul lumii? îl întreabă, eliberată de coșmarul ei insuportabil de veridic.

— A plecat. Mă rog, dacă te referi la cei doi africani…

Brusc dezmeticită, înțelege că fiul ei asistase probabil la scena dinainte…

— Stai… au plecat… fără să zică nimic?

— Ba da. M-au înjurat.

— Și?

— Și-atunci am tras un glonț în fotografia asta. Și încă unul în vază. E pistolul bunicului. Când s-a prăpădit, mi l-a dat Ingrid.

— Ești nebun! Puteai să-i… ucizi!

— Exact. Au înțeles asta și-au plecat… Îmi pare rău că te-am trezit, mamă. La revedere.

Primul glonț a nimerit într-o poză înfăţişând o înlănțuire de chipuri încântate și tâmpe – niște nemți care agitau pancarte de bun venit pentru imigranți.

Știu că povestea Gaiei este o condamnare, intenționată, la moarte a celei care a fost. De unde și dorința de-a exagera. Relația ei cu Max, această legătură „genitală“ înfăţișată ca o degradare consimțită, nu constituia decât o portiță de scăpare pentru o femeie complexată de propria corpolență. Max avea și el avantaje – atât de pe urma relației lor, cât și de pe-a umanitarismului. Ar fi putut să pună la cale un trafic de mașini furate cu destinația Africa sau să deschidă o linie aeriană deservită de avioane perimate. Imigranții, însă, aduceau câștiguri mai mari. Preț de câțiva ani… La şase luni după această dimineață cu focuri de armă, a fost arestat, acuzat de legături cu călăuzele de imigranți clandestini și de îmbogățire prin

trambalarea unor colete umane.

Îmi vine să-i spun Gaiei că împrejurările te-mping la furat și că, azi, împrejurările sunt reprezentate de șușaneaua antirasistă care-i tulbură pe oamenii inocenți. Așa s-a-ntâmplat, de bună seamă, cu Max. Însă cei trei „M“ ai colonialismului (misionari, marchitani, militari) sunt, în ziua de azi, inversați. Se bombardează o țară, deschizându-se drumul mărfurilor, iar noii misionari – umanitarii – ascund sângele sub sacii lor de orez și sub clipocitul navetelor maritime…

Când mă pregăteam să-i vorbesc, mi-o ia înainte:

— Era o viață construită cu ceea ce ne punea la îndemână societatea. Fiecare cu jocul lui Meccano[1]: discursuri, păcăleli intelectuale, poziții și libovuri ideologice… Aș fi putut să-mi joc încă rolul din această comedie a minciunilor.

Tace, apoi mă întreabă cu o voce care se dorește detașată:

— De ce n-a citit oare Vivien *Alternașterea* lui Osmonde?

Întrebarea mă ia pe nepregătite – va trebui, de-acum, fără nici o precauție oratorică, să vorbesc despre sinuciderea fiului ei.

— Osmonde i-a dat un exemplar… Chiar în acel moment, Johanna s-a alăturat grupului lor de prieteni.

Îi povestesc tot. Patima deșănțată a lui Vivien pentru această tânără, descoperirea mișmașului televizual… Amenințarea care apasă pe capul „husarilor“. Și sinuciderea.

Un oftat îi face spusele aproape melodioase:

— Biata fată… Avea și ea de construit un Meccano…

Și, dintr-odată, izbită parcă de o viziune oraculară, exclamă:

— De fapt, ea este cea care n-a avut norocul să citească *Alternaștere.* Cartea asta ar fi putut s-o salveze!

1. Joc de construit, întru câtva asemănător cu Lego, ale cărui elemente de bază sunt complet metalice.

Zilele următoare par să se scurgă după un sfârșit de viață. Gaia spunea că nu mai are de îndeplinit nici un rol în comedia celei de-a Doua nașteri personale. Da, putea „părăsi această lume fără să fie nevoie să moară“. De-acum, acesta e modul în care trăim.

Dimineața, sub oblonul metalic, la parterul vechii tipografii, descopăr urme de promoroacă. Din primăvară până-n toamnă, Osmonde lăsa oblonul ridicat câteva degete – ca să alunge mirosul havanelor, „din respect pentru doamne“, zicea el. Era o toamnă caldă și, când a plecat spre Caucaz, a uitat să lase cortina de tablă. Povestea că, uneori, o pisică își strecura capul prin deschizătură, îl privea pe bărbatul acela masiv, cu trabuc, dindărătul computerului și pleca. „Apoi, a încetat să mai vină. A murit, fără îndoială. Unde sunt clipele acelea când ne priveam în tăcere?“

E o zi cenușie, străbătută din când în când de o pală de zăpadă fleșcăită. Luăm masa la Cheval noir şi apoi, întorcându-ne în bârlogul lui Osmonde, Gaia îşi corectează traducerea, în vreme ce eu fac aceste însemnări în care, pentru întâia dată, desluşesc atât de repede un destin – o femeie în pragul morţii care renaşte acum într-o fragilă post-moarte.

Îmi indică site-urile unde îşi publica articolele.

— Îmi veţi vedea strălucita evoluţie intelectuală, spune ea zâmbind.

Primele sale texte, cele mai vechi, calchiază gândirea dominantă – săraca lume a treia, americanii glorioşi doborând dictatori, Putin egal Stalin egal Hitler… Naivitatea ei mă irită, dar cercetând o fotografie care o înfăţişează în cursul unuia dintre aceste conflicte vândute sub numele de „revoluţii de culoare“, îmi spun că, oricum, nu avea mutra potrivită pentru această slujbă. Frumuseţea sculpturală a trupului era greu de dosit sub un kaki de operetă, printre alte jurnaliste, slăbănoage, masculinizate şi a

căror voce, dogită de tabagism şi de obligaţia de-a acoperi zgomotul elicopterelor, avea pretenţia că ne comunică adevărul despre lume.

Continui să citesc, sau mai degrabă să parcurg aceste reportaje – aşa încât „evoluţia ei intelectuală“ mi se pare foarte rapidă. În unul dintre articole – în locul unui elogiu previzibil al războiului din Irak – apare o cifră: jumătate de milion de copii masacraţi!

Textele ei încep să se izbească de refuzuri, numele îi apare rar prin ziare, migrând către site-uri „alternative“. La bombardarea obiectivelor civile din Libia, scrie ea, au fost folosite obuze cu uraniu, iar miile de copii ucişi aveau mai puţin de zece ani. Un fost analist al CIA recunoaşte că jihadiştii fuseseră antrenaţi şi înarmaţi de SUA şi că Muammar Gaddafi a fost atacat pentru că nu mai voia să-şi vândă petrolul pe dolari. Şi că zeci de miliarde au fost furate de „cruciaţi“ de la Banca centrală libiană…

Mi-e teamă ca întoarcerea spre trecut să n-o stânjenească prea tare. Îl ia însă în piept fără prea mari frământări: o viaţă încheiată, dincolo de care va fi nevoită să trăiască.

— De câte ori îl întâlneam, Vivien tuna şi fulgera împotriva presei (din care făceam parte), numindu-i pe ziarişti „câini de pază ai sistemului“. Încă mai credea în sinceritatea convingerilor. Realitatea e complet neghioabă: un tânăr care-şi alege această meserie trebuie să-şi remodeleze creierul după gândirea autorizată. Iar mai târziu are o familie de hrănit, o amantă, o reşedinţă secundară de plătit… E, prin urmare, obligat să mintă ca să-şi păstreze timpul de antenă sau rubrica…

Ezit să evoc direct destinul fiului ei:

— Prietenii lui Vivien îşi închipuau că americanii pun la cale comploturile cele mai încâlcite cu ajutorul unui redutabil „deep state“. Pentru Osmonde, lucrurile erau mai simple: o ţară care a creat un monstru – tentacularul său complex militaro-industrial, opt sute de baze în întreaga lume, şaptesprezece servicii de informaţii şi tot aşa. Milioane de oameni a căror bunăstare (da, familie, amantă, fermă, golf, iaht…) depinde de acest Moloh care trebuie hrănit cu războaie şi răsturnări de regim… Cereţi-i unui general să evite un conflict – e ca şi cum ni s-ar propune să postim timp de un an.

Când își aude fiul pomenit, nu pare tulburată, continuă cu ceea ce ştie despre Osmonde.

— Le-a dezvăluit un alt fel de a gândi. Separăm evenimentele, deşi s-ar cuveni să relaţionăm totul. Pomeneşte felaţia obţinută de Clinton în Biroul oval din partea unei stagiare. Iată un bărbat care porneşte război după război şi care, chiar în momentul când semenii îi sunt ucişi de bombe, grohăie de plăcere, cu mâinile pe umerii fetei care devine din ce în ce mai harnică. Osmonde le arăta „husarilor“ că marea Istorie era plină de jalnici neisprăviţi, care ezitau între Prima şi cea de-a Doua lor naştere. „Între procesele lor erectile şi cele electorale, zicea el râzând, procesul erectoral prezidenţial!“

Ascultându-i pe tineri cum denunțau imigrația de substituție, Osmonde arunca prin fumul de havană: „Dacă ești înlocuit, înseamnă că te-ai resemnat să fii substituibil. Cel care nu vrea să fie se luptă“. Apoi, rămânând doar cu Vivien, adăuga: „E vechiul refren, dragă Lynden. Popoarele își pierd vlaga, se reneagă și sunt date deoparte de către cei care mai doresc, încă, să dorească. Tovarășii dumitale sunt îngrijorați văzând cum Franța se modifică genetic. Așteptați puțin, aceste noi populații și-o vor trage între ele, precum barbarii de pe vremuri, pregătind această țară străveche pentru un nou tur de stadion. Bun, s-ar putea să facă asta în mijlocul celei de-a nu știu câta extincții a speciilor sau sub o pătură de cenușă radioactivă...“.

Într-o zi, Vivien l-a întrebat: „În ce anume credeți, Gabriel? Spuneți că omul e o lighioană a cărei forță e sporită de creierul colectiv care ne transformă într-o primejdie față de noi înșine și față de planetă. Dar dumneavoastră? În ce anume credeți?“.

Osmonde s-a dus să ia o carte de pe o etajeră – un album pe care l-a deschis în dreptul unei reproduceri modeste – un peisaj deșertic pe fundalul pânzei albăstrii a înserării. Cam puțin pentru o profesiune de credință... În clipa următoare, Vivien a avut senzația că renaște în lumina tabloului, prin fiecare celulă a trupului său. În umbra cețoasă a munților, a întrezărit silueta unui bătrân care se ruga. În zare, o caravană nu făcea decât să-i sublinieze singurătatea...

— Tabloul se numește *La Qibla*, a șoptit Osmonde. Și nu-i nevoie să mă convertesc la Islam, Lynden. Sunt deja convertit –

nu la o religie, ci doar la tăcerea acestui bătrân, singur în față cu universul, în nesfârșita frumusețe a acestui scăpătat de soare ce înfățișează propria lui eternitate. Asta e credința mea.

Gaia amuțește, cu privirea pierdută în pâlpâirea jăratecului. Probabil că aude vocea fiului ei.

A doua zi, ne vedem într-o cafenea din piața Georges-Berry, unde tocmai se întâlnise cu proprietara locuinței lui Vivien. Ne întoarcem pe rue de la Victoire, mergem de-a lungul barierelor care ocrotesc sinagoga. Rarii pietoni își zic, probabil: „Cu atâtea atentate, nu se știe niciodată“. Simt că Gaia e încordată, de parcă ar fi chinuită încă de un vestigiu al trecutului.

Face un efort să nu treacă acest lucru sub tăcere:

— Husarii au văzut o confirmare a logicii lor în masacrele de la *Charlie* și de la HyperCacher[1]. După ce semănaseră vânt, imigraționiștii culegeau furtuna…

Ar fi vital pentru ea să afle că Vivien putuse să se ridice deasupra celor care urau din obișnuință și a celor care glorificau obiceiul de a se considera detestați.

Când ajungem, îi arăt anumite pagini pe care le-am descoperit pe stick-ul USB. De parcă ar fi rostit o ghicitoare, Vivien își punea colegii să recunoască autorul din care cita: „Dacă nu există aptitudini rasiale înnăscute, atunci cum poate fi explicat faptul că civilizația dezvoltată de oamenii albi a făcut uriașele progrese cunoscute, în vreme ce acelea ale oamenilor de culoare au rămas în urmă, unele la jumătatea drumului, altele lovite de o întârziere care numără mii sau zeci de mii de ani?“. Rosteau numele lui Gustave Le Bon, Alexis Carrel, René Martial… Și aflau, nevenindu-le să creadă, că era vorba de Claude Lévi-Strauss. Vivien continua jocul: „Evreii, prea numeroși, vor infesta țara. Toleranța față de evrei, așa cum sunt, e un pericol din pricina aversiunii lor față de alte popoare și a obiceiurilor cămătărești“. Voltaire? Un antisemit mai modern? Montandon? Nu, abatele Grégoire!

Datorită lui Osmonde, Vivien a putut să slăbească întru câtva carcanul mental al „husarilor“. Stick-ul său USB păstrează urmele acestui proces: „Abatele voia «să-i regenereze» pe evrei, sperând că-i va de-iudaiza. Același tratament era aplicat în America autohtonilor: «Ucideți-l pe indian ca să salvați omul din el!».

Bunul nostru abate năzuia să salveze omul în care trebuia ucis evreul... De altfel, nici Victor Hugo nu spunea altceva: «Albii au transformat negrii în oameni». Azi, pentru această zicere înțeleaptă, Victor, poetul nostru național, ar fi spânzurat cât ai zice pește".

Osmonde putea fi destabilizant. „Husarii dumitale, spunea el, pornesc asaltul împotriva evreilor și nu găsesc pe nimeni. Pentru că «evreii» sunt o chestie care nu există. Evrei, da, foarte diverși și foarte divizați, ca în povestea aceea în care, după un naufragiu, un om supraviețuiește pe o insulă pustie. Acesta e găsit și se descoperă că a construit două sinagogi! Uimire generală! Iar răspunsul e antologic: «În aceasta mă rog. În cealaltă, nici nu pun piciorul!». Ce-ți scapă, Lynden, e locul pe care-l ocupă în viață jocul. Camaradul vostru Valikoff explică faptul că Rusia țaristă a fost distrusă de un Lucifer, pe numele lui Israel Gelfand. Or, acest Gelfand, zis și Parvus, era tocmai un aventurier jucător. Agent literar al lui Gorki în Europa, i-a furat câștigurile pentru piesa de teatru. Ca să finanțeze detronarea? Nicidecum, doar ca să bată restaurantele împreună cu amantele sale... Există, nu-i așa, moduri mai bune de a pune la cale un complot iudeo-masonic... Adevărații luciferieni erau acești doi cretini de împărați, Wilhelm și Nicolae, care-și ziceau unul altuia «dragă vere» și care, iscând măcelul mondial, au pregătit triumful lui Lenin și al lui Hitler."

Un alt extras căruia i-am păstrat o copie: „Știi, Lynden, eu sunt un filosemit... estetic. Poporul ăsta produce uneori chipuri care par să nu aparțină speciei noastre. O frumusețe supraumană care-l face caraghios pe Darwin, cu maimuțele lui, și care mă determină să cred că, dacă există un Demiurg, acesta e un mare pictor...".

Exaltarea nu-l împiedica să înșface o carte de pe raft și să citeze: „Slutenia fețelor iluminate de far îl izbi pe Iosif. Repulsia lui față de această adunătură de nasuri mari și coroiate, de buze groase, de ochi apoși era deosebit de puternică. I se părea că e înconjurat de reptile antediluviene. Ura trăsăturile specifice acestei rase prea coapte pe care o recunoștea în el însuși".

Osmonde exclama: „E personajul evreu al unui autor evreu care vorbește despre evrei! Arthur Koestler... Închipuiți-vă că Balzac i-ar descrie astfel pe francezi, sau Tolstoi pe ruși.

Inimaginabil! Adevărul e că sunt un popor extrem! Frumusețea divină și hidoșenia reptiliană, laolaltă în colcăiala ghetourilor… Idealismul radical și rudimentele celui mai grosolan materialism. Deschiderea planetară și solidaritățile tribale mărunte. Dar mai ales «geniul cu care anumiți evrei ating fruntariile Primei și celei de-a Doua nașteri», cum spunea Godbarsky…“.

În seara asta, trăim ceea ce Godbarsky numea „limpezire“. Haosul lumii se decantează, mascarada Istoriei își dezvăluie absurdul. Iar masa umană – magma etniilor, a raselor, a claselor, a coalițiilor și a altor mii de „categorii“ – se reduce la esențial: cei care acceptă limitele existenței și cei care le înfruntă. Dincolo de orice apartenență rasială, socială sau religioasă, suntem definiți de această alegere – să adormim cu toții sau să refuzăm somnul.

1. Lanț de magazine cușer, funcționând în Franța și în Italia. În 9 ianuarie 2015, după atentatul de la *Charlie Hebdo*, a avut loc o luare de ostatici în hipermarketul situat la Paris, în arondismentul 20. Au murit patru oameni, toți evrei.

N-aș intra niciodată fără Gaia în această biserică a cărei dimensiune strivește vecinătățile. Saint-Vincent de Paul, la doi pași de bârlogul lui Osmonde. În după-amiaza de iarnă, părem doi turiști rătăciți sub un naos întunecat.

Religia se străduiește să ne depășească biologia și rolul social – „să ieșim din șir“, spune budismul, „să fim în această lume, dar nu din această lume“, pledează creștinii. Mai devreme sau mai târziu, ea devine poliție a sufletului sau, mai rău, nănașă a lobotomizărilor ideologice. Se ivesc alte religii. Antirasiștii copiază inchiziția. Bombardierii umanitari imită armatele sfințite cu pămătuful de agheasmă…

Vorbim despre asta în puține cuvinte: omul și speranța lui de a nu fi doar simplă biologie perisabilă și disperarea că se bucură atât de puțin de jocurile existenței. Religia îi consolează pe nevroticii efemerului și ai lipsei: ce nu poate fi dobândit în lumea de-aici, e promis după moarte. În islamism, retribuția este tangibilă (șaptezeci de fecioare), creștinii se mulțumesc cu un paradis anafrodiziac.

— Domeniul umanitar era și o credință, recunoaște Gaia. Cădeam în depresie atunci când sosirea imigranților suferea o întrerupere. Ideal ar fi fost ca întreaga lume să se-apuce să vâslească alături de noi! Această muncă îmi mai dădea și iluzia că îndeplinesc o sumedenie de roluri, că epuizez multiplicitatea vieții. În tinerețe, eram mândră că mă culc cu reprezentanți ai tuturor continentelor…

Ca s-o scutesc de stânjeneala mărturisirii, îi arăt un confesional.

— N-aș fi un preot bun, Gaia. Tânăr fiind, visam să cunosc biblic femei de toate culorile… Teologii ar trebui să mediteze la numărul finit de trupuri pe care un bărbat sau o femeie le pot iubi în scurta lor viață. Este cea mai potrivită măsură a finitudinii noastre.

Părăsim biserica și, în crepuscul, îi zărim pe tinerii care se adăpostesc prin ungherele grădinii – se vând droguri zi și noapte. O altă cale de a înșela limitele omenești. Un salt printre îngeri, apoi o cădere în pielea acelui tip, șezând pe o treaptă, un negru tânăr, cu mutră cenuşie şi privire rătăcită, care bombăne, reproșându-i cuiva scurta durată a levitației.

— Mi-era teamă că Vivien se va apuca de droguri, îmi spune Gaia la întoarcere. Ar fi avut o scuză: piciorul schilod, nepăsarea fetelor și, în schimb, o imaginație accentuată. Din fericire, și-a născocit o „religie" – apărarea omului alb. Apoi Internetul i-a schimbat viața, până și în privința aspectelor… fizice, vreau să zic sexuale…

E încurcată și n-aș îndrăzni să-i spun ce am descoperit pe unul dintre stick-urile USB – acele secvențe video cu nimfete blonde, haremul melancolic al fiului său. Prefer să generalizez.

— Pentru un debutant, experiența trebuie să fie explozivă – un simplu clic și i se oferă mii de trupuri. Toate rasele și calibrele, poziții și perversiuni la alegere și întreaga ofertă se agită, geme, juisează, ascultând de mișcarea degetului pe tastatură. Asta-i poate lua mințile unui tânăr introvertit: oceanul de plăceri există, își spune, dar sunt despărțit de el printr-un ecran! Pe vremuri, trebuia să se strecoare, cu capul plecat, într-un sex-shop. Acum, erosul e la vedere și e cu atât mai exasperant…

— Prin urmare, tânărului ăstuia nu-i rămâne decât să adune firimiturile, murmură Gaia înțepată.

Anunț, cu băgare de seamă:

— Osmonde a încercat să-i dezvăluie… metapraxia.

— Am citit în *Alternașterea* lui o descriere a acestei tehnici. Adevărul e că m-am dus cu gândul la science-fiction…

— Asta am crezut și eu când i-am întâlnit pe *digger*-i. Se aflau, printre ei, mai mulți specialiști în neuroștiințe. Au pus la punct un simulator care atingea o intensitate a percepției dusă până la ultimul nivel al suportabilului. Numeau această metodă „holopraxie", fiindcă se întemeia, la început, pe folosirea hologramelor. Mai târziu s-a trecut la stimularea transcraniană. De unde și „metapraxia". Nu, nu era o mașină de fantasme. Mai degrabă o dezvoltare extremă a viselor care preexistă în noi. Un catalizator al imaginației.

— Una peste alta, un drog virtual. Practicanții, cum spuneți, riscau să devină dependenți…

— Mă temeam de asta. Efectul era însă altul. După ce încerca o plăcere fără margini sau după ce intra în pielea unui supraom, practicantul voia să știe ce se află dincolo de această limită…

— Dincolo? Păi, dacă se întorcea la viața lui dinainte…

— Da, atât doar că nu mai era același om. Godb compara metapraxia cu tactica pe care o foloseau, pe vremuri, fabricanții de zahăr. Pentru ca muncitorii să nu consume pe ascuns, îi lăsau să se îndoape, în prima zi, până la greață. A doua zi, nu vedeau în acea pulbere albă decât un simplu produs care trebuia înmagazinat… Metapraxia mergea în același sens: când te-ai jucat de-a Onassis, privești altfel bogăția și celebritatea…

Exagerându-și aerul relaxat, mă întreabă:

— Credeți că aparatul… metapractic mai funcționează încă?

— Osmonde a recuperat una dintre instalații și cred că încă merge…

Fața i se îmbujorează, își scutură părul, caută o diversiune:

— Of, cât de cald e aici!

Îi vorbesc despre metapraxie, insistând pe tehnica ei din ce în ce mai folosită:

— Militarii utilizează deja această simulare senzorială la antrenarea comandourilor – un procedeu care pune laolaltă percepția în 3D, imaginile de sinteză și activarea zonelor cerebrale. Dacă vreți să vedeți această mașinărie de iluzionist…

Gaia se ridică, cu o grabă pe care tonul ei încearcă să o ascundă:

— Da, de ce nu? Mă rog, dacă nu te curentezi la prima fantasmă…

Mergem în încăperea din spatele ușii scunde – un spațiu modest, în raport cu amploarea proiectului metapractic. Comentez „procedurile ședinței introductive“ urmând micul ghid lăsat de Osmonde. Cu o nepăsare mimată, Gaia se întinde pe șezlong, își potrivește casca pe care i-am pus-o pe cap.

— Nu vă fie teamă, tot procesul e informatizat. Nu eu vă voi face să visați, ci computerul…

Răspunde printr-o privire pe care o dorește șmecheră, însă observ că degetele ei, împreunate pe diafragmă, sunt scuturate de

mici frisoane.

Preţ de vreo zece secunde, faţa ei rămâne lipsită de orice emoţie – nepăsarea unei măşti mortuare… Apoi masca vibrează, e însufleţită de grimase. Succesiunea lor e prea rapidă ca să pot observa sentimentele pe care le manifestă: duioşie, durere, silă, bucurie, refuz, plăcere, dezamăgire, pace, alertă… Acestor cuvinte le-o iau înainte pâlpâirile chipului – rânjet, inocenţă, şiretenie, buimăcire, un strigăt mut, un scurt oftat de încântare, subţierea chinuită a buzelor, clipitul… Mişcările corpului nu evocă nicicum o convulsie. Dinamismul schimbărilor le face aproape imperceptibile. Torsul şi membrele trepidează cu supleţea rotaţiei unui titirez – totul pare imobil şi saturat de o energie strunită.

Recunosc paroxismul atunci când trupul nu mai poate ascunde intensitatea experienţei – acum se zbate de parcă ar fi legat, am iluzia fizică a unor frânghii care i se rup la mâini şi la picioare. Dintr-odată, scapă un oftat, holbează ochii şi articulează cu limpezimea unei voci înregistrate: „Aşadar, doar atât eram…“.

Închid calculatorul, o descotorosesc pe Gaia de cască, o ajut să se-aşeze. Faţa ei, îmbujorată în timpul experimentului, devine palidă şi pare slăbită. Bluza și pantalonii îi sunt șifonați precum hainele unei femei cherchelite care, la spartul petrecerii, a trebuit să respingă avansurile unui bădăran… Mi se pare că zăresc în pupilele ei dilatate reflexul trăirilor pe care le-a încercat – o îmbulzeală de siluete, o defilare de locuri, pustii sau populate.

Se străduiește să vorbească, dar vocea îi derapează în falset:

— Mă întrebam dacă…

Crezând că dorește apă, îi aduc un pahar, bea, după care repetă:

— Mă întrebam dacă era posibil să opresc experiența…

În clipa aceea îmi aduc aminte că uitasem să-i dau micul întrerupător care îngăduia deconectarea, în situația în care simularea devenea insuportabilă. Femeia asta ar fi putut rămâne zăvorâtă în labirintul metapraxiei!

Cu pași nesiguri, se întoarce către șemineu.

— Mi-am revăzut... întreaga viață... în...? În mai puțin de douăsprezece minute!

Vorbește tărăgănat – ai zice că-i o femeie care monologhează sub hipnoză.

— A fost mai mult decât o viață... Apărea și ceea ce nu îndrăznisem să cunosc. Și tot ce mi se risipise în memorie. Atâtea chipuri uitate... multe dureri, absurde și atroce. Acum, totul începe să dispară...

...Un tânăr student scoțian pe care aproape îl dăduse uitării. Ea are douăzeci de ani, visează deja la angajări și aventuri, iar acest cavaler al tristei figuri se vădește comic, cu buchetele lui și sentimentele lui de modă veche. Amintirea îi e adusă la viață cu o precizie onirică, simte până și mireasma crinilor pe care-i aruncă la coș, la plecarea în una dintre primele ei misiuni, în Etiopia. Cu și mai multă claritate – înțelegerea faptului că acest tânăr îndrăgostit a îndurat ceea ce Vivien avea să trăiască cu Johanna. În lipsa metapraxiei, o asemenea alăturare nu i-ar fi venit în minte.

În această viață condensată, esențialul se află în mulțimea de conexiuni, dintr-odată evidente. Gaia le anunță părinților săi căsătoria cu somalezul, se întoarce la Rotterdam și, pe drum, zărește cadavrul unei jivine, cu labele din spate ridicate în aer – aidoma picioarelor fetei pe care o va găsi, după un ceas, regulându-se cu logodnicul ei infidel. Secvența metapractică scoate în evidență mica brățară de aur alb de la glezna rivalei... Strălucind la fel ca lănțișorul purtat de soțul Gaiei, Eddy, bărbatul acela blând care, înainte de culcare, își scotea talismanul, râzând ușor: „Dacă n-aș fi chel, nu mi-ar trece peste cap...“. Gaia tocmai scrie despre intervenția americanilor în Serbia, când se produce o rapidă intersectare de coincidențe – ieri, de la fereastra unui autobuz, l-a văzut pe Eddy șezând pe terasa unei cafenele, alături de un bărbat – fețele lor aproape se atingeau, iar pe gâtul necunoscutului strălucea un lănțișor. Același. Alungă bănuiala, își spune că soțul ei este „un bărbat ideal“, care îi lasă toată libertatea posibilă: are grijă de copil în timp ce ea pleacă să strângă informații despre crimele sârbilor... Totul e legat, cu o limpezime nemiloasă: jurnalistica ei mincinoasă, ipocrizia ei

burgheză, lănţişoarele de aur alb de la gâtul soţului ei şi de la acela prietenului său, accidentul care îl va transforma pe Vivien într-un visător disperat. Metapraxia o determină chiar să admită că profită de „ideile reacţionare" ale fiului ca să fugă de el în manejul umanitar. Eddy, de care e despărţită, nu absentează – reprezintă opusul acestui bărbat pe care şi l-a ales ca amant. Max poartă la gât un lanţ cu zale groase şi răsucite – simbol al sclaviei. Nu şi-l scoate niciodată, iar atunci când fac dragoste, fierătaiele zăngănesc în ritmul zbaterilor lor. Amintirea acestor clinchete îi revine în minte în ziua când află că Max a fost arestat. Un dublu sentiment: eliberarea (face ferfeniţă ceea ce tocmai scria despre revoluţia libiană...) şi laşitatea de a regreta confortul pe care i-l oferea angajarea ei, aceea de a se afla de partea Binelui şi de a dispune, ca supliment senzual, de un bărbat care a învăţat-o plăcerea masochistă de a se simţi „femeia albă şi trupeşă", care îndură orice din partea unui fost colonizat...

Vorbele Gaiei ajung să alcătuiască o prelungă şopocăială de adevăruri, prea amare ca să fie rostite cu voce tare.

— Prin urmare... eram eu, repetă ea după o tăcere. Întemniţată în acea lume, până la cel mai mărunt gest...

A dat astfel glas scopului metapraxiei: acela de a ne oferi un concentrat a ceea ce suntem şi posibilitatea de a migra în alt destin. Bilanţul este deopotrivă entuziasmant şi înspăimântător: oricare ar fi multiplicitatea acestei vieţi condensate, omul nu-şi abandonează nicicând limitele jocului biologic şi social în care se naşte, se luptă, se bucură, suferă şi moare.

Încerc să îmblânzesc această concluzie:

— La început, Gaia, alegem întotdeauna un unghi de vedere prea generos, încercăm să ne identificăm cu întreaga omenire. Şi ieşim năuciţi!

Gaia încuviinţează:

— Eram în stare să îmbrac mii de identităţi. Dar... Există o seară, nici măcar o oră de fapt, pe care n-am izbutit s-o salvez din şuvoiul acestei frenezii...

Pipăindu-şi mecanic faţa, de parcă şedinţa metapractică ar fi transfigurat-o, mă întreabă:

— Credeţi că aş putea să mai încerc o dată? Mâine?

Pe vremea *digger*-ilor, s-a pus adesea problema „ultimei treceri“, cum o numeau ei. Metapraxia putea genera modele ale întregii existenţe umane. Anumiţi practicanţi îşi explorau adâncurile psihicului. Alţii cercetau tipologia socială, mimând un tiran, o vedetă, un sfânt, un geniu artistic. Iar alţii, mai sensibili la rănile propriului trecut, îi retrăiau momentele dureroase, profitând de binefacerile cathartice ale exerciţiului.

Experienţele mele m-au izbit prin intensitatea iluziei; nu era vorba despre o copie a unei amintiri, ci de vertiginoasa ei aprofundare, nu de împlinirea unei dorinţe, ci de limita a ceea ce putea fi dorit şi obţinut, trupeşte sau intelectual. Totuşi, după trei sau patru şedinţe, m-am simţit ispitit de ideea depăşirii acestei multiplicităţi…

De-a lungul celor câţiva ani petrecuţi la *digger*-i, n-am întâlnit nici un caz de adicţie. Pentru noi, metapraxia avea o „utilitate pregătitoare“, aceea de a cuprinde toate posibilităţile şi de a ne plasa în faţa „ultimei treceri“.

Îi explic acest lucru Gaiei, conştient că o nouă încercare ar putea-o răni. Prima secvenţă a făcut-o să-şi retrăiască un trecut în care legăturile ascunse deveneau hipersensibile – nervi dezgoliți. Plăcerea simulată a fost la un pas de a căpăta violenţa unei sincope. Comedia socială a târât-o într-o efervescenţă psihică vecină cu nebunia. Totuşi, această viaţă amplificată, chiar adusă în punctul ei maxim, n-a putut nicicând să recreeze ceea ce se sustrăgea mascaradei umane.

Seara, vorbesc din nou despre *digger*-i, preferând să fiu cu un pas înaintea decepţiei pe care Gaia ar putea-o trăi în curând.

— Era o temă majoră a discuţiilor lor: copia metapractică a fiecărei persoane este uşor de creat, în vreme ce o singură clipă, adesea lipsită de importanţă pentru existenţa noastră practică, nu se lasă modelizată…

De data asta, nu mai uit să-i dau întrerupătorul, în caz că

secvenţa ar depăşi pragul suportabilităţii. În fiecare dintre gesturile ei se simte resemnarea unui copil aflat în suferinţă – se întinde cuminte pe şezlong, îşi îndreaptă capul ca să-i pun casca…

Nici o mişcare nu-i trădează trăirile atunci când, aşa cum mă informează ecranul, i se intensifică activitatea cerebrală. Văzând-o cufundată într-o formă de inexistenţă, mă simt năpădit de un val de tandreţe. Acest trup, de o plenitudine luxuriantă, zace în poziţia unei făpturi moarte. Coapsele întind ţesătura rochiei de lână, rotunjimea sânilor dezvăluie o voluptate încremenită de statuie… Îmi revine în minte o frescă fugară: o tânără care năzuieşte după dragoste şi exotism, o studentă care vede într-un măscărici somalez un erou al negrilor, o soţie care se complace într-un cult al maternităţii, o cvadragenară care simulează idealuri în care nu mai crede, o femeie în apropierea vârstei de cincizeci de ani care se mulţumeşte cu o relaţie „genitală“ cu un bărbat ce are avantajul de a fi corespunzător ideologic şi eficient sexual… „O viaţă falsă“, îşi spune ea, fără să aibă curajul s-o schimbe câtuşi de puţin. Moartea fiului îi oferă prilejul să schimbe tot! Luându-şi viaţa…

Un reflex luminos îi mângâie chipul. Ochii închişi par însufleţiţi de o privire atât de pătrunzătoare, încât, fără să vreau, mă uit şi eu în aceeaşi direcţie – spre capătul încăperii. Această Gaia e tulburătoare, o fiinţă lipsită de apărare, mutată într-o dimensiune cu care legăturile se pot rupe în orice clipă. Îmi vine s-o apuc de umeri, s-o opresc în pragul acestei călătorii fără întoarcere.

Pe ecranul computerului, impulsurile ritmului său cardiac încetinesc. Neliniştit, acţionez aşa cum, cu siguranţă, nu s-a mai procedat niciodată cu un practicant – lipindu-mi urechea de pieptul ei: bătăile corespund electrocardiogramei albăstrii de pe ecran… Lâna rochiei răspândeşte un iz delicat, un parfum pe care-l recunosc – cel eliberat de plicul care conţinea manuscrisul *Marii Strămutări…*

Distanţa creşte şi mă face să-mi închipui întunecimea unui hău cosmic şi această prezenţă umană rătăcită în el, o prezenţă pe care ar trebui s-o contactez printr-un semn ori printr-o vorbă… Luminozitatea care îi îmbibă trăsăturile n-o face mai tânără sau mai frumoasă, ci pur şi simplu o transformă în altă

persoană, depărtată de traiectoria vieţii sale.

Deodată, această strălucire prinde să pălească, chipul redevine o mască marcată de tristeţe, de scârbă şi apoi de nepăsare. Singurul ecou al scurtei sale întrupări este acea revărsare de lacrimi dintre gene. Deschide ochii şi mă priveşte cu un aer resemnat.

— Nu vă ridicaţi, Gaia, întoarceţi-vă cât mai încet în lumea noastră de-aici…

Mă prefac nepăsător, îi scot casca… preocupat să mânuiesc aparatura la care este conectat computerul, nu bag de seamă că nu m-a ascultat – o zăresc lângă acel perete slab luminat la care se uita ţintă, în timpul secvenţei, privirea ochilor ei închişi. Descopăr, uluit, că acolo se află o uşă ascunsă de o draperie.

— Gaia! O clipă…

Mă tem să nu se-mpiedice din pricina slăbiciunii. Însă ea răsuceşte deja cheia în broască…

Ieşim în noapte – o curticică interioară, ziduri oarbe în majoritate, imobile întunecate –, disting spatele unei clădiri ţinând de parohia Saint-Vincent de Paul. Tăcerea acestui ungher prins în chingi de piatră se ridică la suprafaţa zaţului de rumoare venind dinspre oraş, de pe boulevard de Magenta. Stăm faţă în faţă, schiţând o îmbrăţişare involuntară, abia zărindu-ne prin întuneric. Înainte ca ochii noştri să deosebească cenuşiul tulbure al cerului, ghicim că ninge – fulgi domoli, cu atingere de penel, ne redesenează chipurile…

Întorcându-ne lângă şemineu, ne dăm seama că zgomotele şi strigătele dintr-odată mai puternice de pe rue de Belzunce marchează noaptea de Anul Nou. Uitaserăm de ea.

VI
Călătoria spre Mo i Rana

A doua zi, Gaia pleacă spre Bruxelles, lăsându-mi ecoul amintirii pe care a încercat s-o recreeze cu ajutorul metapraxiei: locuinţa familiei, scoasă la vânzare, unde s-a întors, împreună cu fiul ei, să recupereze un tablou. Împărtăşind aceeaşi intuiţie, casa li s-a părut locuită de un trecut unde continuau amândoi să trăiască…

Avea să-mi vorbească despre asta în dimineaţa plecării:

— Spuneaţi că această intuiţie este imposibil de tradus în limbajul metapraxiei. Dar în limbile noastre omeneşti? Nici atât! „O amintire emoţionantă“, „paradisul pierdut al copilăriei“, astea sunt singurele banalităţi cu care o putem exprima. Acea seară de toamnă alături de Vivien ar trebui spusă într-o limbă care nu există.

Mă duc s-o văd la Bruxelles, peste o săptămână, iar rapiditatea cu care se face acum acest drum mă duce cu gândul la viteza cu care practicanţii metapraxiei atingeau certitudinea că au trăit totul, cu excepţia esenţialului. Dezamăgiţi, învinuiau însuşi principiul acestei tehnici – irealitatea ei.

Gaia ridică aceeaşi obiecţie:

— De cum îţi scoţi casca, lumea reală e tot aici, neschimbată!

Ne-am aşezat la parterul unui mic palat, asemănător celor, contigue, care alcătuiesc strada.

Cunoscând sensibilitatea exacerbată a practicanţilor, îi răspund cu blândeţe:

— Lumea reală? Aşa, precum pancarta asta?

— Da, e cât se poate de reală! În curând, va trebui să plec…

Pe faţadă, pancarta cu „De vânzare“ marchează o etapă din istoria familiei Lynden: degradarea „statutului lor social“, isprăvirea averilor… Cu cincisprezece ani înainte, îşi vânduseră domeniul familial şi, acum, venise rândul acestei case. Gaia e găzduită acolo de mătuşa ei Maud, o văduvă care a hotărât „să se

apropie de copiii ei".

Această parte a oraşului poartă semnul „diversităţii", cum ar zice adepţii metisajului. „Al imigraţiei africane", le-ar răspunde adversarii lor. Mătuşa aruncă nişte vorbe cu nuanţă ironică: „Dacă dragul meu soţ mi-ar fi spus că vom locui, cândva, între o măcelărie halal şi o sală de rugăciuni salafistă, l-aş fi dus la un control psihiatric".

Gaia constată, simplu: „Numărul este cel care defineşte viteza evoluţiei – imigranţii sunt la început un grup, apoi o comunitate şi, în cele din urmă, un popor. Iar cele două popoare pot să convieţuiască în pace sau să-şi declare război...

— Şi, ca să îndepărteze această primejdie, sunt recitate mantre despre paradiziacul „trai împreună". Ceea ce nu-l împiedică pe un individ să atace o şcoală, la Toulouse, şi să înceapă să ucidă nişte copii. O lume nespus de „reală", nu-i aşa?

— Era un fapt divers ieşit din comun!

— Vă amintiţi şi acel alt „fapt divers", Gaia? Cu puştiul acela, Halimi, care a fost răpit, schingiuit, asasinat? Când planul de răscumpărare a eşuat, conducătorul afacerii a şters-o în Coasta de Fildeş. Ştiţi ce-a făcut când a ajuns?

— A fost nevoit să se-ascundă, nu?

— Şi-a petrecut noaptea la o prostituată. În timp ce Halimi îşi dădea ultima suflare. N-au lipsit tot soiul de argumente: mizeria din cartierele mărginaşe, deznădejdea, desocializarea...

— Dar ce te faci când nici un argument nu stă-n picioare?

— Trebuie amintit doar atât: ars cu acid (torţionarii voiau să-şi şteargă urmele de ADN), apoi stropit cu benzină şi ars, un om moare, în vreme ce ucigaşul lui se zbânţuie între picioarele unei târfe...

Imaginea o şochează pe Gaia mai mult decât aş fi putut bănui. Scutură din cap, vrând parcă s-o alunge. Afară, se zăresc nişte oameni care se îndreaptă spre sala de rugăciune. Vorbesc cu voce scăzută ca să n-o bruschez pe această femeie care simte că realitatea îi scapă printre degete.

— Închipuiţi-vă: soţul lui Maud se-ntoarce din morţi şi vede aceste siluete lunecând pe străzi. „Acesta nu-i Bruxelles", ar zice el, făcându-i cu ochiul lui Magritte.

— Aşadar, nu mai e posibilă nici o interpretare!

— Ba da! Numai asta facem: holograme ideologice. Ca în munca dumneavoastră umanitară: întâmpinare de imigranţi, metisaj, protecţia minorităţilor… Cât de drept părea totul! Şi de real! Apoi aceste năluciri s-au risipit, lăsând în urmă un condensat ireductibil: un tânăr care agonizează, ars de viu, în vreme ce ucigaşul lui ejaculează, grohăind de plăcere.

Luăm masa la „graniţă“ – nu ca să fugim de cartierul în care locuieşte Gaia, ci ca să optăm pentru un bistrou, aflat la două străzi distanţă, unde clientela nu e exclusiv masculină. Anunţul „Midii cu cartofi prăjiţi“ caligrafiat pe vitrină pare de un exotism delicios… Gaia îmi spune că se va obişnui până la urmă cu ideea de lume-hologramă. Cu acest oraş familiar şi de nerecunoscut, cu noua lui populaţie, „o catastrofă a civilizaţiei“ pentru unii, o „apariţie a omului post-naţional“, pentru alţii.

Înainte să iau trenul, o însoţesc pe Gaia până acasă. Peste drum, o cafenea deschisă – nişte obişnuiţi ai locului se uită la televizor, alţii discută la intrare. Doar bărbaţi.

Ne îmbrăţişăm, stânjeniţi că am putea răni cine ştie ce susceptibilitate a confesiunii. Îi şoptesc Gaiei la ureche:

— Cred că, ţinând seamă de vârsta mea, nu prea e „haram“…

După ce mă îndepărtez câţiva paşi, întorc capul – la parterul casei ei se luminează o fereastră, lăsându-mă să presimt o prezenţă nespus de apropiată. Şi de îndepărtată de „lumea noastră reală“.

La Paris, găsesc pe robotul telefonului un mesaj de la Osmonde, cel dintâi de la plecarea sa. Vocea e gâfâită: „M-am căţărat ca să am acoperire… Auzi torentul? Aici, în Colchida, astă-seară e lună plină… Când mă gândesc la toate popoarele care au brăzdat aceste meleaguri: grecii, romanii, bizantinii…“.

Se simte că această poveste tainică îl umple de exaltare – valuri umane, o sarabandă de imperii dispărute… Sfârşitul mesajului e neclar, dar am prins esenţialul: a pus mâna pe un manuscris al lui Godbarsky în arhivele locale…

Când vorbea cu Lynden, lui Osmonde îi plăcea să evoce aceste fluxuri şi refluxuri umane care îi uluiau pe contemporani şi care, după secole, s-au topit în manejul repetitiv al Istoriei. „Bun, arabii au cucerit Spania. Însă vandalii se războiseră deja acolo. De altfel, civilizaţia mozarabă – Córdoba, Granada, Alhambra – e sublimă!“ Vivien obiecta: o cucerire ca pe vremuri n-avea nici o legătură cu „trădarea elitelor care lasă hoardele etnice să năvălească în Europa“.

Am găsit pe stick-ul USB aceste discuţii în care Osmonde îl întreba pe Vivien: „Ştii ce-i lipseşte teoriei dumitale, Lynden? Viaţa! Cei care «năvălesc în Europa» vor doar să trăiască. Să strângă în braţe o femeie ţâţoasă şi cu curul mare, să se reproducă din belşug, să benchetuiască cu un trib de coreligionari. Tovarăşilor dumitale le e silă de un astfel de mod de viaţă, dar ia pune-te în locul unui «barbar». Sosind în Europa, descoperă o civilizaţie în care bărbaţii se pot căsători între ei la primărie, și în curând, desigur, chiar la biserică. În care un uriaş *plug* anal din plastic[1] este proclamat «operă de artă». Gândeşte-te la nedumerirea unui «barbar» care vede un european cumpărându-i câinelui său nişte hrană pe care jumătate din copiii lumii ar înfuleca-o ca să nu moară de foame! Ditamai şocul cultural, nu?“.

Vivien riposta: şocul ăsta era pricinuit de politica metisajului

impus! Osmonde părea să-i dea dreptate: „Da… Melanjiştii ăştia îşi închipuie că, odată metisată, omenirea va trăi în pace. Războaiele civile, însă, sunt cele mai cumplite. De altfel, nu acesta e ultimul cuvânt al poveştii. Bine, să zicem că, mâine, metisajul planetar izbuteşte. Care va fi soarta acestui strălucitor *Homo mixtus*? Parcă văd: o maşinuţă, o muieruşcă (sau un bărbătuş) vegană în aşternut (alături de un căţeluş), doi plozi, urechile înfundate cu căştile telefonului, vacanţă pe o plajă infestată cu alge verzi, jurnalul TV – alegeri de tipul «aceeaşi Mărie cu altă pălărie», expoziţie de artă contemporană, doză zilnică de antirasism, campionat de fotbal, mici scandaluri familiale, divorţ, depresii, veleităţi intelectuale, adică romane şi filme despre viaţa asta, oleacă înfrumuseţată… *Homo mixtus* va învinge, însă pe o planetă în agonie. Bătrânul Lévi-Strauss pricepuse asta: «M-am născut într-o lume cu un miliard şi jumătate de locuitori. Şi o părăsesc în momentul când a ajuns la şase miliarde»".

Şi uite-aşa, încet-încet, Vivien avea să se elibereze de „bodogănelile lui de husar", cum le numea.

La sfârşitul lunii, mă duc la Bruxelles ca s-o ajut pe Gaia să-şi pregătească mutarea. Însemnările de pe stick-ul USB sunt imprimate, iau cu mine treizeci de pagini într-un dosar.

În mod ciudat, văd în salonul ei nişte dosare asemănătoare: înainte să sosesc, începuse să le ardă în şemineu.

— Tocmai elimin „hologramele mele ideologice", îmi zice ea. Daţi-mi o mână de ajutor, câtă vreme fac un ceai. Toate sunt la fel de actuale precum această bancnotă de franci elveţieni – am dat peste ea printre hârţoage…

Aşază hârtia pe marmura şemineului şi pleacă la bucătărie.

Continui munca de incinerare, în ritm încetinit: e tentant să arunci o privire peste adevărurile cenzurate şi să acorzi o şansă acestei priviri… Acolo, cele patru secvenţe care ilustrează „impostura de la 11 septembrie". O prezentatoare americană anunţă căderea celui de-al treilea turn. La ora respectivă, însă, acesta nu explodase încă… Un vraf de documente dezvăluie cotloanele „primăverii arabe". Într-o fotocopie, Roland Dumas seamănă cu un bătrân corsar simpatic: aceste „primăveri" şi aceste războaie, explică el, au fost programate de Londra

începând din 2006…

Dosarele corespund perioadei când Gaia spera să deschidă ochii poporului înşelat. A descoperit rapid că poporului nu-i păsa şi că paznicii mediatici aveau la îndemână o masivă armă de compromitere: stâlpul infamiei pentru complotism.

Un desen care te duce cu gândul la un arbore genealogic – fotografii ale celor care şi-au împărţit purcoiul de bani oferit de Gaddafi politicienilor francezi. O altă schemă: procedeul elaborat de americani ca să aducă la sapă de lemn întreprinderile din străinătate. Justiţia americană acuză de corupţie un grup industrial sau o bancă, ameninţă cu un boicot economic, propune un târg de mai multe miliarde de dolari, lansează un ultimatum, umflă potul cel mare…

Gaia aduce ceainicul şi mă îndeamnă să dau zor:

— Hai, există deja un maldăr de cărţi pe acest subiect. Eram mândri să lansăm avertismente, dar, odată cu noi, zece site-uri distribuiau online aceleaşi informaţii!

Aduce un scaun mai aproape şi continuăm să ardem aceste pagini care-şi recapătă, în flăcări, fosta putere incendiară. Mii de ore de muncă (de viaţă!) ale acestor ziarişti kamikaze, acte în mod obiectiv eroice, urmate de demiteri, de procese în justiţie…

Gaia aruncă ultimul teanc de pagini şi rămâne nemişcată, cu privirea fermecată de filele care valsează în flăcări. Mă gândesc la dosarul care conţine copia discuţiilor dintre Vivien şi Osmonde. Poate că se ivise momentul să i-l arăt? De parcă ar fi ghicit ce adusesem în geantă, deschide dintr-odată discuția:

— În ultimii ani, Vivien s-a apropiat de mine, ba chiar, când am împlinit cincizeci de ani, am serbat împreună. Aveam impresia că, de-acum, mi-o lua înainte când scriam despre „lumea noastră reală“. Omenirea, redusă la Prima şi a Doua sa naştere, spunea el, nu putea fi decât această „magmă în rut şi în luptă“, cu greu ascunsă de ipocrizia morală. Iar viitorul apropiat, o alunecare către una din apocalipse – fie la alegere, fie toate deodată – atomică, ecologică, demografică, tehnologică. Nu părea, totuşi, deznădăjduit. Am impresia că… întâlnind-o pe Johanna, a crezut că o poate învăţa gândirea *digger*-ilor… Şi, mai ales, că îi va putea spune că toate aceste dispute ideologice, *pro şi contra,* erau un joc zadarnic, care ne îndepărta de Alternaştere.

1. Trimitere la sculptura gonflabilă a artistului Paul McCarthy (intitulată „Tree“), instalată în piaţa Vendôme, la Paris, în 2014 şi retrasă din spaţiul public la scurtă vreme, din pricina scandalului mediatic şi a vandalizărilor repetate.

În ziua mutării, camioneta închiriată de Gaia e pe jumătate goală.

— Am exagerat, mă credeam o mare proprietăreasă, glumește ea. De fapt, mi s-a promis o locuință mai mult sau mai puțin mobilată. Ăsta-i avantajul unor clanuri ca al nostru – chiar faliți, nu rămânem niciodată fără acoperiș deasupra capului…

Plecăm din Bruxelles dimineața devreme și străbatem Flandra occidentală. Snaaskerke, Zevenkote, Moere… În întuneric, aceste nume răspund, prin ciudățenia lor, unei vieți necunoscute, unde totul va trebui recreat. Într-o intersecție, Gaia șovăie, apoi, făcând cale-ntoarsă, mărturisește:

— Cred că ne-am rătăcit. N-am mai fost în cătunul ăsta de cincisprezece ani…

Înaintăm încet, ca să nu ratăm „ieșirea spre Oudenburg" – numele sună precum acela al unui oraș-fantomă… Oprindu-se printre canalele greu de deosebit în cenușiul șesului, Gaia șoptește:

— Acum chiar că m-am rătăcit!

O luăm iarăși din loc, mergem de-a lungul unei ecluze și, prin ceață, văd ițindu-se un mic turn, care te duce cu gândul la un decor medieval. Unul dintre castele, îmi explică Gaia, a fost ridicat la începutul secolului trecut de un bogat antreprenor flamand. Acest reper o ajută să se orienteze…

Pe o stradă adormită, parchează în fața unei case care, pe fundalul pâclos, pare că a răsărit din pustiu. Înainte să fi avut răgaz să sune, apare un bătrân care pare că ne așteaptă dintotdeauna. Nu spune nimic, îi predă Gaiei o legătură de chei şi se retrage.

— E fratele dușmănos al lui Maud, îmi zice ea. Ultima oară ne-am văzut când aveam opt ani…

Derutat de perindările noastre, îmi închipui o fetiță însoțită de bărbat foarte vârstnic…. Desigur, nu, la vremea respectivă era

tânăr! Sunt năucit de o prăpastie: Gaia copil și, la volan, această femeie de cincizeci și doi de ani, cu păr argintiu.

Ocolim o pădure, apoi întinderea unui golf, cu micile sale puncte de calviție nisipoasă. O alee se deschide către o clădire impunătoare cu două etaje.

— Au transformat-o în hotel, murmură Gaia. Poate că în camera mea doarme un turist japonez.

Iată, așadar, sălașul familiei Lynden... Mă rog, unul dintre ele, cel unde Gaia venise împreună fiul ei ca să recupereze un tablou. La plecare, au întors capul și au fost încercați de scurtul vertij al unui trecut mai viu decât prezentul.

O pădure de fagi, luciul unui iaz... O altă alee, îngustă și năpădită de tulpini uscate, pătrunde printre două garduri de rugi și dă spre o fâșie de gazon neîngrijit.

Un pavilion stă ghemuit lângă arborii desfrunziți. Pare o seră părăsită – partea superioară a zidurilor e din sticlă. Înaintăm și, uimiți, cercetăm împrejurimile, sperând să descoperim o locuință demnă de numele ăsta. Gaia îmi explică, vădit stânjenită:

— E glorieta unde a trăit un unchi al meu, Roeland. Era poet, nu foarte cunoscut...

Ezită o clipă, de parcă încă mai e posibil să facem cale-ntoarsă, apoi se duce să deschidă ușa. Și se dă înapoi un pas. Intrarea stă se prăbușească sub aglomerarea de mobile, de lustre învălmășite, de stive de farfurii, de tablouri, de teancuri de cărți, de haine vechi. Într-un colț, stau claie peste grămadă niște animale împăiate – zăresc cornul unui narval... Gaia încearcă o explicație:

— Sunt trofeele lui. A trăit în Norvegia.

Luăm cu asalt talciocul – mobilele sunt rânduite pe gazon, tablourile, aliniate lângă perete, jivinele, expuse ca la întoarcerea de la o partidă de vânătoare. Operăm selecția între ceea ce se cade păstrat, aruncat sau dat unui anticar. Familia a cărat aici tot ceea ce ar fi putut compromite vânzarea casei principale – cu precădere bestiarul mâncat de molii! Descopăr panoul pe care e scris numele lăcașului: *Mo i Rana.* Un ecou norvegian?

Spre prânz, amețiți de oboseală și de aerul tare, scoatem afară ultimele vestigii ale unui noian de vieți călătoare. Mai multe albume de fotografii, un șevalet, un pick-up vechi, bustul unei necunoscute, un computer greoi care pare mai arhaic chiar decât

cele două sfeșnice de bronz…

Soarele conferă acestei etalări o realitate foarte puternică, subliniind prezența fiecărui obiect – legătura fugară între această farfurie crăpată și o pălărie veche de pai.

— Aș vrea să-mi trag sufletul un minut, zice Gaia, așezându-se pe o canapea îmbrăcată în catifea roșie roasă. Scoate un termos și bem cafea, schimbând priviri neîncrezătoare: o strălucire solară împâclită, vântul cu amăreală marină, noi doi sub cerul înalt al unei zile blânde de ianuarie, în mijlocul acestor tulburătoare epave…

Gaia se lungește, învelindu-se cu un mantou cu blana rărită, închide ochii, inspiră adânc. Mă cufund într-un fotoliu și, urmându-i exemplul, mă acopăr cu un palton găsit în talmeș-balmeșul vestimentar de la Mo i Rana. Tăcerea e sporită de foșnetul vântului printre ramurile goale și de urma de zgomot iscată de vibrația surdă a unui avion. Soarele îmi apasă pe pleoape și-mi leagănă aproape-visele – însă ceea ce ne înconjoară se află de asemenea la granița visului. Pe o postată cu ierburi răvășite, canapeaua aceasta pe care doarme o femeie căreia de-acum îi cunosc viața, o făptură care a iubit, a luptat, a suferit, a căutat adevăruri încâlcite și prolixe. Și care, acum, se află în preajma unui adevăr nespus de simplu – această clipă de lumină când n-o mai recunoaște pe femeia care credea că este.

Lângă fotoliul meu zace un volum gros, o carte în engleză, cronică a secolului XX. Pe copertă, un mozaic de fotografii – războaie, sârma ghimpată din lagăre, foamete, celebrități asasinate, ciuperca atomică, surâsul lui Gagarin, drapelul înstelat de pe Lună. Și, din nou, cohorte de copii famelici, omoruri în masă, o conferință pentru pace… Întorc volumul – două turnuri newyorkeze din care iese fum.

Un gând nu-mi dă pace: femeia care moțăie sub un mantou vechi de blană e prezentă, dar anonimă, în cronica acestui secol XX, la pagina dedicată activităților umanitare. Se află acolo și o umbră a tinereții mele: un soldat trimis în Afganistan ca să vindece lumea noastră nedreaptă – pe-atunci credeam în această poveste. O lume care extermina, înfometa, chefuia, se otrăvea, devora planeta și, mai ales, interzicea orice îndoială privind îndreptățirea cursei sale nebune.

Înțeleg brusc că, de-a lungul acestui secol sângeros, o prezență palidă veghea într-un cotlon flamand abia însemnat pe hartă. De mai bine de o sută de ani, Mo i Rana oferea adăpost destinelor rătăcite, asemenea acestui Roeland, poetul întors din Norvegia cu un craniu de narval în geamantan. De jur împrejur, coloanele de blindate striveau viii și morții laolaltă, bombele năruiau catedralele, tâmplarii construiau belvedere și o gloată de gânditori comentau logica acestor masacre. Apoi, ruinele erau măturate și, în cartierele reconstruite, viața își relua cursul, autostrăzile împungeau șesurile, uzinele își scuipau fumul cancerigen, iar oamenii trăiau ca mai înainte, erau doar un pic mai numeroși și, de-acum înainte, preocupați să-și descarce o nouă aplicație pe telefonul mobil…

Vântul trece printre crengile gardului viu – frunzulițe rotunde și aurii își iau zborul, învârstând mobilele așezate în iarbă și blana mantoului care o acoperă pe Gaia. Această clipă de lumină spune esențialul: un soare de iarnă, un cer cu nori subțiri și înalți, ceața sclipitoare a câmpurilor și femeia aceasta adormită, atât de străină, atât de apropiată. Rămășițele trecutului, risipite prin iarbă, adâncesc timpul cu un șirag de existențe presimțite.

Gaia se ridică în capul oaselor, îmi zâmbește și, de parcă cineva ne-ar fi putut auzi, îmi șoptește:

— Aici chiar suntem departe de restul lumii…

Orele acestea însorite, în fața la Mo i Rana, marchează începutul a ceea ce *digger*-ii numeau „trecerea“.

Senzația că trăim la limită ne copleșește – uneori cu o intensitate amețitoare.

Într-o dimineață, la Paris, mă reîntâlnesc cu Gaia într-o cafenea, în spatele cimitirului Montparnasse – tocmai i-a predat o traducere editorului ei. Pe trotuar, un cuplu încarcă un întreg calabalâc pentru vacanța de iarnă. Soțul, înalt, brunet, și nevastă-sa, sfrijită – ca un țâr, ceea ce-o face să semene cu fiică-sa, de doisprezece-treisprezece ani, cocârjată pe bancheta din spate, cu nasul albăstrui din pricina unui ecran. Un băiat, și mai mic, cere pe un ton plângăcios să i se dea geanta „personală“. Cu o răbdare de fier, tatăl îl roagă să aștepte puțin. Soția îl instalează pe mezinul familiei într-un scaun auto din plastic. Îi adresează fără încetare soțului mustrări scurte: cum a aranjat bagajele, întârzierea cu care pleacă… El se justifică, blajin, trimițându-i zâmbete care nu au nici un efect asupra acelei mutrițe deopotrivă autoritare și oțărâte… Da, o adolescentă care încă n-a izbutit să înflorească în femeie. Pantalonii îi stau lipiți de picioarele ca nişte beţe, o geacă scurtă, cu croială tinerească, acoperă un piept lipsit de forme.

Încerc să ghicesc ce „răsplată“ anume îl poate împinge pe bărbat să suporte ce i se va-ntâmpla: călătoria, răutățile soției-adolescente, certurile plozilor, oboseala, blocajele din trafic. O săptămână în care-și vor răpăi clăparii pe asfalt, prin zăpada fleșcăită. Coada de la teleferic, lentoarea cabinelor înțesate și, seara, zbieretele celui mic și indispoziția acelei slăbături de femeie pe care se va strădui s-o dorească… Situația lui e, în același timp, obișnuită și nebunească: ce motive are să continue? Dragostea pentru copii? Mândria de-a le oferi ceva apreciat de societate?

Portierele se trântesc, automobilul e manevrat cu blândețe, în acord cu firea bărbatului – prudent datorită copiilor de la bord, respectuos față de biciclistul care face slalom în fața lui… Încerc

să-i lămuresc Gaiei perplexitatea mea.

— De fiecare dată când văd un astfel de francez, sunt cuprins de admirație. Chiar vorbesc serios. Acest tip masculin, destul de răspândit, de altfel, mi se pare eroic. Da, un erou stoic! Și care are cumsecădenia să nu-și facă publice îndoielile...

Cunoscând mai bine aceste realități, Gaia schițează portretul bărbatului. Studii care i-au ocupat toată tinerețea (medicină? business? drept?). Cariera lui, un lung război de uzură. Călătorii de afaceri – camere de hotel contopindu-se în forma unui cub de dormit. Stres vertical, în fața șefilor, și orizontal, în fața colegilor aflați în ambuscadă. Coșmarul care îi e grefat pe diafragmă: unul dintre copiii săi e lovit de un motociclist sau spintecat de niște ticăloși. În ciuda vieții ăsteia de ocnaș, va evita oare declinul? Are tot soiul de tehnici de dezamorsare a sindromului de *burnout*, de alungare a depresiei, de „pozitivare". În fața oglinzii, însă, cedează: s-a resemnat să-i cadă părul, dar nu și să aibă privirea aceea de animal hăituit, chinuindu-se să zâmbească...

Se declanșează autosugestia: totul e-n regulă, slujba, familia, vacanța. Și nevasta. Și... iubirea lor. Are o mână pe volan, iar pe cealaltă și-o așază pe genunchiul colțuros al soției. Aproape cu convingere. Da, e un erou.

În timp ce ne imaginăm viața aceasta, automobilul se întoarce! Bărbatul coboară, aleargă spre imobilul unde locuiește, tastează codul și, după un minut, apare din nou, cu un fâș de copil la subsuoară. Înainte să se strecoare la volan, rămâne nemișcat, ca să nu fie lovit de altă mașină. Și-atunci ne zărește. Îi împărtășim scurta privire care spune: da, știu, m-ați înțeles... Își reia locul, pornește mașina.

Acest „rezistent în fața absurdului" este personajul-cheie al modernității: la jumătatea drumului pe scara socială, între gunoierii agățați de benă și elita plutind pe valurile de stratocumulus. Fără dârzenia lui stoică, lumea s-ar nărui – bărbații și-ar părăsi soţiile-adolescente și ar pleca spre țările din sud, către niște trupuri generoase și bronzate, departe de acest 4x4 doldora de instrumente de tortură pentru „regatul derdelușului". Ei însă își asumă totul, surâd, îmbătrânesc. Frecvenţa sinuciderilor în rândul clasei de mijloc, oameni relativ bogaţi, e destul de logică: ani întregi irosiţi pentru obţinerea unor

tone de diplome, o tensiune inumană la serviciu, teama faţă de o cădere programată în desuetudine profesională şi, în compensaţie, acest automobil, asemănător unui dric, şi această femeie-adolescentă cu voce înspăimântătoare: „Iar ai uitat fâșul lui Léo…“.

Există un alt motiv care-l face pe un bun cap de familie să-şi piardă cumpătul. Dacă nu e cu desăvârşire cinic, el ştie că existenţa sa, această drăgălaşă puşcărie care predispune la sinucidere, reprezintă un imens privilegiu în comparaţie cu miliardele de muritori de foame. În momentul când copiii lui sunt târâţi cu anasâna către zăpezile imaculate ale pârtiilor montane, alţi copii, la câteva ceasuri de zbor cu avionul, sunt sfârtecaţi de bombe. Ştie că vacanţa lui la schi e un mod de-a legitima lumea asta, această simultaneitate a războaielor şi a sărbătorilor, a foametei şi a populaţiilor obeze. Mai deznădăjduitor încă: aceste miliarde de sărmani, odată scoşi din mizerie, se transformă în prădători grăbiţi să se alăture „civilizaţiei“ – cea care fabrică un om capabil să-şi dedice viaţa „comercializării derivatelor financiare şi securizării activelor“. Ba chiar capabil să facă dragoste cu o femeie pe care nu o mai doreşte…

Părăsim cafeneaua și mergem pe lângă zidul cimitirului. Sub burnița de februarie, aleea e pustie: unul dintre acele locuri unde se profilează un Paris greu de datat, vag provincial. Singura prezență e o trecătoare – o femeie în vârstă, îmbrăcată cu un palton lung, prea larg pentru corpul ei, încălțată cu niște pantofi prea subțiri pentru iarna de-afară – eleganța chibzuită a celor cu bani puțini. Ochi cenușii, liniștiți, armonizați cu această clipă iscată de ceață, de aerul tern, de copacii înnegriți de ploaie…

— Aici ar trebui să vină „eroul“ nostru…, șoptește Gaia, fără să mi se adreseze în mod special.

Una dintre ideile dragi *digger*-ilor: un om își ia adio de la sine însuși și îndrăznește să facă „trecerea“. Acel soț pe care l-am văzut adineaori ar opri automobilul, ar coborî și, fără să-i dea nici o explicație soției, ar pleca și s-ar duce pe această alee care nu aparține nici unui oraș, nici unui timp.

Ca să-și ascundă o vibrație de speranță, Gaia folosește un ton fatalist:

— E puțin probabil ca un individ să îndrăznească această

ruptură. Iar societatea? Nici gând!

Îi povestesc că *digger*-ii confereau trecerii un înțeles universal: „Omenirea își întrerupe goana către autodistrugere și își oferă libertatea unei rupturi“. Este ceea ce au reușit în fundațiile lor din întreaga lume.

Oamenii care li se alăturau, constat eu acum, păreau înrudiți cu „eroul“ nostru.

În casa Mo i Rana, soba cea mare din faianță izbutește să încălzească încăperea centrală și chiar camerele de sub acoperiș, unde am consolidat, cât am putut, partea de geamlâc – dreptunghiurile acelea roșii și galbene. În rarele zile cu soare, colorează pereții cu lente proiecții venind din ceasurile de altădată, adormite în grosimea sticlei.

Uneori, sâmbăta, când bate vântul dinspre făget, „din partea dinspre Lynden“[1], spunem noi zâmbind, sunetul claxoanelor răzbește până aici. E vorba de o nuntă ținută în casa familiei, preschimbată în „*boutique hotel*, cu servicii de lux“. Viața își urmează cursul – imperturbabilul mecanism al „lumii reale“. La urma urmei, însă, romanele traduse de Gaia oferă și ele „servicii de lux“: iubiri, crime, suflete chinuite, virtuozități nevrotice…

Vivien, fiul ei, venea la Mo i Rana ca să-l asculte pe unchiul Roeland, care-l încânta cu poveștile lui de călătorie. Pe vremuri, așa ceva ar fi putut stimula o viață de aventurier de tip Pierre Loti. Vivien, născut în ultimul deceniu al secolului XX, n-a avut această șansă. Într-o zi, a văzut cum doi bărbați, dintre care unul era tatăl său, se sărutau pe gură. Așa încât visele lui de circumnavigație s-au restrâns la escapadele umanitare ale mamei sale. Unica lui aventură – evadarea pe motocicletă – l-a făcut infirm, gravându-i în minte obsesia de a-l arăta cu degetul pe cel vinovat de existența acestei lumi deformate.

Motivul deformării părea limpede: decăderea rasei albe, îngăduința față de barbarii considerați capabili să regenereze popoarele abulice, cretinizarea plebei prin televizor, trădarea elitei care preacurvește, inversarea frumosului cu urâtul, a adevărului cu falsul, a binelui cu răul – „a masculului cu masculul“[2] zicea el, ca să-l ia pe taică-su peste picior. Vinovații erau demascați: imigraționiști, stângiști, mondialiști…

Vivien era o bună întruchipare a generației sale. Nu a masei, ci a acelei minorități care, trezindu-se scoasă din joc, decripta

jocurile celorlalți… Un vagabond olog de ambele picioare pricepe natura umană infinit mai bine decât ar putea-o face trecătorii grăbiți.

Lista vinovaților se îngroșa: capital apatrid, lobby, NATO, UE, USAID, FMI, LGBT… Într-o bună zi, în locul acestor numeroși dușmani s-a ițit dușmanul unic – omul care-și trâmbița rolul de stăpân al lumii: „Împlinesc lucrarea Domnului“… Acest personaj nu avea habar că un tânăr parizian nutrea față de el un dispreț vecin cu idolatria.

Lloyd Blankfein, director al băncii Goldman Sachs, marele ceasornicar al mecanismului planetar ale cărui angrenaje învârtesc zilnic o monstruoasă magmă de bani, de petrol, de mărfuri, de minciuni, de pofte neostoite şi mai cu seamă de cifre – acele combinaţii de cifre care, de-acum, exprimă totul pe acest pământ… Stick-ul USB al lui Vivien păstrase mai multe portrete ale lui Blankfein, fără îndoială cele care se înrudeau cel mai mult cu caricaturile antisemite: un nas ca un cioc de pasăre de pradă, o privire în care luceşte dorinţa diabolică de-a stăpâni lumea…

Eu găsesc că are mai degrabă un aspect obişnuit, un surâs excesiv de lat şi nişte ochi în care se ghiceşte mai curând melancolie decât vreun plan de cucerire a planetei.

Ura pe care „husarii“ o nutreau pentru Blankfein a devenit până la urmă o formă de gratitudine – mulţumită lui, totul devenea lizibil: invazia imigranţilor, 11 septembrie şi 13 noiembrie, Clinton şi Trump, CIA şi Mossad, căsătoriile gay, presa din mâinile oligarhilor, rezultatele alegerilor din Franţa, paradisurile fiscale şi chiar… Fiecare dintre ei cita un exemplu care dezvăluia satanicul sechestru pus pe cele mai mărunte dintre gesturile noastre.

În urma dialogurilor cu Osmonde, Vivien a trebuit să admită că directorul Goldman Sachs are o latură umană. Modul osmondian de-a ne calcula longevitatea în zile a făcut vizibilă la Blankfein, sexagenar, o slăbiciune emoţionantă: îi mai rămăseseră doar câteva mii de zile de trăit. Şi, altminteri, ce trai era acela? Bătrâneţe, boli, silă de sine însuşi şi de ceilalţi.

„Dar dacă nu s-ar fi născut?“, a întrebat Osmonde, între două fumuri de trabuc. Răspunsul, năucitor, era de la sine înţeles: nu s-ar fi schimbat nimic! În lipsa lui Blankfein, oamenii şi-ar fi

continuat aventura sălbatică, dezlănţuind masacre, strivindu-i pe cei slabi, tâmpind mulţimile, violând natura…

Vivien a rămas cu gura căscată: teoria lui se năruia! Blankfein, demiurgul răului, se vădea muritor, substituibil şi accidental în faţa groaznicului concasor universal, care n-avea nevoie de el ca să extermine, să producă în exces, să aducă toată suflarea la valoarea sa de piaţă, să comercializeze convingerile, să prostitueze ideile.

„V-am pomenit de «jucătorii ontologici», a spus Osmonde, ei bine, Blankfein este primul dintre ei, cel mai bun! Cel mai pur. Fiindcă, spre deosebire de Onassis, Strauss-Kahn sau Madoff, e un ascet! Iar banca lui e o mănăstire: angajaţii lucrează optsprezece ore pe zi, dorm puţin, sunt disponibili chiar şi când fac duş, da, sunt nişte credincioşi care împărtăşesc acelaşi cult – nu al Viţelului de aur, nici vorbă! Având în vedere salariile lor, banul îşi pierde interesul de acumulare vulgară. La acel nivel, ţelul e perfecţiunea jocului, estetica supremă. Și, ca atare, conștiința supremei absurdități a lumii… În această privinţă, Blankfein nu greșește că se consideră colaborator al lui Dumnezeu. O veche idee iudaică. Capul său tumefiat de cifre știe cât valorează o civilizație în care e de ajuns să apeși pe o tastă a computerului ca să falimentezi o țară, da, printr-o rapidă manipulare digitală, Creațiunea își schimbă sensul pentru milioane de oameni. În timp ce unii își oferă trupul în folosul științei, Blankfein și-a sacrificat viața pentru ca omenirea să se poată îngrozi de ce-a făcut. Nu e foarte departe de Cristos! S-ar cuveni să-i admirați jertfa – a înfruntat această cloacă planetară, în vreme ce voi îl blestemați, uitând de foarte evanghelicul «nu judeca pe altul…». Da, ar trebui să-l iubiți pe Lloyd Blankfein!“

În notele lui Vivien sunt transcrise huiduielile „husarilor“. Pentru comparația cu Cristos, Osmonde a fost catalogat drept „iudeofil senil“. Lucru căruia îi răspundea cu seninătate: „Bun, îi reproșați lui Blankfein că se bălăcește într-o materialitate impură, unde-și târăște și aproapele. Acest «aproape» nu e, însă, un mielușel! E o fiară care nu vrea decât să se-mperecheze, să halească și să râgâie în fața televizorului. Ați văzut vreodată niște suporteri de fotbal părăsind stadionul? Pe lângă ei, o haită de hiene are un aer de rară noblețe. Și, până la urmă, ce vreți de la

Blankfein? Să se convertească și să ajungă în paradisul creștin înțesat de scapeți? Să deschidă o galerie de artă – cu baloane din polimeri și kilometri pătrați de pânze diareice? Asta să fie viața spirituală? Ori să citească vreun cărțoi al unui intelectual de buzunar care pretinde că te lămurește cum e cu înțelepciunea universală? Păi, Blankfein cunoaște subiectul mai bine decât orice filosof! A explorat, ținându-și respirația, ca să nu vomite, hăurile bestialității umane. Îl urâți pentru că nu știți să-i explicați înțelesul «trecerii»!“.

În această dimineață, îi relatez Gaiei conținutul notelor din dosar – ultimele conversații ale lui Vivien cu Osmonde. Iar după-amiază, ne ducem la un cimitir aproape de Oudenburg. Pe lespedea mormântului se află un capăt de frază în latină și o ciudată intalie reprezentând un câine.

— Prietenii lui Vivien, explică Gaia, mi-au spus că-i plăcea acest citat…

Un vers trunchiat – extras din… epitaful pentru un câine de vânătoare. „*Gallia me genuit…*“, m-am născut în Galia. Dorința de-a se atașa de o patrie închipuită? Sau calea aleasă de Vivien ca să se desprindă de filiația trădată de tatăl său? Un labirint de răni și de vanități… și o anume logică: un poet al Imperiului Roman Târziu și „husarii“ care deplângeau decadența. Și viața care merge înainte, fără să-i pese de epitafuri.

La biserică, scena sinuciderii se lasă lesne imaginată, fără stridenţe fizice: un foc de revolver, un trup a cărui cădere naşte un ecou în metalul orgii…

Când ajungem la Mo i Rana, rămânem un moment afară, cu impresia că ne-am întors dintr-o foarte lungă călătorie şi că avem nevoie de o recunoaştere a locurilor – expresia obosită a faţadei şi reflexul acela al asfinţitului într-un ochi al geamlâcului.

— Pentru mine, şopteşte Gaia, important e doar că mă aflu aici. Vedeţi ramurile alea uscate, acolo în colţ, sub jgheabul streaşinii? Mi se par mai vii decât tot ce-am trăit până acum…

1. În original, *„Du côté de chez Lynden“*, aluzie la primul volum al romanului lui Marcel Proust, *În căutarea timpului pierdut*.
2. În original: *„du bien et du mal – «du mâle et du mâle»“*. În franceză, *mal* – „rău“ se pronunţă la fel ca *mâle* – „mascul“.

Zi de zi, viaţa noastră seamănă cu întoarcerea dintr-o călătorie: lumea pe care a trebuit s-o privim a rămas îndărătul nostru, iar ceea ce dăinuieşte, deunăzi nebăgat în seamă, devine vital. Lăsată pe pervazul unei ferestre, această carafă cu gâtul spart: în lipsa fisurii, sticla n-ar arunca spre tavan fugarul ei curcubeu, spre ora patru după-amiaza. O păpuşă spălăcită stă aşezată pe manuscrisele pe care Gaia le traduce – e păpuşa pe care mama ei, Ingrid, i-o dăduse într-o cutie veche, legată cu fundă…

Mai e şi dimineaţa asta cu promoroacă, urmele paşilor pe care le văd prin fereastra camerei: Gaia a ieşit să pună grăunţe pentru păsări. Nicicând n-am simţit atât de puternic prezenţa unei femei într-un loc pe care tocmai l-a părăsit.

Într-o seară, ne întoarcem pe jos, luând-o prin pădurea încremenită în amorţirea ei iernatică. Cărarea trece prin spatele fostei case a familiei Lynden… Puţine ferestre luminate – în acest anotimp, *„boutique hotelul“* redevine o locuinţă veche, aşezată în mijlocul tăcerii marilor arbori, în pragul unei existenţe în aşteptare…

Sub paşii noştri, frunzele moarte, înmuiate de îngheț răspândesc un şopot sonor, un efluviu amărui de humus. La intrarea pe aleea îngustă care duce spre Mo i Rana, mirosul focului de lemne se întrepătrunde cu întunericul. Gaia se sprijină de trunchiul unui copac, închide ochii. O aud murmurând: „Viaţa ar putea fi aşa…“.

Vorbeşte adesea despre *digger*-i, fascinată de claritatea viziunii lor: cele douăzeci sau treizeci de mii de zile pe care omul şi le petrece ca să-şi preschimbe Prima naştere (biologia lui) în cea de-a Doua (rolul său social), sexul – fermentul actelor sale, banii – unealta compulsivă cu care se împotriveşte angoasei, rarele evadări ale spiritului (arta, credinţa) degrabă corectate prin

negoţul artistic şi înregimentarea religioasă, moartea îmbrobodită în promisiunile, mai mult sau mai puţin bizare, ale lumii de dincolo. Prins în capcană, omul caută lucruri de care să se agaţe: familie, slujbă, divertisment, himere ideologice… Diversitatea nu poate ascunde similitudinea. Inerţi sau rebeli, credincioşi sau nelegiuiţi, nu părăsim nicicând comedia lumii. La început pare proaspătă, ne spunem poezia cu destul elan. Cei mai naivi îşi păstrează avântul. Cei mai puţin naivi eşuează în cinism sau se sinucid, ştiind că şi asta era prevăzut în scenariu. În fine, jucătorii de elită, „jucătorii ontologici“, îşi împing rolul până la absurd, aşa încât, condamnaţi fiind la o sută cincizeci de ani de puşcărie, contemplă restul spectacolului cu o nepăsare care te obligă să-i admiri.

— Bun, şi-atunci, cum poţi părăsi scena?

— Aşa cum aţi făcut alaltăieri. Oprindu-vă în loc, în pădure, închizând ochii, inspirând mirosul focului de lemne şi…

— Şi nu-mi mai trebuia nici un scenariu, îmi era de ajuns izul amar al frunzelor uscate şi scârţâitul zăpezii sub tălpi…

Se gândeşte probabil că această nouă viaţă ar putea în orice clipă să-i scape printre degete – am trăit aceeaşi nelinişte privindu-i pe *digger*-i. La una dintre fundaţiile lor, în Australia, l-am reîntâlnit pe Osmonde… Clădirile unei foste mine se transformaseră în laboratoare, în locuinţe şi în ceea ce am crezut că sunt nişte mici săli de cinematograf – în realitate, nişte localuri pentru metapraxie. Activităţile confreriei, fie că era vorba de îndeletnicirile curente, fie de acelea legate de tehnologiile avansate, erau împlinite cu o ciudată nepăsare faţă de performanţă sau de termene. Nu arareori puteai vedea un *digger* ieşind dintr-un laborator şi mergând să trudească în grădinile de zarzavat care se întindeau pe marginea unui lac… Bărbaţi şi femei, de vârste diferite, nu-şi vorbeau mai deloc şi, cu toate astea, între ei se stabileau legături dintre cele mai intime, care nu modificau însă această distanţă amabilă. Lumea exterioară nu era nici respinsă, nici temută, ci doar „evaluată“.

— Trebuie să avem o idee limpede despre ce ne înconjoară, îmi explica Osmonde. În fiecare an, în lume, mai mult de un milion de femei sunt violate sau asasinate – trei mii pe zi. Şase milioane de copii mor de foame – un copil la fiecare cinci

secunde. Aveţi idee câte gloanţe sunt trase? Opt sute de miliarde pe an. O sută pe cap de locuitor al Pământului! Ca să nu mai vorbim despre bombe, misile… Un masacru nesfârşit, un urlet continuu al victimelor. Toate desfăşurându-se simultan cu „viaţa normală“: sărbători, meciuri, alegeri, vacanţe, bulimia cumpărăturilor… *Digger*-ii constată această simultaneitate fără să facă pe indignaţii: mecanica biosocială este autofagă – cu cât oamenii devoră mai mult natura, cu atât se devoră mai mult între ei. Un cerc vicios, prin urmare un colaps previzibil…

Gaia mă întrerupe:

— Toată lumea este conştientă de această goană spre prăpastie. Cum să opreşti însă maşinăria? Chiar dumneavoastră spuneaţi: „Du-te să le explici generalilor de la Pentagon că trebuie să nu mai pornească războaie în lumea întreagă!“.

— Aş merge şi mai departe, Gaia. Du-te să-i explici „eroului“ nostru, europeanul acela mediu, că schiatul pe zăpada artificială a munţilor urbanizaţi accelerează colapsul…

— *Digger*-ii… Doar nu sperau să pună capăt cursei ăsteia nebune? Ar fi fost totuna cu oprirea timpului în loc!

— Ba chiar asta propuneau, Gaia.

— Glumiţi!

— Deloc. Să fie oare durata vieţii, acest tic-tac al cronometrului corporal, singurul timp posibil?

— Hm… nu. Mai e şi timpul… astronomic. Şi ritmurile vieţii sociale, cele de muncă…

— Da, celulele noastre, programate pentru treizeci de mii de zile şi societatea cu etapele „scenariului“ ei. Dar dincolo de jocul acesta?

— Nu văd nimic altceva…

— Nu vedeţi până în clipa când, într-o seară, vă opriţi într-o pădure acoperită cu zăpadă, şi vă vine acest gând: „Viaţa ar putea fi aşa“. Timpul dumneavoastră fizic şi timpul jocului social dispar. Nu mai sunteţi ceea ce aţi crezut mereu că sunteţi – acea Gaia de Lynden, acel eu construit, erodat, reconstruit, iubit, detestat, înţeles, respins, deplâns, dispreţuit etc., căruia i se impuneau toate aceste roluri în comedia lumii.

— Prin urmare, aceşti *digger*-i propuneau… o metamorfoză care…

— O revoluţie. Nu doar o haină dată la-ntors, ca în 1789 sau 1917, când nu s-au schimbat decât deghizările. O revoluţie care ar făuri un timp radical diferit. Godbarsky îl numea „perenitate“, îi mai spunea şi „clipa când moartea moare în noi“. Există următoarea scenă în manuscrisul lui Vivien, nu ştiu dacă v-o amintiţi: el, în spate la l’Église de la Sainte-Trinité, o bătrână îmbrăcată în negru, soarele de decembrie, certitudinea că îşi trăieşte în sfârşit adevărul din el. Tot aşa ca în faţa tabloului *La Qibla.* Un bătrân îngenuncheat în mijlocul unui deşert, tăcerea, linia neclară a munţilor… Un timp în care nu se decontează timpul, începutul „perenităţii“ în care simţim moartea murind în noi.

Faţa Gaiei capătă strălucirea acelei seninătăţi pe care i-am surprins-o când, în metapraxie, visa la ultima sa descindere, împreună cu fiul ei, în casa familiei Lynden.

— Nu aveţi impresia că… e prea târziu să mai pot crede în „perenitate“? Ţinând seamă de felul în care am trăit mereu…

— Nu trebuie să „credeţi“, Gaia. Aţi cunoscut deja aceste clipe „perene“. Esenţialul e să puteţi croi din ele o viaţă.

VII
În ceasul trecerii

Ceea ce trăim nu schimbă, aparent, nimic. Gaia îşi urmează lucrul la traduceri şi, când vine la Paris, îşi petrece adesea mai multe zile în bârlogul lui Osmonde. Continui să-mi completez notiţele despre Vivien, în care nu desluşeam, la început, decât un romantic strepezit, „sosit prea târziu într-o lume prea bătrână“. Încă n-am avut curajul să-i arăt Gaiei ultimele trei file – în care Vivien vorbeşte despre ea şi despre munca ei de traducătoare.

„O transpunere în altă limbă a unei proze pline de personaje trase la indigo: buni, răi, amanţi perverşi, oameni care se cred buricul pământului... În aceste «biografii ale ego-ului», cum le numeşte ea, «cvadragenarii-cadre medii» îşi clocesc depresia la birou sau în propriul pat puţin frecventat, îşi povestesc supărările burgheze, se fălesc cu cine ştie ce acrobaţie sexuală, înfierează capitalismul ai cărui primi beneficiari sunt, când ies la pensie, se dedică spiritului...

Mama a avut o viaţă plină, cum se zice: diferite meserii, turism umanitar şi, mai ales, frenezia trupurilor care «şi-o trag şi-apoi se retrag». O existenţă îmbelşugată. Un program genetic îndeplinit. Lipseşte totuşi de aici o amintire: «Îţi aminteşti?», îmi spunea ea cândva. Ne-am dus în vechea locuinţă a neamului Lynden, lângă Oudenburg. Am recuperat un tablou şi, îndreptându-ne spre maşină, am întors capetele...» N-a mai spus mare lucru, iar eu n-am îndrăznit să mărturisesc că, în toţi anii care-au trecut de-atunci, acest moment m-a ajutat s-o iubesc.“

Într-o seară, la Mo i Rana, îi arăt Gaiei aceste pagini. Le citeşte, apoi strânge din pleoape, fără să pot afla dacă vrea să-şi stăvilească lacrimile sau, dacă, în acest scurt moment de orbire, doreşte să-şi revadă fiul.

— Hai să dăm o raită pe pământurile familiei..., îmi spune ea şi, după ce îmbracă un mantou, ieşim să facem câţiva paşi ca să cinstim acest ceas de sfârşit de după-amiază, când lumina scade grăbită şi albastrul ei pare viu, conştient de prezenţa noastră.

„Pământurile noastre“... Colțul ăsta de gazon sălbăticit, un desiș de spini care ne desparte de fostul domeniu al familiei

Lynden…

Din pădurea de fagi se lasă răcoare, făcând-o pe Gaia să dârdâie și să-și strângă în jurul trupului vechea haină de blană. Trăiesc, cu putere, senzația apropierii de acest trup de femeie. Un trup… iubit, îmi spun, înțelegând inexactitatea acestui din urmă cuvânt – fiindcă altminteri s-ar cuveni să ne numim „iubiți“, să mergem pe urma intrigii din relația noastră. Nu, nici vorbă de așa ceva. Doar o siluetă pe care o împăienjenește lăsarea serii, mâna aceea strângând gulerul mantoului, degetele cărora le cunosc atingerea de pe propria-mi față. Ascunsă de mantoul cel larg, există o plenitudine corporală care contrastează cu fragilitatea încheieturilor mâinii, cu finețea gleznelor, cu claviculele care par să se îndoaie sub povara sânilor. O prezență care face parte din vremelnica eternitate, într-o seară de martie, în acest loc anevoie de găsit pe harta Flandrei occidentale.

Ne întoarcem în casă, aprind focul. Gaia își încheie lectura – cele din urmă cuvinte ale fiului ei.

Ca să-l scutim pe poștaș să vină până la casa Mo i Rana, am instalat o cutie de scrisori la intrarea de pe alee și, când eu, când Gaia, mergem să ridicăm corespondența – vreo sută de pași pe care am impresia, de fiecare dată, că-i străbat pentru prima oară. Un drum acoperit de frunze veștede, un văl încețoșează arborii și conștiința infinitei unicități a momentului când mă voi întoarce, când voi pune pe masă scrisorile, când o voi vedea pe Gaia și reflexul aceleiași uimiri din ochii ei: nici ea n-a mai trăit o dimineață în care un bărbat, necunoscut cu câteva luni în urmă, să deschidă ușa, lăsând să pătrundă tristețea întinderilor neguroase, și s-o privească fără să fie nevoie să-i descrie bucuria că locuiește în acea casă veche, în acel timp care durează, încremenit, între jăraticul domol din sobă, paloarea aerului din spatele ferestrelor și această îmbrățișare – frigul cărat de mine care se topește în căldura acestui trup robust de femeie.

Aceste ceasuri împietrite încep să ritmeze viața de la Mo i Rana. Norii răsturnați din oglinda unui canal, o ecluză străveche, o pasăre care se așază pe niște angrenaje ruginite luându-le din greutate. Mai sunt și acele seri când lumina de primăvară stăruie, îngăduindu-ne să mergem puțin mai departe – canalul ne va conduce probabil la mare, ne spunem noi surâzând, iar cei câțiva pași în plus se preschimbă și ei în acel timp care nu mai trece.

La început, șederea noastră aici își căuta o îndreptățire. Părăsiserăm jocurile lumii, refuzaserăm să participăm. Vinovăția aceasta se risipise. Ce lume părăsiserăm? La ce refuzaserăm să participăm? Într-o după-amiază, într-o cafenea din Bruxelles, știrile la televizor: Irak, Siria, mii de morți – tonul prezentatorului e apatic, indiferent. Cum să accepți o asemenea lume?

Digger-ii își puseseră și ei această întrebare. Să se revolte? Să pornească „o ultimă revoluție“, cea propovăduită de Godbarsky? Sau mai degrabă să se retragă la adăpost și să vadă în fiecare ființă, în fiecare clipă, depășirea timpului și a morții?

Într-o noapte, surprind la Gaia o pornire de jenă: cu o mână își cuprinde partea de sus a pieptului, apoi, cu o mică expresie confuză, trece de la această pudoare la relaxarea dezabuzată a unei femei care a cunoscut mulți bărbați. Mâinile lor îi frământau sânii grei, smulgeau din trupul ei o plăcere fugară, adesea neîmpărtășită – „cam cum ai goli un animal de măruntaie“, mi-a spus ea într-o zi. Nu se considera victimă – banalizarea iubirii prin frecvența raporturilor sexuale corespundea mentalității moderne din toate domeniile: supunerea naturii ca să te slujești de ea, înlocuirea credinței prin ideologii, fabricarea în serie a unor gadgeturi artistice… Și, de asemenea, privarea corpului de orice urmă de ideal. Da, eviscerarea lui!

Precum mulți alții, Gaia credea că destinul pe care și-l făurește din temele cele mai prizate de societate – aventuri în lumea a treia, progresism societal, libertinaj multietnic… – este inimitabil. Foarte repede, însă, a descoperit că era prost croită pentru epoca noastră, cea a veșmintelor și a ideilor unisex. I-a trecut prin minte gândul să-și răzbune corpul, să-l lipsească de materia carnală, da, să-l ucidă parțial. Apoi, i-a murit fiul. Și-a dat seama că ar fi mai simplu să se sinucidă de-a dreptul…

Se ridică în picioare, își pune capotul.

— Mă duc să pregătesc un ceai…

Focul zvârle șuierături scurte – picăturile de ploaie aduse pe horn de un vânt ce bate dinspre coastă. Gaia se așază, aplecându-se puțin – mereu aceeași urmă de stânjeneală fizică.

— Cine a scris asta? murmură ea încet. „Corpul e un destin“. Nu contează… Într-o zi, Max a băut fără măsură, n-a fost în stare să facă dragoste și, furios, a zbierat: „La ce țâțoaie ai, puteai să te faci curvă!“. Nu greșea, jocul social e potrivit pentru „femeile-adolescente“. Dar femeilor ca mine ce le rămâne? Inadaptatelor…

— *Digger*-ii le priveau complet altfel pe aceste „inadaptate“, dragă Gaia. O astfel de făptură nu trebuie să execute maimuţărelile farsei sociale. Nu au de urmat scenariul celei de-a Doua naşteri, cu îndrumările, rivalităţile şi izbânzile obligatorii. O incredibilă libertate!

— Staţi o clipă, „inadaptatele“ astea vor şi ele să… trăiască! Să placă, să aibă succes, să se bucure. Şi să joace!

— *Digger*-ii le ofereau un joc mai presus de tot ceea ce generoasa noastră democraţie le aruncă drept pomană ludică. Unui cocoşat i se sugerează să se căsătorească cu o handicapată, iar dumneavoastră, să vă simţiţi ruşinată de propriul trup sau, şi mai şi, să vi-l ajustaţi, prin diete şi operaţii chirurgicale. Metapraxia remediază această nedreptate: cocoşatului i se oferă posibilitatea să iubească dive. Iar dumneavoastră, în două şedinţe, să condensaţi toate trupurile pe care le-aţi făcut să juiseze şi toate seducţiile ideologice ale activităţilor umanitare pe care le-aţi desfăşurat…

— Da, jocurile astea sunt foarte bine imitate, dar… clipa pe care o trăim acum, în noaptea asta, în vechea casă Mo i Rana? Sau măcar dogoarea acestui foc şi mirosul de ceai? Şi, mai ales, ceea ce ghicim că se află dincolo de asta. Esenţialul…

— Viziunea *digger*-ilor era revoluţionară exact în această privinţă. Inadaptaţii existenţei, aceşti „cocoşaţi“ ai destinului, trăiau dincolo de vizibil. Când eşti exclus din comedia socială, devii mai sensibil la ciudăţenia acestei Mo i Rana, la conturul acestor mici vene albăstrii care se întrezăresc pe degetele dumneavoastră atunci când întindeţi mâinile spre flăcări… Aceste fiinţe rănite sunt mai aproape de trecere.

În zori, de la fereastra mea, văd împrejurimile argintate – nu de promoroacă, ci de prima rouă. Şi urmele paşilor – Gaia se îndepărtează încet, mergând să ridice corespondenţa – acele mesaje care ne sosesc de pe altă planetă.

Nu, viaţa de la Mo i Rana nu e ferită de vacarmul lumii. Un portret de pe fundul unei cutii pline cu fotografii vechi: o femeie, încă tânără, purtând o eşarfă care-i ascunde partea de jos a chipului. Gaia şopteşte:

— Şi ea era o „inadaptată"…

E vorba de mama lui Roeland, fostul locatar al casei. În 1944, a fost surprinsă de un bombardament – o schijă i-a smuls mandibula. Roeland, în vârstă de doisprezece ani la vremea respectivă, a văzut-o înaintea de sosirea echipajului medical de urgență. A ocolit nebunia, optând pentru forma ei moderată – poezia şi obsesia călătoriilor… Într-o zi, Gaia s-a apucat să-i vorbească lui Vivien despre ONG-ul pentru care lucra, Marea fără bariere. A întrerupt-o: „Colegii tăi sunt complet pe dinafară! Trebuie să fii smintit să speri că poţi scăpa lumea de tot ce-i monstruos în ea. Argumente? Dacă o bombă smulge faţa unei tinere, înseamnă că omenirea e nevindecabilă".

Seara, lângă foc, Gaia îmi spune pe un ton abătut:

— N-am reuşit niciodată să-l condamn pe de-a-ntregul pe Vivien. Cei care vor veni la Mo i Rana, după noi, nici măcar nu vor şti de ce se acoperea cu un văl femeia asta. Vor zice: „Ia te uită, ce mutră ciudată!", şi vor arunca fotografia lângă alte vechituri…

— Aşa gândea şi Osmonde: memoria digeră rapid oroarea masacrelor. Înaintea fiecărui război, e clamată valoarea absolută a fiinţei create după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Tolstoi, mare apostol al omenirii deificate, moare în 1910 – ecoul predicilor lui se pierde în horcăitul fiilor lui Dumnezeu, sfârtecaţi şi gazaţi. Înaintea celui de-al doilea masacru mondial, discursurile pacifiste sunt şi mai numeroase încă, şi au drept rezultat o creştere brutală a productivităţii exterminatoare. Da, monstruozitatea fără de mântuire…

Gaia se ridică, se duce spre masa de lucru, deschide un sertar.

Hârtia pe care o ţine în mână e hărtănită precum o scrisoare citită şi răscitită.

— Vivien mi-a scris cu o săptămână înainte să moară. Ca să-mi spună că a încercat s-o facă pe Johanna să înţeleagă viziunea *digger*-ilor. Ea i-a râs în nas, sfătuindu-l să revină la realitate. „Adică la lupta ta împotriva invadării Europei“, preciza ea, exagerându-şi rolul de pasionaria identitară. Vivien, însă, n-o desfiinţează în scrisoare. Se acuză pe sine că n-a găsit cuvintele potrivite… „ca s-o salveze“, zice el.

Dimineaţă, întorcându-mă cu corespondenţa, o văd pe Gaia la fereastra camerei. Soarele, încă aproape de linia zării, îi proiectează peste siluetă reflexele roşietice şi aurii ale geamlâcului. Stăm câteva secunde privindu-ne, cu sentimentul că vom putea rosti, cândva, adevărul unor asemenea clipe.

Vremea frumoasă încălzeşte domeniul Mo i Rana şi scoate la iveală mlădiţe uimitoare, plantate chiar de Roeland şi întoarse în stare de semisălbăticie: frunze, tuberculi, rizomi ciudaţi care-şi întind protuberanţele până la intrarea în casă… Bătrânul poet descoperise în muncile câmpului un mijloc de subzistenţă.

Ideea e ispititoare – să trăieşti din rodul pământului, să te mulţumeşti cu umila ofrandă vegetală, să creezi la Mo i Rana ceea ce *digger*-ii construiau în confrerii… Departe de lume.

În lumea de-aici, clienţii au repopulat *„boutique hotelul“*, fosta locuinţă a familiei Lynden, iar jocurile lor proiectează până pe aleea noastră mingiuţe de golf. Alte proiectile – frânturile de actualitate care se propagă până aici: regele pornografiei, Larry Flynt, oferă zece milioane de dolari pentru destituirea preşedintelui american, SUA cheltuiesc treizeci de miliarde doar pentru întreţinerea efectivelor nucleare, epidemia de holeră din Yemen, mortalitatea migranţilor din Mediterana – doi la sută din numărul total. Şi, în plus, totul se petrece rapid: Wimbledon, *Game of Thrones*, razia de la Velodromul de Iarnă, *techno rave*, scor „istoric“: 4-0, un lampadar din tampoane de igienă intimă ca obiect de artă… Nimeni nu subliniază obscenitatea unei asemenea enumerări.

Uneori, ne intersectăm cu turişti, iar în această după-amiază, foarte aproape de Mo i Rana, s-a oprit o maşină: un cuplu de tineri care vorbesc franţuzeşte. Cu dezinvoltura unui colonist aflat în faţa unei colibe de sălbatici, bărbatul comentează „tâmpenia neisprăviţilor de belgieni, care lasă de izbelişte o asemenea bijuterie“. Eu şi Gaia stăm pe vine în grădina noastră de zarzavat, iar băiatul, nevăzându-ne, lămureşte cum e cu refacerea „bijuteriei“: trebuie dărâmat, înălţat, extins, adus la standarde, reconfigurat… Individul are muşchi, e voinic, dinamic. Consoarta e micuţă, deformată de o sarcină, potolită – întruchiparea fericirii matrimoniale. În curând vor avea un

bebeluş, apoi altul – viitorul tătic vorbeşte despre două camere de copii care ar putea fi amplasate la etaj, dacă s-ar scoate geamlâcul ăla şubrezit. Se întoarce către gardul din coacăzi – „îl smulgem şi săpăm o piscină". În acel moment, ne vede şi, fără cea mai mică sfială (ca în faţa unor „neisprăviţi de belgieni"), ne întreabă care e drumul spre hotel. Se suie înapoi în maşină, pleacă. Ferestrele de la Mo i Rana ne privesc cu uşurare. Demolarea a fost evitată!

Aşezaţi pe o scândură veche, la umbra coacăzilor („pe marginea piscinei", glumeşte Gaia), evocăm această scurtă năvălire a „realului": o existenţă tânără în expansiune, un cuplu care absoarbe bunuri materiale, vacanţe, metri pătraţi, spaţiu vital şi social, indicatori ai nivelului de consum... Şi care va transmite toate acestea omuleţului care deja se mişcă în burta mamei sale. Nu, aceşti tineri soţi nu vor dărâma Mo i Rana, vor cumpăra o casă veche în Franţa şi o vor „reconfigura", făcând-o mai „funcţională", mai bine „echipată" – omorându-i sufletul. Dar nu e oare însăşi prezenţa umană pe acest pământ un asasinat sistematic al sufletului? Sufletul naturii, sufletul trecutului, sufletul tainic al fiecăruia...

O mingiuţă sare pe alee şi se pierde la poalele unui arbore – lovitura unui jucător de golf, poate chiar a acelui soţ, grăbit să profite de *„green"*. Viaţa acestui cuplu este tulburătoare, în mod cât se poate de limpede legitimă şi, ca să vorbesc ca Vivien, „monstruoasă". În vreme ce o minge se rostogoleşte către gaură, mii de copii trag să moară, de foame sau din pricina bombelor, pe această planetă a cărei soartă depinde de o infimă greşeală digitală care, în câteva clipe, va declanşa lansarea a sute de ogive nucleare şi va transforma în scrum continentele. Cohorte de furnici umane se zbat în depozitele toxice pe care, din obişnuinţă, continuăm să le numim „oraşe", iar acolo, în faţa unui vechi conac căruia i s-a extirpat sufletul, nişte oameni se plimbă pe un gazon stufos şi lovesc cu o crosă în nişte mingi de plastic. Cu precădere acel tânăr pe care sarcina soţiei îl privează pentru scurt timp de viaţă sexuală – ceea ce, potrivit străvechiului refren freudian, se sublimează în energie creativă, da, nevoia de a rade de pe faţa pământului glorieta antică locuită de „belgieni". Un cerc vicios în care biologia ni se transformă în joc social, jocul ce reproduce o nouă biologie – acel copil care simte soarele pe

pântecul mamei, lungite sub o umbrelă.

La începutul lunii august, venind la Paris, în bârlogul lui Osmonde, găsesc un mesaj al acestuia pe robotul telefonic. „Dacă aveţi chef să daţi o raită prin Caucaz… Fundaţia noastră de *digger*-i e reactivată, am săpat deja un puţ…“. Îmi amintesc că expresia „a săpa un puţ“, nu înseamnă să încerci să dai de apă. Cei dintâi *digger*-i, ajunşi pe locul unei vechi mine de aur australiene, desemnau în acest fel instalarea unei confrerii.

După ce mă întorc la Mo i Rana, îi comunic Gaiei propunerea lui Osmonde. Pare mai mult decât emoţionată – e complet descumpănită în faţa promisiunii de a se naşte din nou. Vorbim îndelung despre asta şi ne hotărâm să aşteptăm până în septembrie. „Recolta!“, spunem noi râzând, dându-ne seama că refugiul flamand de la Mo i Rana a fost o etapă importantă a înaintării noastre către „trecere“.

VIII

Trecerea frontierei

Adevărata noastră călătorie nu are ca punct de plecare nici Parisul, nici Moscova, şi nici chiar capitala Abhaziei – oraşul Suhumi, de pe ţărmul Mării Negre. Pașapoartele, vizele, controalele vamale sunt o sită de necazuri hârțogărești care ne tulbură impresia că ne-am dezlegat în sfârșit odgoanele.

Căpătăm certitudinea că suntem cu adevărat altundeva deabia la sfârșitul dimineții (am plecat la ora șase în zori), atunci când șoferul mașinii de teren cu care călătorim ne anunță pe un ton destul de neutru, în rusește (traduc pentru Gaia): „Paradisul e la stânga…“. Străbătuserăm niște locuri care ar fi putut evoca edenul mai bine decât satul acesta numit Tsabal. Văzându-ne aerul nelămurit, precizează: „Vreau să spun paradisul… istoric, cel din Biblie“. Cum aprobarea noastră nu-i e îndeajuns, concede: „Bun, unii susțin că Adam și Eva n-au trăit aici, ci mai la nord, pe muntele Inal-Kuba…“.

Încă de la început, am hotărât să nu-i punem la îndoială vorbele – drumul care urcă prin munți e abrupt, nu-i prudent să ne contrazicem călăuza. Până la urmă, e cu atât mai bine dacă această țară modestă are două paradisuri în loc de unul. Bărbatul e un fost militar transformat în însoțitor turistic, singurul care a acceptat să ne conducă în cel mai îndepărtat cotlon din valea fluviului Kodori, dincolo de satul Ajara, al cărui nume trezea pe chipurile confraților săi o expresie sceptică, urmată de un refuz.

A înțeles că siturile care atrag îndeobște vizitatori nu reprezintă prioritatea noastră – așa încât comentariile sale descriu niște frumuseți ipotetice. Am fi putut vedea un turn străvechi de unde s-au aruncat niște Julieta și Romeo autohtoni și, mai misterioase încă, peșterile „care duc până în centrul Pământului“. Oricum, ceea ce ne rămâne de admirat e sublim: lanțul înzăpezit al Caucazului, aceste două vârfuri – „Arțah și Dombay, de patru mii de metri“, ne dă el de știre. Precum și, în după-amiaza luminată de soarele în declin, această salbă de

lacuri, fiecare cu aura lui de mituri.

De îndată ce conversația se îndepărtează de curiozități, răspunsurile șoferului devin mai vagi. Abhazii sunt de religie creștină sau musulmană? Nițel din amândouă. Și toate sanctuarele astea cu înfățișare preistorică, dolmenele, munții sacri? Tradiție ancestrală, divinități rurale, intime și cu atât mai eficiente. La o cotitură, vedem un grup de bărbați mergând printre stânci – mă aștept la al nu știu câtelea control rutier. Nu, sunt niște polițiști care au condus un suspect la unul dintre aceste locuri de arhaică evlavie: unui abhaz îi e aproape imposibil să mintă aici…

Șoferul se gândește probabil la drumul de întoarcere, comentariile lui au secătuit și cel mai des evocat e recentul război cu Georgia. Capitala Suhumi invadată de armata georgiană, masacrele, jafurile, violurile. Această istorisire face parte din urzeala pe care ne-a tot înfățișat-o de-a lungul drumului: rezistența micului și viteazului popor abhaz în fața romanilor, bizantinilor, genovezilor, turcilor… Eu și Gaia schimbăm o privire – nimic prea nou în „scenariul“ acestei lumi. Ghidul ne vorbește mai ales despre siturile devastate, despre edificiile care supraviețuiesc într-o tristă bătrânețe cu ferestre oarbe…

Îşi trage sufletul și, ca să nu ne dezamăgească, afirmă că muntele Arțah a fost punctul de origine al Arcei lui Noe! Bănuiesc că Gaia e încercată de același gând ca mine: „Așadar, toată populația planetei e mai mult sau mai puțin abhază…“. Omul devine conștient de acest preaplin de minuni locale și ne informează într-un registru mai poznaș: când un tânăr urcă pe acest munte, devine un bătrân înțelept, în vreme ce un bătrân întinerește…

De-acum înaintăm prin șuvoiul violaceu al apusului, pe un drum brăzdat de crevase. Șoferul tace, cercetând în lung și-n lat întunericul care se îngroașă, cu fața crispată a celui care regretă c-a acceptat aventura. Mașina lui de teren se împotmolește în mai multe rânduri până la osiile roților, pătrunde în mărăcinișuri ca să evite gropile. În sinea lui, probabil că omul îi blestemă pe „arheologi“ (așa îi prezentăm noi pe *digger*-i), care fuseseră atât de nerozi încât să se cațăre așa de sus.

În cele din urmă, frânează și, neizbutind să-și ascundă

stinghereala, ne anunță:

— Nu pot să merg mai departe. Tabăra lor este însă la o aruncătură de băț. Trebuie doar să treceți de grămada aia de pietre, să mergeți de-a lungul râului și-ați ajuns acolo, vedeți? Îndărătul pădurii, pe povârnișul acelui pisc, e baza lor…

Încerc timid să-i reîmprospătez memoria, spunând că am plătit ca să fim duși chiar până la locul cu pricina. Răspunde încurcat și vădit îngrijorat:

— Păi… pietrele alea sunt o graniță – de partea asta trăiesc oamenii, de cealaltă… *apaimbar*-ii.

Ne explicase deja că e vorba despre niște duhuri care nu trebuie tulburate după asfințit…

Nu știu dacă mica lui complicitate cu forțele supranaturale vine dintr-o teamă sinceră sau dacă e doar un pretext ca să se întoarcă mai repede. Ne scoatem bagajele și privim, preț de o clipă, cum se îndepărtează farurile pe povârnișul pietros.

Huruitul motorului se stinge şi se lasă o tăcere adâncă, sporită de vaietul unei păsări și de foșnetul primilor noștri pași. Înaintăm fără prea multă teamă – în cel mai rău caz, mergând prin noapte, ne-am putea întoarce în vreunul din satele prin care-am trecut – unul dintre „paradisuri“.

Pe sub arbori, acolo unde lumina piere iute, tresaltă neliniștea, nu aceea că ne vom rătăci, ci că vom da de vreo jivină – călăuza noastră ne-a pomenit de urși și de mistreți… Încordarea ne face să percepem un freamăt ritmic de cealaltă parte a cursului de apă. Încremeniți, ciulim urechile – nu, nu e nimic. Plecăm și zgomotul se întoarce, ca și cum cineva ar fi luat-o, la rându-i, din loc…

Drumul urcă și luminozitatea răsfrântă de munte subliniază silueta unui drumeț care înaintează la vreo douăzeci de metri în fața noastră, cărând în spate o grămadă de surcele. Ca să nu-l speriem, îl strig înainte să-l ajungem din urmă. Își lasă jos povara și se așază să-și tragă sufletul.

Ne-așteptam să vedem un muntean vânjos, pe jumătate pustnic, pe jumătate vânător, dar bărbatul e uscăţiv, destul de vârstnic, cu trăsături delicate și o privire blândă îndărătul ochelarilor. Îl înștiințăm de țelul călătoriei noastre şi scutură din cap cu o veselie neprefăcută.

— Știți, dacă nu vă întârzii prea tare cu legătura mea de vreascuri, hai să mergem împreună, toată lumea se află deja la fundație.

Șovăi o clipă, apoi îl întreb:

— Dar Osmonde?

Bărbatul zâmbește:

— Probabil că e la observator…

În lumina din ce în ce mai stinsă a asfințitului, întrezărim conturul unei clădiri. Însoțitorul nostru ne povestește trecutul locului: o fortificație, distrusă și reconstruită de mai multe ori, transformată, sub Stalin, în penitenciar și apoi reamenajată ca loc de odihnă pentru muncitorii dintr-o mină de cărbune, iar în cele din urmă abandonată în timpul recentului război cu Georgia… Cele câteva lumini din spatele ferestrelor arată că actualii locatari au putut să se lege la o sursă de energie electrică.

Ne lăsăm bagajele la intrare.

— O să vă ajut să vă instalați, spune bărbatul, dar, înainte de asta, hai să-l vedem pe Osmonde.

La capătul unei scări înguste care duce la ultimul etaj se află o încăpere mare care a fost cruțată de obuze. O aplică de pe perete ne dezvăluie cilindrul unui telescop și statura masivă a celui care ne iese în întâmpinare. Aprinde o lampă fără abajur şi mă cercetează clipind din ochi. Eu sunt însă cel surprins: fața lui Osmonde e pe jumătate năpădită de o barbă surie, însă ochii și trăsăturile îi par întinerite. Oftează:

— Da, am îmbătrânit și am întinerit în același timp. Cum se-ntâmplă pe muntele Arțah. De fapt, m-am lăsat de fumat. Havana e prea departe…

Îl prezint Gaiei – n-a întâlnit-o niciodată și nu are habar că Vivien s-a prăpădit…

— Știu că sunteți rupţi de oboseală după atâta drum. Doar o clipă. Să admirați această frumoasă supernovă…

Unul după altul, ne lipim ochiul de obiectivul telescopului… Nu sunt prea sigur că disting „supernova“, dar comentariul lui Osmonde mă uluiește:

— A explodat în momentul când omul a început să cioplească silexul. Și, în timp ce lumina străbătea genunea care ne desparte de ea, omenirea a avut răgazul să construiască acest telescop. Dar

și să strângă îndeajuns de multe bombe cât să nimicească Pământul. Supraviețuitorii vor fi siliți să se întoarcă la silex…

A doua zi, cu zel de neofiți, ne repezim să-i ajutăm pe ceilalți – abia de sunt vreo duzină și fiecare își găsește o îndeletnicire care să i se potrivească. Împreună cu două femei – o mamă și fiica sa în vârstă de douăzeci de ani – Gaia se apucă să desțelenească niște parcele de pământ, dispuse în terase, mai jos de clădirea unde ne-am petrecut noaptea. Eu mă alătur cărăușului de surcele, tovarășul nostru de ieri, care încearcă să elibereze o porțiune de drum de sub o prăvălire de pietre. Un bărbat, îmbrăcat într-o haină lungă şi neagră, ca o rasă călugărească, tencuieşte la loc peretele dintre încăperea folosită ca bucătărie şi sala cea mare, cu pardoseala încă plină cu mormane de moloz. Munca noastră este tăcută, înaintează mai degrabă lent şi mă face să-mi amintesc de viaţa pe care am dus-o pe vremuri alături de *digger*-i – un trai la vedere, cotidian, şi un altul, aidoma umbrei noastre, care se proiecta departe de noi, asupra unei realităţi care scăpa privirilor noastre.

Spre sfârşitul după-amiezii, Osmonde se întoarce din oraş: a refăcut drumul nostru de ieri (prin urmare, şoferul spunea adevărul) şi n-a putut trece dincolo de grămada de pietre care delimita frontiera faimoşilor *apaimbar*-i – nu din superstiţie, ci ca să-şi cruţe camioneta obosită, singura maşină a fundaţiei. Cumpărăturile făcute la Suhumi sunt mutate într-o brişcă veche, trasă de un măgar.

— Ne suntem, practic, autosuficienți, îmi zice el. Au mai rămas doar câteva binefaceri ale civilizaţiei de care nu ne putem lipsi...

Văd un colac de cablu electric, o găleată plină de cuie... De altfel, *digger*-ii n-au încercat nicicând să-l imite pe Robinson Crusoe.

Seara, mă întâlnesc cu Gaia la intrarea în clădire – e deopotrivă entuziastă şi buimacă:

— Sunt obosită rău, îmi spune ea zâmbind. Mănânc şi cad lată.

Aerul curat şi efortul m-au adus într-o stare asemănătoare, la

care s-a adăugat un efect excitant, capabil să mă ţină la muncă toată noaptea. În încăperea vastă de jos, în faţa sobei proaspăt zidite, Osmonde, singur, aprinde focul.

— Deocamdată, casa e un ciur, lucru care are avantajele lui – căldura se strecoară în toate camerele. Hai, vino să-ţi arăt frumoasele meleaguri ale *apaimbar*-ilor…

Urcăm la ultimul etaj, în spaţiul unde doarme, lucrează şi îşi pregăteşte cafeaua pe un încălzitor cu lemne. Fierbe nişte apă, mâncăm pâine coaptă de o femeie-*digger* şi brânza cumpărată din satul vecin: specialitatea unuia dintre „paradisurile“ despre care ne vorbea şoferul. Îl întreb pe Osmonde dacă are de gând să inspecteze supernova. Nu, luna s-a ridicat prea sus, ar trebui să aştepte o noapte mai întunecată. De la fereastra lui se deschide un evantai de privelişti – piscurile scăldate într-o luminescenţă albastră şi valea fluviului Kodori…

Rămânem aşezaţi, având drept surse de lumină dogoarea sobei şi şuvoiul razelor de lună care desenează umbre netede prin încăpere. Mă hotărăsc să-i vorbesc despre tânărul Lynden şi despre mama lui.

— Când am întâlnit-o pe Gaia, am aflat că fiul ei murise cu câteva luni înainte…

Chipul pare că i se fisurează şi, în ciuda bărbii dese, îi citesc durerea. Povestea mea e dezlânată, dar ce era important de zis am zis: Lynden, Johanna, dragoste înşelată, sinucidere. Istoria e caraghios de simplă. Mă grăbesc să-l asigur pe Osmonde că discuţiile lui cu Vivien n-au fost zadarnice – tânărul şi-a depăşit modul de gândire „husar“ şi, chiar dacă pe bâjbâite, a apucat-o pe calea „trecerii“. Evoc adolescenţa lui Vivien, homosexualitatea tatălui său, accidentul care a făcut din acest băiat un schilod cu inima rănită. Manifestele de la el din apartament, arhivele…

Osmonde mă ascultă fără să crâcnească, cu privirea pironită în găvanul uneia dintre ferestre. Conştient că povestea mea e lipsită de logică, înşir cele câteva evenimente europene care stârneau furia „husarilor“: masacrele în numele democraţiei, garoul cenzurii şi ideologiilor. Se întoarce spre mine și șoptește, cu un ton în care nu simt nici un strop de amărăciune:

— Ar fi trebuit să-l aduc aici pe bunul nostru Lynden. Poate însă că acum… se și află aici, lângă noi, în acest cearcăn albăstrui

al Lunii. Cine ar putea să mă contrazică, înainte să fi cunoscut moartea?

Își dă probabil seama că a lăsat fără răspuns darea mea de seamă privind actualitățile. Atins parcă de o intuiție neașteptată, exclamă:

— Cel mai nostim e că *Marea Strămutare* a tânărului Lynden s-ar putea curând dovedi teribil de adevărată!

Oftează, reproșându-și această divagație și continuă cu o voce gravă, de parcă ar întrezări, aievea, prezența tânărului în penumbră.

— Nu, *Marea Strămutare* era prea duioasă, v-am mai spus asta. Oamenii nu vor avea înțelepciunea să ia aminte la această carte premonitorie. Își vor urma micile jocuri de rase și clase, clamând ba întâietatea negrilor, ba a albilor, admirându-i fie pe metiși, fie pe cei de rasă pură, vânzându-și culoarea pielii pe tarabele orgoliilor ideologice, reducând totul la propria identitate sexuală sau la nu știu ce superioritate mitică. Apoi, într-o bună zi, toate astea vor dispărea într-o mândrețe de vâlvătaie nucleară... În privința asta îl plagiez pe unul dintre confrații noștri, o să-l cunoști, un gânditor pacifist, alungat dintr-o universitate americană... Adevăratele noastre identități sunt aceste nouăzeci și trei de miliarde de ani-lumină pe care s-ar întinde, pare-se, universul nostru observabil. Condiția noastră de fire de praf rătăcite în acest hău. Tot așa, adevărata culoare a pielii noastre e reflexul acesta argintiu al lunii pe mâinile noastre, într-o noapte de toamnă, în acest colț pierdut din Caucaz. Iar celor care se cred superiori s-ar cuveni să li se explice că singura superioritate e să știi să ieși din horă, să părăsești scena când toți ceilalți joacă fals, chinuiți de teama ratării și de panica morții...

Coborâm în sală ca să ințețim focul și, mergând pe un coridor înțesat cu mobile vechi, aud două voci care șoptesc în întuneric. Una dintre ele articulează numele lui Théodore Godbarski.

În zori, explorez clădirea, căreia, acum, îi cunosc mai temeinic trecutul. La sfârșitul anilor ’40, autoritățile înființaseră aici un „institut de cercetări“, de fapt un penitenciar care adăpostea vreo douăzeci de oameni de știință. Unii dintre ei, acuzați de subversiune, aveau să fie împușcați. Godbarsky stătuse aici până în ziua morții…

Am chiar și un plan care indică locul unde, pesemne, fusese închis filosoful. Cum nu sunt prea priceput în descifrarea acestor schițe de arhitectură, am impresia că temnița lui se afla la subsol. Gaia mi se alătură, privește crochiul.

— Nu, planul e o descriere etaj cu etaj. Să căutăm mai degrabă sub acoperiș…

Urcăm și ne trezim printre niște bucăți de șarpantă ieșite din cuie. Din când în când, la intersecția galeriilor, pierdem contactul vizual, ciulesc urechea și dau de Gaia într-una din încăperi: descifrează planul, apoi dispare pe un culoar. Duşumeaua mi se clatină sub picioare şi mă dau înapoi, pregătit s-o avertizez în legătură cu instabilitatea podelei, dar vocea ei mi-o ia înainte:

— Pe-aici e! Sunt sigură. Asta vedea Godbarsky din celulă!

Geamurile sparte lasă înăuntru aerul luminos al unei toamne meridionale, reflexul roșcat al pădurii și, în zare, strălucirea de nea a piscurilor. Împrejur plutește mireasma unui foc de vreascuri – soarele amestecat cu izul lui înțepător e însăși esența acestor clipe. De la parter răzbate un ecou de vorbe: membrii fundației aprind focul, pregătesc masa, se apucă din nou de lucru. Afară, doi bărbați cioplesc un trunchi de copac – joagărul lor cu două mânere emite scurte vibrații melodioase.

Gaia stă în fața ferestrei cu obloanele rupte, trupul i se apleacă, de parcă ar vrea să părăsească pământul și rămâne plutind în această strălucire tremurând de atâta răcoare…

Coborând din nou în „sufrageria“ noastră, îi salutăm pe cei deja așezați la mese, dar nu urnim nici o conversație. Ne e de

ajuns ce auzim – vântul acesta plin de soare, trosnetul vreascurilor în foc, tăcerea acestei coji de piatră care ne adăpostește și pe care ne străduim s-o cârpim.

O săptămână mai târziu, într-o seară, Osmonde îmi arată un teanc de pagini acoperite cu un scris înghesuit – ultimul manuscris al lui Godbarsky.

— Un funcționar de la arhive, în Suhumi, m-a lăsat să-l fotocopiez, îmi explică el. Textul e redactat în germană și cred că, în afară de Gaia de Lynden, nimeni dintre *digger*-i nu știe această limbă…

Ne strângem în fața focului, în această „noapte pierdută pentru astronomie“, cum spune Osmonde, în care cerul e acoperit, iar zăpada albește deja crestele din preajma locuinței noastre.

Gaia răsfoiește textul intitulat *Trecerea frontierei*, începe un capitol, trece la altul… apoi, uitând că suntem acolo, se lasă absorbită de lectură și, brusc, se duce la sfârșitul manuscrisului, parcurge un paragraf și anunță, în șoaptă, de parcă ar fi fost vorba de un secret:

— E posibil ca Godbarsky să nu fi murit în penitenciarul ăsta. Există aici o notă în care se declară convins că e în stare „să treacă granița“…

Stăpânindu-și emoția, începe să traducă, prin lungi perifraze („Nu sunt interpretă!“):

— Godb reia viziunea celor trei nașteri ale noastre, dar, de data asta, o corelează cu întemnițarea lui. Arestare, interogatorii, transfer, asprimea paznicilor… O clipă! Ia uite: Prima naștere, spune el, asigură supraviețuirea noastră biologică, cea de-a Doua, supraviețuirea în sânul unei societăți. În fine, cea de-a Treia – Alternașterea – supraviețuirea dincolo de identitățile noastre, biologică și socială, da, așa scrie, „dincolo de dispariția noastră fizică“. Mărturisește că nu s-a exprimat nicicând atât de direct. Riscul de a fi executat îi eliberează gândirea de orice subtilități de raționament…

Gaia se întoarce spre sfârșitul textului:

— Există acest scurt dialog cu un preot care avea să fie împușcat a doua zi. Bărbatul îi povestește despre… În franceză ar

fi... da, *Parabola gemenilor*. Două mici făpturi în pântecul unei femei. Unul îi spune celuilalt: „Când ne vom naște, o vom cunoaște pe mama noastră. Vom deschide ochii, vom simți prospețimea aerului și, mai târziu, vom fi în stare să mergem". Celălalt, incredul: „Cum adică să vezi, să respiri, să mergi? Și despre ce mamă vorbești?". Cel dintâi îl liniștește: „Îi simți deja bătăile inimii. În curând, o vei cunoaște și vei pricepe ce înseamnă să iubești". Godbarsky scrie că ideea Alternașterii corespunde perfect cu înțelesul acestei alegorii prenatale... Traduc prost, îmi cer scuze. Zice că, prizonieri ai Primei și ai celei de-a Doua nașteri, nu izbutim să gândim dincolo de aceste două identități. Precum un copil care încă nu s-a născut. Adevăratul țel e să accedem, încă din timpul vieții, la înțelegerea Alternașterii... Da, adică ceea ce Godbarsky numește „timpul perenității"...

În noaptea asta vom dormi pe sponci. De la ultimul etaj, unde locuiește, răzbate scârțâitul pașilor lui Osmonde. Gaia, învelită într-o piele lungă de oaie, lucrează pe manuscris (și-a stăpânit cu greu lacrimile când Osmonde a spus, mai adineaori: „Titlul ales de Godbarsky, *Trecerea frontierei*, te duce cu gândul la *Marea Strămutare* a lui Vivien").

Rămân jos, ca să pun lemne pe foc. Fragmentele traduse sugerează că Godbarsky, într-o noapte poate la fel de răcoroasă, a izbutit să scape dintre aceste ziduri și să se piardă în tenebrele pădurii...

Un alt fragment prefigura încă de pe-atunci ce aveau să fie fundațiile *digger*-ilor: fiecare dintre noi, pe drumul propriei căutări, poate să devină singur o fundație și uite-așa, din aproape în aproape, omenirea va cunoaște Alternașterea.

În miez de noapte, îmi improvizez un așternut în preajma focului pe care va trebui să-l întrețin până în zori. Mă gândesc la acest „timp al perenității" pe care viețile noastre grăbite îl trec cu vederea în goana lor spre moarte. Traducerea Gaiei o spunea prea bine: „Cuvintele noastre omenești nu sunt făcute să descrie acest aliaj de lumină și de tăcere". Și-atunci îmi revine în minte imaginea acelui bătrân care se ruga, singur în mijlocul deșertului, în lumina liliachie a asfințitului. În plin „timp al perenității".

Mult înainte să se crape de ziuă, deschid ușa ca să alung fumul și fac câțiva pași, îndepărtându-mă de casa *digger*-ilor. Vântul s-a întețit zdravăn, cerul s-a înseninat – și inspiră teamă în splendoarea lui înstelată. Refugiul nostru, cu trei sau patru ferestre slab luminate, seamănă cu o bătrână corabie gata să desprindă de ţărm și să rătăcească prin noapte.